

MAGYAR KÖZTÁRSASÁG KORMÁNYA

MAGYARORSZÁG
KONVERGENCIA PROGRAMJA
2011 – 2015
A SZÉLL KÁLMÁN TERV ALAPJÁN

Budapest, 2011. április

Tartalom

Előszó	1
1. Gazdaságpolitikai célok	2
2. Makrogazdasági kilátások	6
2.1. Külső feltételek	8
2.2. Ciklikus folyamatok	9
2.3. Külgazdaság	11
2.4. Foglalkoztatás	12
2.5. Jövedelempolitika, fogyasztás	16
2.6. Beruházások	19
2.7. A növekedés összetevői	21
2.8. Külső egyensúly	23
2.9. Inflációs folyamatok	24
2.10. Monetáris és árfolyam-politika	26
3. Költségvetési egyenleg és államadósság	28
3.1. Költségvetés-politikai célok	28
3.2. A 2010. évi államháztartási folyamatok	30
3.3. A 2011. évi államháztartási folyamatok	32
3.4. A 2012. évi költségvetés fő irányai	33
3.5. A 2013-2015. évi költségvetési folyamatok	35
3.6. Strukturális egyenleg és egyszeri tételek	36
3.7. A kormányzati szektor adóssága	37
4. Alternatív forgatókönyvek és érzékenységvizsgálatok	42
4.1. A dinamikus növekedési pálya	42
4.2. Érzékenységvizsgálatok	43
5. Az államháztartás hosszú távú fenntarthatósága	45
6. Közpénzügyek minősége	47
6.1. Állami kiadások változása	47
6.2. Állami bevételek változása: adópolitika	63
7. Az államháztartás intézményi jellemzői	68
7.1. Közpénzügyi szabályozás	68
7.2. Az államháztartás-statisztikai adatszolgáltatás felépítése	71
MELLÉKLET: A Széll Kálmán Terv intézkedései	72

TÁBLÁZATOK

2010. június 17-én az Európai Unió tagállamainak állam- és kormányfői megállapodtak, hogy „2011-től kezdődően – az „európai félév” keretében – tavasszal a következő évekre szóló stabilitási és konvergencia programokat kell benyújtani a Bizottsághoz, figyelembe véve a tagállami költségvetési eljárásokat”.

Az európai félévre történő áttérés 2011-ben az uniós szintű gazdaságpolitikai koordináció számára ex-ante jellegű kölcsönöz, keretrendszer biztosít a makrogazdasági kilátásokról és költségvetési tervekről szóló tagállami stabilitási és konvergencia programok, valamint az Európa 2020 Stratégia célkitűzései felé tett lépéseket összefoglaló nemzeti reformprogramok összehangolására. Így a programok egymással konzisztensen, ugyanazon a makrogazdasági és fiskális pályán, valamint strukturális intézkedéseken alapulhatnak, amellet, hogy a programok eltérő fókuszai miatt az átfedéseket is el lehet kerülni.

A Kormány mindezt figyelembe véve 2011. április [13]-án elfogadta a 2011. évi konvergencia programot, valamint ezzel egy időben a 2011. évi nemzeti reform programot. A konvergencia program részletesen bemutatja a középtávú makrogazdasági valamint költségvetési és adósságpályát, és tartalmazza ezek vonatkozásában az azokat megalapozó intézkedéseket. A nemzeti reform program az Európa 2020 Stratégia keretében vállalt célkitűzések elérése érdekében tett és tervezett intézkedéseket részletes bemutatását tartalmazza.

1. Gazdaságpolitikai célok

A 2010-ben alakult új kormány gazdasági csapdahelyzetet örökölt. A 2002-ben elkezdődött felelőtlen gazdaságpolitika hatására az államadósság a GDP 53 százalékáról 80 százalék fölé emelkedett. A kezdeti költségvetési expanzió, majd az azt követő megszorítások olyan szerkezetben valósultak meg, amelyek a gazdaság potenciális növekedését rontották. Ennek eredményeképpen az elmúlt évtizedben Magyarországon a felzárkózás megtorpant, gazdasági lemaradásunk a fejlett országokhoz képest nem csökkent, sőt régiós versenytársaink leelőztek minket. A növekvő fiskális kockázatok miatt az ország külső adósságának devizaszerkezete is igen kedvezőtlenül változott. A háztartásokat a magas hazai kamatok a svájci frank alapú hitelek felé terelték, ami rendkívül kiszolgáltatottá tette őket a 2008-ban kitört globális pénzügyi válsággal szemben. Ezen hitelállomány megnövekedett kockázata továbbra is a belső kereslet fellendülésének legfőbb akadályá.

A 2010 májusában megalakuló új kormány számtalan előre nem látható nehézséggel szembesült. A 2010-es államháztartási folyamatok kontrollálásához komoly lépéseket kellett tenni, ugyanis a költségvetésben tetemes lyukak voltak. Számos, az előző kormány által a költségvetésből kihagyott kiadás (például a Soros EU elnökséghez kapcsolódó költségek, egyházak támogatása), természeti katasztrófák (belvíz, vörösiszap), és az előző kormány által betervezett, de végül elmaradó bevételek (például az Alkotmánybíróság döntése az ingatlanadó eltörléséről) jelentősen rontották a 2010-es államháztartási pozíciót. A kormányzat későbbi intézkedései és a vártnál jobb gazdasági növekedés nélkül a hiány így a GDP 7 százaléka körül alakult volna.

Ugyanakkor a kormány elkezdte megvalósítani a kínálat oldali növekedési stratégiáját, ami a hosszú távú adósságcsökkentési programjának fontos elemét képezi. A társasági nyereségadó csökkentése és számos kisadó eltörlése támogatja a kilábalási folyamatot azáltal, hogy a régiós átlag közelébe csökkenti az adóterhelést, így versenyképesebbé teszi a magyar vállalkozásokat.

A gazdasági döntéseket leginkább torzító, így a gazdasági növekedést leginkább visszafogó adók (személyi jövedelemadó és vállalati nyereségadó) csökkentése azonnali bevételekiesést eredményezett a költségvetésben. Ugyanakkor ezek a lépések elengedhetetlenek voltak a munkavállalás ösztönzése és foglalkoztatás bővítése, a hosszú távú gazdasági növekedés megteremtése érdekében. Ezeket a növekedésbarát lépéseket az előző kormányok sorra elmulasztották megtenni, így nem voltak képesek kitörni az alacsony növekedés, magas államadósság jelentette csapdából, sőt egyre inkább elvesztek benne. Ezen lépések hosszú távú

növekedésre gyakorolt pozitív hatása elvitathatatlan, azonban rövidtávon hozzájárulnak a költségvetés egyenlegének romlásához.

Annak érdekében, hogy az akut költségvetési problémákat kezelje, a Kormány bejelentette az Első majd a Második Akciótervét, amelyek nem ortodox, tehát nem megszorításokon alapuló stabilizációs eszközökre támaszkodtak. Fontos kiemelni, hogy a 2010-es év eleji „elcsúszást” követően az év közbeni kiigazítás lehetőségeit szűkítette, hogy az adott évre vonatkozóan ilyen mértékű megtakarításra már csak rendkívüli eszközökkel volt lehetőség. A kormány prioritása az volt, hogy az egyensúly helyreállítása ne mélyítse tovább a recessziót, így olyan intézkedéseket preferált, amelyek nem a hitelszűke által legjobban sújtott háztartásokat és a kis- és közép vállalkozói szektort terhelték.

A két akcióterv és a kapcsolódó kormányzati intézkedések fontos kiadáscsökkentő lépéseket tartalmazott, többek között a javadalmazási rendszer átalakítását a közszférában (pl. bónuszok eltörlése), költségcsökkentést és hatékonyságnövelést az állami tulajdonú vállalatoknál (egy új holding társaság felügyelete alatt) és a kiszervezett tevékenységek felülvizsgálatát. A második akciótervvel elindított nyugdíjrendszer-reform már részben 2010-ben is, de főképp 2011-ben jelentős, egyszeri bevétellel jár, amely az államadósság csökkentésére lesz fölhasználva, azonban az immár a társadalombiztosítási pillérbe történő befizetések hosszabb távon is támogatják az állami nyugdíjrendszer egyensúlyát.

A 2010-es kiadásoldali intézkedések és a nyugdíjrendszer reformja mellett a legnagyobb azonnali fiskális hatással az átmeneti válságadók bevezetése volt. Ezek az adók azokra a szektorokra lettek kivetve, amelyek a pénzügyi-gazdasági válságot a legegészségesebb állapotban vészelték át, így teherviselő képességük relatíve erős volt, és átmeneti megadóztatásuk nincs hatással a gazdaság hosszú távú potenciális növekedési ütemére.

A kezdeti intézkedések a finanszírozható 2010-es hiány elérését szolgálták és a korábbi gazdaságpolitikai hibák következtében felhalmozott egyensúlytalanságok miatt voltak elkerülhetetlenek. Az egyensúly átmeneti megteremtése időt adott az államháztartást hosszabb távon rendbe tevő strukturális reformok megtervezésére. Azonban további – döntő mértékben kiadás oldali – reformok nélkül a csökkenő hiánypálya nem lett volna biztosítható. Ez az államadósság csökkentését akadályozta volna, veszélyeztette volna a beruházásokat és új munkahelyek létrehozását. A Kormány úgy döntött, hogy nem kockáztatja meg a válság további elmélyülését, ezért egy, az államadósság gyors csökkenését és a gazdaság növekedési problémáit egyszerre kezelni tudó strukturális reformprogramot dolgozott ki.

A 2011 márciusában meghirdetett Széll Kálmán Terv szerint az elkövetkező években az átmeneti, nagyjából bevétel-növelő intézkedések helyét strukturális, kiadás oldali intézkedések veszik át, amelyek már középtávon érezhető növekedési többletet fognak eredményezni.

A Széll Kálmán Terv az államadósság csökkentését tűzte ki célul, a gazdaság növekedése illetve a foglalkoztatás növelésén keresztül. Egy ilyen horderejű intézkedéssorozat nélkül a magyar gazdaság nem tudna kimászni abból a gödörből, amit az előző kormány felelőtlen gazdaságpolitikája okozott. A Széll Kálmán Terv egy újabb pusztító következményekkel járó pénzügyi válság kockázatát minimalizálja. Az adósságcsapdából való szabadulás három eszköz együttes alkalmazásával vihető véghez: csökkenteni kell az adósságot, a lehető legnagyobb gazdasági növekedést kell elérni, és meg kell akadályozni az államadósság újratermelődését. A Széll Kálmán Terv egyszerre veszi célba az államadósság csökkentését, a gazdasági és társadalmi élet rosszul szervezett és ezért az államadósság újratermelődését okozó területeinek átszervezését, valamint egyidejűleg segíti a gyors ütemű gazdasági növekedés beindulását is. Az államadósság újratermelődéséért felelős költségvetési hiányt olyan – elsősorban kiadás oldali intézkedésekkel – kívánja letörni, amelyek egyben a gazdaság legfontosabb strukturális problémáit is orvosolják.

A Kormánynak példátlan erejű felhatalmazása van ezen célok megvalósítására. A Parlamentben kétharmados többséggel rendelkezik, amelyet egyetlen pártszövetség birtokol. Továbbá a legutóbbi közvélemény kutatások szerint az emberek többsége egyetért a Széll Kálmán Terv céljaival, ami segíti a strukturális reformok sikeres végrehajtását.

A Széll Kálmán Terv a következő területekre összpontosít: munkaerőpiac, nyugdíjrendszer, közösségi közlekedés, felsőoktatás, gyógyszerár-támogatási rendszer, önkormányzatok, és a vállalatokat terhelő adminisztrációs költségek. A terv megvalósulásával jelentősen csökken az állami újraelosztás aránya, és növekedésbaráttá válik az állami kiadások szerkezete.

Az adósság leszorítása hosszú távon nem lehet sikeres a növekedés beindítása nélkül. Néhány, már meghozott intézkedés és a Széll Kálmán Terv céljainak túlnyomó többsége a hosszú távú növekedés mindhárom forrását érdemben stimulálhatja. A nemzetközi összehasonlításban kirívóan alacsony munkaerőpiaci aktivitási ráta emelkedését okozhatja a rossz ösztönzők felszámolása és a személyi jövedelemadó csökkentése. A beruházások dinamikáját fokozhatja a vállalati nyereségadó és a személyi jövedelemadó csökkentése, a növekvő munkakínálat, és a várhatóan csökkenő kockázati felárak. A humántőke gyorsabb fejlődéséhez vezethet az egyszerűbb, kevésbé progresszív adórendszer, a szakképzési rendszer modernizálása, továbbá a felsőoktatás átalakítása, a természettudományos és mérnöki képzés előtérbe helyezése. Az

adminisztrációs terhek csökkentése szintén stimulálja a technológiai fejlesztéseket, és állótőke-beruházásokat.

A Kormány kidolgozta, és még 2011 derekán megvalósítja azt az átfogó programot, amely csökkenteni fogja a devizahiteles háztartások pénzügyi sérülékenységét, és az ebből eredő pénzügyi stabilitási kockázatokat. A koncepció lényege, hogy az érintett háztartások, a bankrendszer, és az állam egyaránt vállaljon részt a már elszenvedett veszteségekből, és minimalizáljuk a potenciális további veszteségeket. Azonban a Kormány nem fog felvállalni olyan implicit, vagy explicit terheket, amelyek veszélyeztetnék a Széll Kálmán Tervben megfogalmazott adósságcsökkentési programot. Továbbá a pénzügyi stabilitási kockázatok elkerülése végett a pénzügyi közvetítőrendszer megerősített állami szabályozását a Kormány fenn kívánja tartani.

A strukturális reformok indirekt módon is csökkentik a gazdaság pénzügyi sérülékenységét. Magyarország kockázati felárai az elmúlt évtized hitelességromboló gazdaságpolitikájának hatására 2010-ben magasabbak voltak, mint néhány, sokkal rosszabb adósságtörténettel rendelkező országé. A devizahiteles háztartások törlesztőrészleteinek elmúlt években elszenvedett emelkedésében ezen folyamatok jelentős szerepet játszottak. 2010-ben a kormányzat a befektetői bizalmat a rövidtávú költségvetési célok szigorú betartásával kívánta javítani. Ugyanakkor a Széll Kálmán Tervben részletesen is bemutatja azt a gazdaságpolitikát, ami képes az adósságrátát tartósan csökkenő pályára állítani. A Széll Kálmán Terv bejelentése óta a piaci bizalom fokozatosan erősödik Magyarországgal szemben, és az implementáció előrehaladtával várhatóan ezek a kedvező folyamatok folytatódnak. Ez erősíti a pénzügyi stabilitást és a reformok ún. nem-keynes-i csatornáit. Tehát az intézkedések ugyan csak hosszabb távon fejtik ki teljes növekedési hatásukat, a gazdaság szereplőiben az állam iránti bizalom visszanyerése már rövidtávon is pozitív következményekkel jár (pl. a hozamok, kamatok csökkenése már rövidtávon is jótékony hatást gyakorol a gazdasági aktivitásra).

A strukturális intézkedések növekedési hatásainak megbecslése nagyon nehéz, ezért a konvergencia program egy konzervatív makrogazdasági pálya alapján megtervezett adósságpályával számol. Így a deficitcélok akkor is elérhetőek lesznek, ha a Széll Kálmán Tervtől és az Új Széchenyi Tervtől várt növekedési többlet csak lassabban bontakozna ki. Továbbá a Kormány elkötelezte magát az itt meghirdetett deficitpálya mellett, és kész további lépéseket tenni, amennyiben azok veszélybe kerülnének.

2. Makrogazdasági kilátások

A Széll Kálmán Terv sikeres végrehajtása érdekében azonosításra kerültek azok a szűk keresztmetszetek, amelyeknek hatásos kezelése esetén elérhetőek lesznek a tervben lefektetett gazdaságpolitikai célok. A konvergencia program két ilyen szűk keresztmetszetet azonosít: az egyik a foglalkoztatás jelenlegi alacsony szintje, a másik a pénzügyi kockázatok.

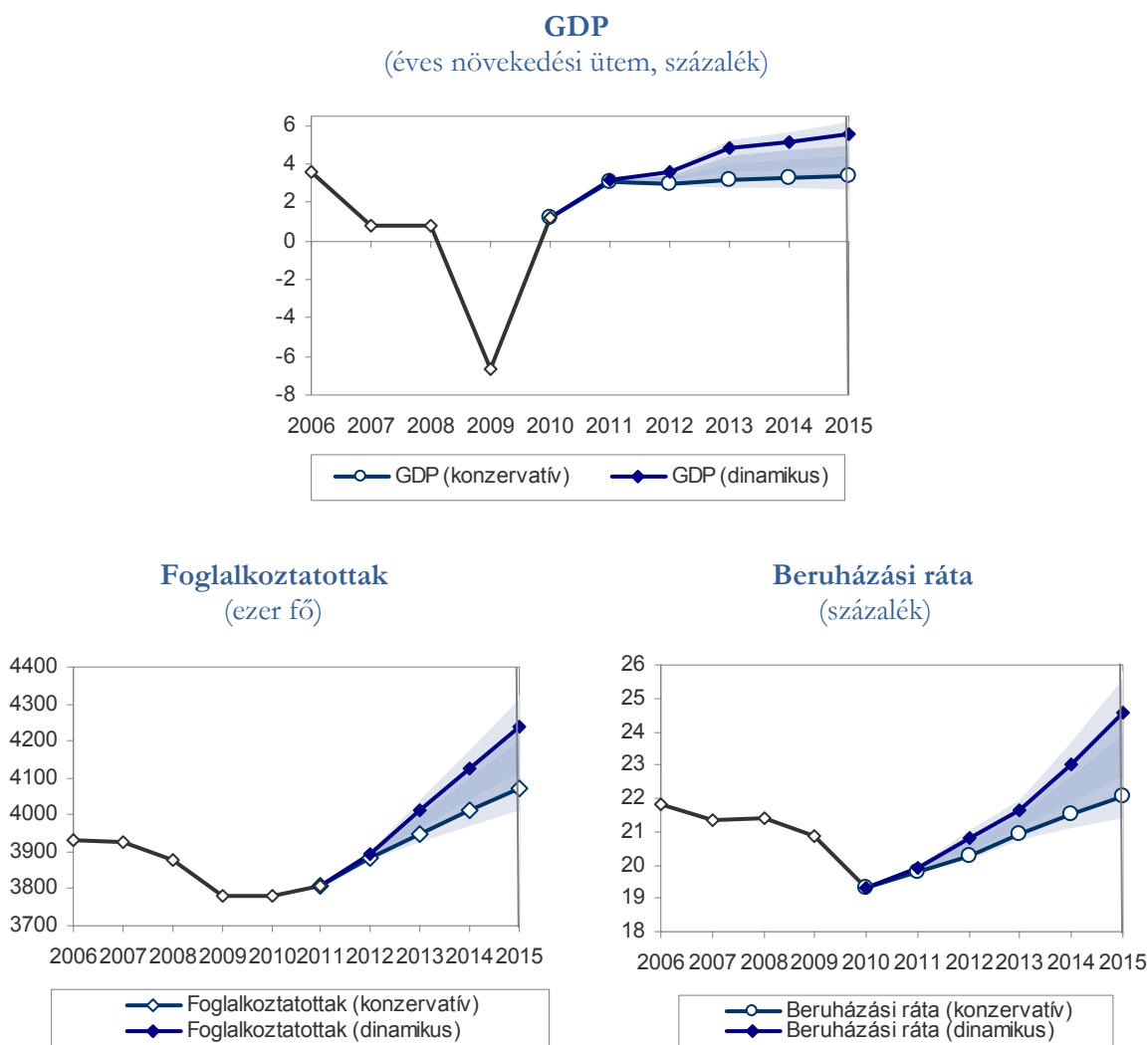
Mint minden jövőbeli folyamatot, így a Széll Kálmán Terv véghezvitelét és a szűk keresztmetszetek sikeres feloldását is bizonytalanságok övezik, ezért a terv megvalósításának lehetséges kimeneteleit egy valószínűségi elosztás írja le az 1. ábrán, amelyen a színezett rész egy 90%-os valószínűséggel bekövetkező területet fed le. Ezen belül a konvergencia program két forgatókönyvet nevesít: az egyik egy óvatos, konzervatív pálya, amelyben Széll Kálmán Terv pozitív hatásai késleltetve és nem teljes mértékben bontakoznak ki. A másik egy dinamikus növekedési pálya, amely a fennálló szűk keresztmetszetek sikeres kezelését és elhárítását feltételezi. A terv tényleges megvalósulása 80%-os valószínűséggel ezen két pálya között helyezkedhet el.¹

---

¹ A legyezőábrán feltüntetett valószínűségi intervallumok, valamint az egyes kockázatok bekövetkeztének valószínűsége és iránya szakértői becslések alapján kerültek kialakításra, a nemzetközi szakirodalomban alkalmazott legyezőábra-módszernek megfelelően.

1. ábra: A konzervatív és a dinamikus növekedési pálya

A konzervatív makrogazdasági forgatókönyv mérsékelt foglalkoztatás-növekedést, valamint visszafogottabb beruházási tevékenységet feltételez. Mindezek alapján, középtávon 3-3,5 százalékos GDP növekedés számszerűsíthető. A dinamikus forgatókönyv a Széll Kálmán Terv és a további kormányzati intézkedések sikeres megvalósítása nyomán jelentős, 5 év alatt 400 ezer fős foglalkoztatás bővüléssel számol. Továbbá feltételezi azt, hogy a terv sikeres megvalósításából eredő hitelesség-növekedés és országhozzájárulási-felár csökkenés nyomán erőteljesebb beruházás-bővülés jöhet létre, és a kiépülő új termelési kapacitások felszívják a megnövekedő munkaerő-kínálatot. Mindezek következtében középtávon 4% és 6% közötti GDP növekedés érhető el.

Az Európai Szemesztert elindító Éves Növekedési Jelentéssel és az ECOFIN Tanács február 15-i ülésén kiadott következtetésekkel összhangban a konvergencia program a konzervatív makrogazdasági előrejelzésre épül. Így biztosítható ugyanis az, hogy a hiánypálya és az

államadósság-pálya célkitűzései a konzervatív makropályának megfelelő keretek között is teljesüljenek.

2.1. Külső feltételek

2010-ben a válság utáni helyreállító periódust gyors világkereskedelmi bővülés jellemezte. A növekedést egyrészt a fejlődő országok belső kereslete táplálta, másrészt az év első felében a fejlett országokban a költségvetési stimulus és a pozitív készletciklus is segítette a kilábalást. 2010 második felében ugyan a növekedés üteme mérséklődött, de a globális konjunktúra továbbra is kedvező maradt. 2010-ben így mind az EU-27, mind az Eurozóna GDP növekedése 1,8% körül alakult.

A nemzetközi környezet előrejelzéséhez szükséges adatok megfelelő részletezettséggel az Európai Bizottság 2010. őszi prognózisában állnak rendelkezésre, a 2011 februárjában elkészült időközi előrejelzésében publikált változásokat pozitív kockázatként veszi figyelembe a program. 2011-2012-ben a kilábalási periódust ismét kissé visszafogottabb, 4,6% körüli világgazdasági bővülés követheti, továbbra is eltérő ütemű növekedéssel a fejlett és a fejlődő országokban. Ezek a folyamatok jelentős hatással lehetnek a magyar növekedésre, tekintettel arra, hogy Magyarország kicsi és nyitott gazdaság, ahol a növekedés nagyban függ a nettó export alakulásától. Az elkövetkező évek gazdasági teljesítményét tehát nagyban meghatározza, hogy a jelenleg körvonalazódó kockázatok miként realizálódnak.

Az európai országokban és az Egyesült Államokban a lassan erősödő belföldi fogyasztás bővülése továbbra is annak a függvénye, hogy miként sikerül javítani a háztartások jövedelmi helyzetén, illetve a válság előtti időszakhoz képest leromlott munkaerő-piaci kilátásokon. A válság ideje alatt jelentősen megnövekedett államadósság a legtöbb európai országban középtávú költségvetési kiigazító programok kialakítását kényszerítette ki, ami ezen az időtávon negatívan befolyásolhatja a belső keresletük alakulását. Ezzel szemben pozitív hatással van a vállalati szektor teljesítményére a korábban vártnál kedvezőbb nemzetközi konjunktúra és az üzleti bizalom számottevő erősödése. A fejlődő országokban a jelentős mértékű beáramló tőke mellett kialakult gazdasági túlfűtöttség jelenthet a későbbiekben problémát, amellet, hogy exportteljesítményük erőteljesen függ a fejlett országok belső keresletének helyreállításától.

A Bizottság időközi előrejelzése szerint az Európai Unió 2011-ben az ősszel vártnál valamivel magasabb ütemben (1,8%) növekszik tovább. A kilábalás az Európai Unió egészében is exportvezérelt, de a belső keresleti komponensek növekedése is fokozatosan nagyobb szerephez

jut. A kedvező exportkilátások és a javuló vállalati profit az idén a gépipari beruházások felfutását hozhatja. A háztartások fogyasztását továbbra is visszafogja a magasabb infláció mellett alacsonyabb rendelkezésre álló jövedelem, az adósságállományuk csökkentése és a mérsékelt fogyasztói bizalom. A bizottsági előrejelzésnek a magyar exportkilátások szempontjából fontos eleme, hogy hazánk legfontosabb export partnere, Németország növekedése az elkövetkező években várhatóan meghaladja az EU átlagot, egyrészt a fejlődő országok által támasztott kereslet, másrészt az átlagnál robosztusabb belső kereslete és magasabb versenyképessége révén.

2.2. Ciklikus folyamatok

A magyar gazdaság az 1997 és 2006 közötti időszakban a potenciális növekedésnél erőteljesebben, 4% felett nőtt, így a kibocsátási rés pozitívvá vált. A 2001 utáni pozitív kibocsátási rés az időszakot jellemző erőteljes fiskális expanzióval állítható párhuzamba. A felgyülemlett államadósság és a romló versenyképesség következtében 2007-től megtorpant a gazdasági növekedés, majd a 2008 végén kirobbant globális válság hatására az aktuális növekedés a potenciálistól elmaradó mértékre lassult, és a pozitív kibocsátási rés csökkenni kezdett. A kibocsátás szintje végül 2009-től süllyedt a potenciális kibocsátás alá, azaz ekkortól vált negatívvá a kibocsátási rés.

Annak ellenére, hogy a gazdaság tényleges növekedése várhatóan már 2011-ben meghaladja a potenciális növekedést, az aktuális kibocsátás szintje az előrejelzési időszak végéig alatta marad a potenciális kibocsátás szintjének, és a konvergencia program számításai szerint csak 2015-re várható a kibocsátási rés zárulása (1. táblázat).

A világgazdasági válság nemcsak az aktuális, hanem a potenciális növekedésre vonatkozó becslések átértékelését is szükségessé tette. 2009 és 2011 között a potenciális növekedés átlagosan 1 százalékponttal kisebb az ezt megelőző, illetve ezt követő időszakra jellemzőnél. Ezek a változások tükröződnek a potenciális növekedés összetevőire (munka, tőke és teljes tényezőtermelékenység) vonatkozó számításokban is. Tekintettel arra, hogy a válság előtti növekedést a hitelezés felfutása is hajtotta, az állóeszközök és a technikai fejlettség által meghatározott jelenlegi struktúra alapján – a mostani mérlegkiigazítások mellett – a gazdaság a következő években is csak a korábban feltételezettnél alacsonyabb fenntartható növekedésre lehet képes. Strukturális átalakítások nélkül tehát nem érhető el a korábban elképzelt 2,5-3%-os vagy afeletti potenciális növekedés sem.

1. táblázat. Ciklikus folyamatok, *konzervatív pálya*

%

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
GDP növekedés	0,8	-6,7	1,2	3,1	3,0	3,2	3,3	3,5
Potenciális növekedés	2,0	1,3	1,1	1,3	2,3	2,4	2,4	2,6
Tényezők:								
Munka	-0,1	-0,1	0,0	0,2	0,3	0,4	0,5	0,5
Tőke	1,5	1,0	0,8	0,9	1,8	1,7	1,6	1,8
Teljes tényező- termelékenység	0,6	0,4	0,3	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3
<i>Kibocsátási rés</i>	3,1	-5,1	-5,0	-3,4	-2,7	-1,9	-1,0	-0,1

A táblázat egyes adatainak eltéréseit kerekítés magyarázza.

A 2. táblázat mutatja be a *dinamikus* növekedési pályához illesztett kibocsátási rés becslését is. A számok értelmezéséhez fontos megjegyezni, hogy módszertani okok miatt a jövőre vonatkozó előrejelzés függvényében változik a múltbeli potenciális növekedés és a kibocsátási rés becslött értéke is.² Ez okozza azt, hogy a dinamikus növekedést bemutató alábbi táblázatban a múlttra vonatkozó értékek is megváltoztak a konzervatív pályát ismertető táblázathoz képest.

2. táblázat. Ciklikus folyamatok, *dinamikus pálya*

%

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
GDP növekedés	0,8	-6,7	1,2	3,2	3,6	4,8	5,2	5,5
Potenciális növekedés	2,2	1,5	1,4	1,7	2,9	3,2	3,6	4,2
Tényezők:								
Munka	0,0	0,0	0,1	0,3	0,6	0,8	0,9	0,9
Tőke	1,5	1,0	0,8	0,9	1,9	1,9	2,1	2,7
Teljes tényező- termelékenység	0,7	0,5	0,5	0,4	0,4	0,5	0,5	0,6
<i>Kibocsátási rés</i>	2,8	-5,5	-5,7	-4,3	-3,7	-2,2	-0,7	0,5

A táblázat egyes adatainak eltéréseit kerekítés magyarázza.

Fontos hangsúlyozni, hogy a strukturális intézkedések elsősorban a potenciális növekedést emelik. Az intézkedések következtében a potenciális növekedés munkaerő és tőke komponenseinek növekedése hamar meghaladja a válság előtti ütemeket is. A teljes tényező-termelékenység azonban csak nagyon lassan növekszik, tükrözve azt a jelenséget, hogy a K+F fejlesztéseknek és az oktatás szerepének megnövekedése csak késleltetve érezteti hatását. A három tényező együttesen az időszak vége felé már 3-4%-os potenciális növekedést okoz. Ugyanakkor a kibocsátási rés hasonló tendenciát mutat, mint a konzervatív pálya esetén, és csak az előrejelzési szakasz végén zárul.

² Mind a saját, mind az Európai Bizottság módszertana alapján a potenciális kibocsátás becslésénél alkalmazott szűrők technikai okok miatt megváltoztatják a múlttra vonatkozó adatokat a jövőre vonatkozó előrejelzés függvényében.

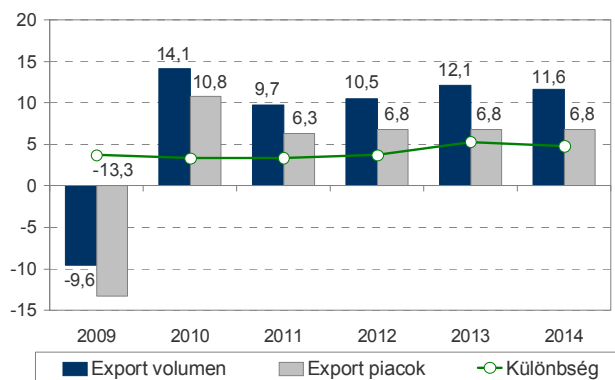
2.3. Külgazdaság

Az exportpiacok keresletének előrejelzésekor a számítások a magyar export szempontjából meghatározó legfontosabb országok importkeresletét veszik figyelembe, a Bizottság 2010 őszi prognózisát felhasználva. Ennek alapján Magyarország exportpiacai 2010-ben a válságból való kilábalás miatt jelentősen, 10,8%-os mértékben növekedtek. A következő években a növekedés mérséklődik, 2011-ben 6,3%-kal, 2012-től évente 6,8%-kal bővíthet a magyar export iránti kereslet.

A magyar exportvolumen növekedése évek óta jelentősen meghaladta az exportpiacok bővülését. 2010 folyamán a rekordmértékű külső kereslethez képest 3,3 százalékponttal volt nagyobb a magyar export teljesítménye. A magyar exportszektor növekvő versenyképességét a fajlagos munkaerőköltség alapú reál effektív árfolyam alakulása is tükrözi, ami a válság kezdete óta több mint 20 százalékos javult. 2012-től néhány nagyberuházás hatására a két mutató közötti különbség tovább növekedhet, hiszen a jelenleg folyó autóiipari beruházások eredményeként létrejövő kapacitások 2012-2013-ban kezdik meg a termelést és az exportértékesítést.

A nemzetközi gazdasági válság hatására 2009-ben az export szerkezete eltolódott az EU15 tagállamai felé, míg korábban éveken keresztül ezzel ellentétes tendencia volt tapasztalható. 2010-ben a külkereskedelmi termékforgalom iránya visszatért a korábbi trendekhez, az EU15 részesedése a kivitelben ismét csökkent, 57,2%-ra, míg az új tagállamok részaránya kissé, 20,2%-ra, az EU-n kívüli országoké erőtejesebben, 22,7%-ra növekedett.

2. ábra: Export volumen és az export piacok növekedése
(százalék)

Forrás: Európai Bizottság, NGM számítás

A gazdasági válságból való kilábalás 2010-ben a világkereskedelem gyors bővülésével járt együtt, a fejlődő országok intenzív importkereslete mellett az év első felében a fejlett országok fiskális költsége és a pozitív készletciklus is élénkítette a magyar kivitel. A belföldi kereslet eközben - a megelőző évhez képest ugyan kisebb mértékben – tovább csökkent, az export bővülése 2,1 százalékponttal meghaladta az importét, így a nettó export 2,2 százalékponttal járult hozzá a növekedéshez. Az áruk- és szolgáltatások egyenlegének többlete tovább emelkedett, 6,8 milliárd euro rekordmértékű aktívumot ért el.

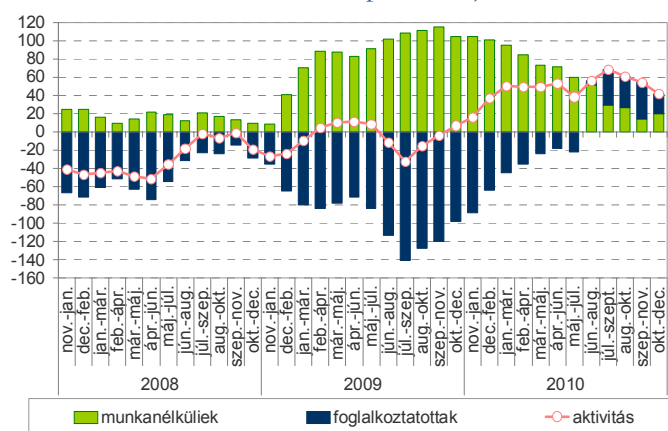
Az olajárak növekedése ellenére a cserearány 0,1 százalékponttal javult, ami egyrészt a gépek és szállítóeszközök, illetve a feldolgozott termékek csoportjában, másrészt a szolgáltatások területén tapasztal cserearány-javulásnak köszönhető. 2011-től az olajárak további növekedésének cserearány-rontó hatását az ipari termékek körében tapasztalt javulás várhatóan nem lesz képes ilyen mértékben ellensúlyozni, mivel a tervezett autóiipari nagyberuházások 2013-ig jelentősebb gépipporttal járnak. Az egyedi hatások megszűnésével fokozatosan csökkenhet az előrejelzési horizonton a cserearányromlás.

A válság utáni helyreállító periódust jellemző világkereskedelmi bővülés 2011-ben mérséklődik, a kivitel 9,7%-os növekedése várható. Az új autóiipari kapacitások többlettermelése 2012-től fokozatosan jelentkezik, így 2013-ban 12% körüli, 2014-2015-ben valamivel ez alatti exportnövekedés valószínű. A belső kereslet bővülése 2011-től válik jellemzővé, az export és az import növekedése közötti olló záródik, 2013-tól pedig az import növekedése meghaladja az exportét. Mindemellett a válság a belső keresletben feltételezhetően huzamosabb időtávon fennmaradó szintbeli veszteséget okozott, így ennek importvonzata is kisebb, ezért a külkereskedelmi többlet az elkövetkező években is jelentős marad.

2.4. Foglalkoztatás

2010-ben a gazdasági válság mélypontját követően a vállalati jövedelmezőség bár lassabb ütemben, de fokozatosan állt helyre az év folyamán. Ennek megfelelően a 2009. szeptemberi negatív csúcshoz képest a munkaerő iránti kereslet csökkenése mérséklődött, és 2010 augusztusától (éves alapon) már növekedés volt megfigyelhető a foglalkoztatottak számában (3. ábra).

3. ábra: A nemzetgazdasági aktivitás változása
(háromhavi átlagos létszám változása az előző év azonos időszakához képest, e fő)

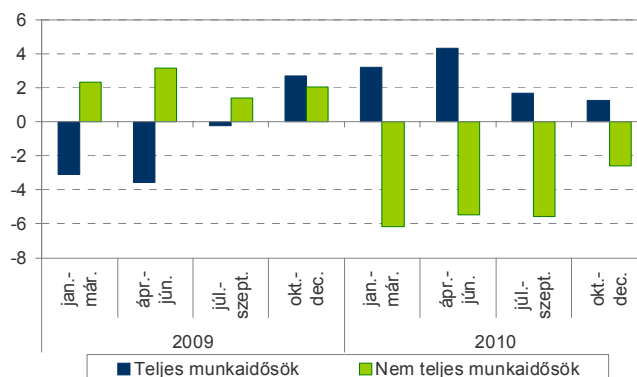
Forrás: KSH

Mindez több, egymással párhuzamos folyamat eredményeként adódott. A versenyszféra egyes szektoraiban a létszám alakulását a gazdasági növekedésben is megfigyelhető kettősség jellemezte. Az exportorientált (elsősorban feldolgozóipari) ágazatokban a kedvezőbb külpiazi folyamatoknak (tehát magas exportkeresletnek) köszönhetően 2010 folyamán megkezdődött a teljes munkaidős alkalmazottak létszámának emelkedése (4. ábra). Ugyanakkor a továbbra is gyenge belső keresletre épülő (ún. non-tradable, szolgáltató) szektorokban még mindig inkább a munkaerő-tartalékolás és a nem teljes munkaidősök létszámának bővülése volt meghatározó. Mindez a ledogozott munkaórák számában is érzékelhető volt. A feldolgozóiparban az év második felében már visszaállt a válságot megelőző szintre a teljes munkaidősök által ledogozott havi átlagos óraszám, ugyanakkor a részmunkaidősök aránya a piaci szolgáltatások esetében még 2010 végén is magasabb volt a válságot megelőző szintnél.

Ez arra utal, hogy az ún. tradable szektorban végbemenő kedvezőbb folyamatok és a javuló jövedelmezőség már nem tette szükségessé a munkaórában történő alkalmazkodást, mialatt a non-tradable szektorokban a vállalatok még mindig igyekeztek a lehető legkisebb teljes munkaidős állományt fenntartani a költségek csökkentése érdekében. Összességében, az intézményi statisztika adatai alapján, a négy főnél többet foglalkoztató vállalatok körében az alkalmazotti létszám kismértékben, 0,3%-kal emelkedett 2010-ben, míg a jellemzően belső piacra termelő kis- és mikrovállalkozásokat is magában foglaló munkaerő-felmérés adatai szerint 1%-kal csökkent a versenyszféra foglalkoztatottainak száma.

4. ábra: A teljes és részmunkaidősök havi munkaóráinak változása a feldolgozóiparban

(változás az előző év azonos időszakához képest, %)

Forrás: KSH

A gazdaságilag aktívak létszáma a pénzügyi-gazdasági válság idején is folyamatosan emelkedett. Ez abból is fakadhat, hogy a frissen munkanélkülivé válók a korábbi években tapasztaltakkal szemben kisebb arányban léptek ki a munkaerő-piacról. Továbbá, az inaktívak közül is egyre többen léphettek be a munkaerőpiacra munkakeresőként, amelynek háttérében az állhat, hogy sok esetben a foglalkozásukat elvesztő elsődleges keresők mellett a másodlagos keresők is kénytelenek voltak állást keresni. Mivel a keresleti oldalon hasonló ütemű bővülés nem következett be 2010 folyamán, ezért a munkanélküliség magas, 10%-ot meghaladó szinten stabilizálódott (2010-ben a munkanélküliségi ráta 11,2%-ra emelkedett). A munkanélküliségi ráta növekedése irányába hathat a hiszterézis hatás is (a humán tőke erodálódása és a keresési intenzitás csökkenése növeli a hosszabb ideje munkakeresők arányát), amelyet a hosszú távú (12 hónapnál régebb óta) munkanélküliek arányának folyamatos emelkedése is alátámasztani látszik.

A versenyszféra foglalkoztatottságának csökkenését a közsféra jelentősebb, mintegy 2,9%-os létszámbővülése ellensúlyozta 2010-ben, amit legnagyobb részben az ún. Út a munkához közfoglalkoztatási programban résztvevők magas, éves átlagos szinten 85-90 ezer fős létszáma okozott.

2011-ben folytatódhat a vállalatok jövedelmezőségének fokozatos helyreállása, ezt azonban némileg tompítják az egyes szektorokat érintő különadók. A közsféra létszámának racionalizálása (bürokrácia-csökkentés) is hozzájárul ahhoz, hogy a foglalkoztatottak számában csak mérsékelt ütemű növekedés várható 2013-ig. A Széll Kálmán Terv pozitív munkaerő-piaci hatásait konzervatívan becsülve, nagyobb mértékű, 1,5%-ot meghaladó foglalkoztatottság-bővülésre 2014-től lehet számítani. A dinamikus gazdasági növekedést szemléltető makrogazdasági pálya

alapján azonban a foglalkoztatottság már 2012-től jelentősebben, 2%-ot meghaladó ütemben bővíthet, amely növekedési ütem az előrejelzési horizont végéig, 2015-ig 3%-ra emelkedhet. Így 2014-re a foglalkoztatottak száma várhatóan mintegy 300 ezer fővel, 2015-re pedig összességében 400 ezer fővel fog növekedni.

3. táblázat. Foglalkoztatási adatok

változás %-ban

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Konzervatív pálya						
Foglalkoztatottak száma (15-64)	0,0	0,7	2,0	1,7	1,6	1,5
Munkanélküliségi ráta (%)	11,2	10,9	10,5	9,9	9,3	8,7
Aktivitási ráta (%)	62,4	62,8	64,0	65,1	66,1	67,2
GDP növekedése	1,2	3,1	3,0	3,2	3,3	3,5
Dinamikus pálya						
Foglalkoztatottak száma (15-64)	0,0	0,7	2,3	3,0	2,9	2,8
Munkanélküliségi ráta (%)	11,2	10,9	10,4	8,8	7,3	5,9
Aktivitási ráta (%)	62,4	62,8	64,2	65,3	66,6	68,0
GDP növekedése	1,2	3,2	3,6	4,8	5,2	5,5

A Széll Kálmán Terv munkaerő-piaci hatásai

A Kormány 2011. március elején mutatta be Magyarország strukturális reformprogramját (Széll Kálmán Terv), amelyben három fő irányvonalat, célkitűzést jelölt meg: fenntartható, magas gazdasági növekedés megvalósítása a foglalkoztatás bővítésével, a költségvetési hiány mérséklése, valamint az államadósság jelentős mértékű és tartós csökkentése. Ennek érdekében olyan, többek között a foglalkoztatottságot, a nyugdíjrendszert, illetve az oktatást érintő reformintézkedéseket hirdetett meg a Kormány, amelyek jelentős pozitív hatással lehetnek a munkaerő-piaci folyamatokra.

Magyarország foglalkoztatási rátája rendkívül alacsony (55,4%), az Európai Unión belül a legalacsonyabb értékek között szerepel. A probléma egyik forrása, hogy sokan vannak, akik szeretnének ugyan munkát vállalni, de erre a jelenlegi laza munkaerő-piaci feltételek (és esetleges hátrányos helyzetük, alacsony képzettségük) miatt nincs lehetőségük. Elsősorban nem a 25-45 éves korosztály foglalkoztatása kérdéses (bár ez is alacsonynak számít nemzetközi viszonylatban), hanem a 25 év alatti fiatal pályakezdők, illetve a 45 év feletti, többségében alacsony iskolai végzettségű munkavállalók munkaerő-piaci helyzete jelent gondot. A probléma másik forrását a munkaképes korú lakosság azon része jelenti, amelyik kihasználva a relatíve bőkezű szociális juttatásokat és a megengedő rokkantnyugdíjazási rendszert vagy egyáltalán nem vállal munkát, vagy ezen ellátások mellett a hatóságoknál nem bejelentett (esetleg csupán minimálbérre bejelentett) tevékenységet folytat (feketemunka, illetve szürkebérezés jelensége).

A Kormány többek között olyan intézkedéseket jelentett be, amelyek a hátrányos helyzetű csoportok foglalkoztatottságát hivatottak javítani. A megújuló, átalakuló közfoglalkoztatási-program, a Nemzeti Közfoglalkoztatási Program célja, hogy növelje az alacsony iskolai végzettségűek foglalkoztatását, fokozza az álláskeresői aktivitást, valamint elősegítse a versenyszférába, az elsődleges munkaerőpiacra történő visszatérést (belépést). Ez utóbbi cél érdekében a helyi vállalatokat is ösztönözni kívánjuk a programban való részvételre. A közfoglalkoztatás új rendszerének köszönhetően várhatóan a

korábbiánál is több munkaképes korú ember kaphat legális munkát és megélhetésüket biztosító rendszeres munkabért (2010-ben éves átlagban 80-85 ezer fő vett részt a közmunka-programokban).

A Széll Kálmán Terv által megteremtendő ösztönző rendszer fontos eleme, hogy a szociális jellegű ellátásoknak egy munkaképes állampolgár által elérhető összege ne érhesse el a közmunkával szerezhető jövedelem mértékét, utóbbinak pedig a minimálbér mindenkori szintje alatt kell maradnia.

A fiatal pályakezdők elhelyezkedési esélyeinek javítása érdekében a munkaerő-piaci igényeket jobban követő felsőoktatási rendszer és létszámkeret kialakítását tervezi a Kormány. Ez lehetővé teszi, hogy a friss-diplomás munkavállalók saját szakterületüknek, végzettségüknek megfelelő helyen tudjanak elhelyezkedni. Ezáltal betanítási-képzési idejük és költségeik csökkenhetnek, ami vonzóbbá teheti alkalmazásukat a vállalatok számára.

Másrészről a Széll Kálmán Tervben meghirdetett intézkedések a szociális ellátásokkal, illetve a nyugdíjakkal történő visszaéléseket is igyekeznek meggátolni, valamint ezen ellátások munkakínálatra gyakorolt ellenősztönző hatását tompítani. Ezt a célt szolgálja a táppénz átalakítása (felső határának felére történő csökkentése), a több jogcímen igénybe vehető szociális transzferek összességének (minimálbér alatti szinten történő) maximálása, a családtámogatási ellátások nominális rögzítése, a passzív munkaerő-piaci ellátások csökkentése, valamint a nyugdíjrendszer tervezett reformja. A passzív munkaerő-piaci eszközök visszafogása a maximális folyósítási idő csökkentését jelenti a különböző munkanélküliségi ellátások esetében. Így az álláskeresői járadék eddigi maximálisan 270 napos folyósítási ideje 90 napra csökken, míg az álláskeresői segély, amely eddig további 90 napig biztosított ellátást, megszűnik, a bérpótló juttatás intézménye pedig átalakul (ez utóbbit a közmunka programban résztvevők vehetik jelenleg igénybe arra az időre, amíg nem kapnak munkát a közfoglalkoztatás keretében).

Ezekkel az intézkedésekkel a Kormány ösztönzi a hatékonyabb és intenzívebb álláskeresőt, továbbá el szeretné érni, hogy a munkanélküliség időtartama, és így a hosszú távú munkanélküliek száma csökkenjen.

Az említett intézkedések pozitívan hatnak a munkaerő-piaci aktivitásra és a gazdaság fehérítésére, ugyanakkor rövidtávon akár a munkanélküliek számának bővülésével is számolni lehet. A jelenlegi laza munkapiac ugyanis nem képes azonnal felszívni a megnövekedett munkakínálatot: a keresleti oldalon a létszám-alkalmazkodás a válság után lassabban és csak fokozatosan, a jövedelmezőség javulásával párhuzamosan állhat helyre.

Hosszabb távon azonban arra lehet számítani, hogy a bejelentett intézkedések a foglalkoztatottság bővülésében, s így a gazdasági növekedésben is éreztetik hatásukat.

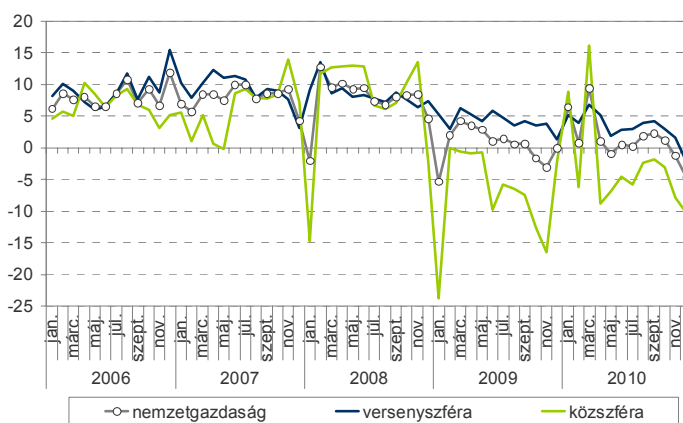
2.5. Jövedelempolitika, fogyasztás

A versenyszféra béreinek alakulását a gazdasági növekedés és a foglalkoztatottság alakulása terén is megfigyelhető kettősség jellemezte 2010-ben: míg a tradable szektorban a bruttó átlagkereset relatíve dinamikus (mintegy 5%-os) bővülést mutatott, addig a non-tradable szektorokban nem lehetett egyértelmű tendenciát megállapítani. Ugyanakkor a versenyszféra egészére jellemző volt,

hogy 2010 negyedik negyedében a béremelkedés üteme lelassult, ami elsősorban a személyi jövedelemadó rendszer átalakításához köthető. A kedvezőbb adózás kihasználva ugyanis számos vállalat elhalasztotta prémium kifizetéseit az idei évre. Ezt a 2011. év elején ismét nagyobb mértékben emelkedő bérek is igazolni látszanak. A közszféra bruttó átlagkeresetét, a létszám alakulásához hasonlóan, a kormányzati intézkedések határozták meg 2010-ben. Az év közben hozott kiadáscsökkentő intézkedések (bérbefagyasztás fenntartása, 2 millió forintos bérplafon a közszférában, jutalmak, bónuszok és végkielégítések felülvizsgálata), valamint az „Út a munkához” programban résztvevők jellemzően alacsony keresete következtében a bruttó átlagkereset 2,7%-kal csökkent 2010-ben (5. ábra).

A laza munkaerő-piaci feltételek, továbbá az új, egykulcsos személyi jövedelemadó (szja)-rendszer bérleszorító hatása következtében 2011-ben és azt követően is csak mérsékeltebb bérdinamikával lehet számolni a versenyszférában. A 2011-től hatályos szja-kiengedésnek köszönhetően ugyanis a válság előtt tapasztaltnál kisebb mértékű béremelés is elegendő a munkavállalók nettó pozíciójának szinten tartásához (javulásához). A közszféra béreinek alakulására továbbra is a kormányzati döntések, valamint a megújuló közmunka-program (Nemzeti Foglalkoztatási Program) tervezett létszámbővítése, és így az alacsonyabb keresetű közfoglalkoztatottak közszférán belüli súlyának emelkedése lesz döntő hatással.

5. ábra: A bruttó átlagkeresetek alakulása
(változás az előző év azonos időszakához képest, %)

Forrás: KSH

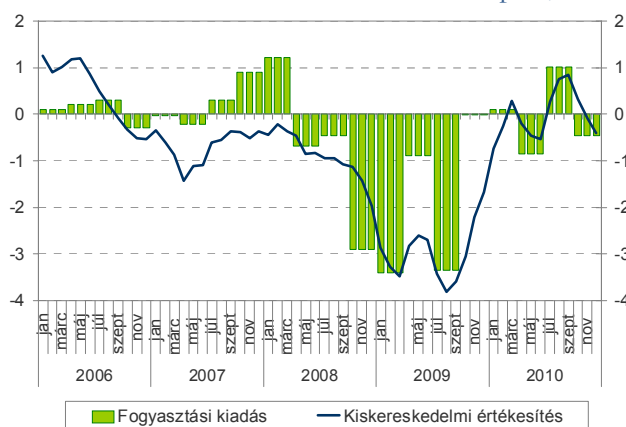
2010 negyedik negyedében a bruttó bérek dinamikájában tapasztalt trend a kiskereskedelmi eladások volumenében is jól tükröződött. A kiskereskedelmi eladások, 39 hónapot követően először, nyáron pozitívba forduló trendje az év utolsó negyedében visszakorrigált, sőt decemberben újra csökkenést mutatott az előző év azonos hónapjához képest. Így a fogyasztási

kiadások volumenében a harmadik negyedév során tapasztalt 1%-os bővülést követően 2010 negyedik negyedévében újra csökkenés volt megfigyelhető. Éves alapon a háztartások fogyasztási kiadásainak volumene 2,2%-kal esett vissza 2010-ben az előző évhez képest. Ennek oka a lassuló bérdinamika mellett a válság óta tartósan alacsonyabb fogyasztási hajlandóság, a negyedik negyedévre gyorsuló inflációs pálya, az erősödő svájci frank miatt tovább emelkedő hiteltörlesztő terhek, valamint az év utolsó hónapjaiban esedékes prémium kifizetések elmaradása lehet.

Ugyanakkor 2011-ben a háztartások fogyasztási kiadásával kapcsolatban optimizmusra adhat okot a nettó bértömeg várhatóan 5% feletti növekedése, mely jelentős részben köszönhető az szja rendszer átalakításának. Az év első negyedévében a vélhetően idénre átütemezett prémiumok átutalása, míg a második félévben a magán-nyugdíjpénztári reálhozamok, valamint az önkéntes tagdíj befizetések nyugdíjreform miatt lehetővé váló kifizetése a fogyasztási kiadások volumenét tovább növelheti. Feltételezhető ugyanakkor, hogy az óvatossági motívum erősödésével, valamint a háztartások még fennálló mérlegalkalmazkodásával az akár 250 milliárd forintot is elérő kifizetéseknek csak egy kisebb hányada kerül elfogyasztásra. Ezt az összeget 2011-ben a háztartások várhatóan nagyobb részben vagy megtakarításaik növelésére (például önkéntes nyugdíjpénztárakba utalás), vagy tartozásaik törlesztésére fordítják. Figyelembe véve a lefelé mutató kockázatokat is (rokkantnyugdíjak tervezett szigorítása, élelmiszer- és üzemanyagárak további emelkedése, továbbra is szigorú hitelezési feltételek), összességében az előző évek jelentős csökkenése után 2011-ben már a fogyasztási kiadások volumenének 3,1%-os növekedését vetíti előre a konvergencia program.

A kitekintés időhorizontján, 2011 után a háztartások fogyasztási kiadásának mérsékelt, 2,2-2,7% közötti bővülése prognosztizálható. Ezt indokolja a pénzbeli juttatások csökkentése, a megtakarítási hajlandóság korábban feltételezettnél lassabb ütemű mérséklődése, valamint a csak fokozatosan javuló munkaerő-piaci feltételek.

6. sz. ábra: A lakossági fogyasztási kiadás* és a kiskereskedelmi értékesítések volumene
(változás az előző év azonos időszakához képest, százalék)

Forrás: KSH
*/: negyedéves adatok

2.6. Beruházások

A 2005 és 2010 közötti időszakban jelentősen csökkent a lakosság, a kormányzat és a magánszektor bruttó állóeszköz-felhalmozása. Ennek oka elsősorban a külső és belső keresletgyengülés, valamint a hitelaktivitás egyre fokozódó beszűkülése volt. A kedvezőtlen körülmények miatt tovább mérséklődött a beruházási ráta; és bár a csökkenés összehasonlítva a régiós versenytársakkal nem tekinthető rendkívülinek, szintje még mindig a legalacsonyabb.

A bruttó állóeszköz-felhalmozás visszaesése a versenyszférában volt a legjelentősebb. A nemzetközi recesszió következtében kialakuló gyenge keresleti tényezők miatt a vállalatok több nemzetgazdasági ágban is folyamatosan csökkentették a kapacitásaik kihasználtságát, ami indokolatlanná tette bruttó állóeszköz-felhalmozásuk bővítését. A csökkenő értékesítések következtében kialakuló kedvezőtlen likviditási helyzetük, illetve Magyarország bizonytalan makrogazdasági megítélése miatt emelkedő hitelfinanszírozási költségek a nyereséges vállalatokat is beruházásaik elhalasztására ösztönözték.

A háztartások hitelezésével kapcsolatos kockázatok kezelése érdekében 2009-ben kormányzati döntéssel szigorították a lakossági hitelezés feltételein és a hitelképesség vizsgálatán. Kormányrendeletben maximalizálták a hitelfedezeti arányt, illetve szigorúbb jövedelemkritériumokat szabtak meg, ami tovább erősítette a már meglévő folyamatokat és csökkentette a beruházási hajlandóságot. A vállalatok terheit a szolidaritási és elvárt adó bevezetése is növelte

2009 folyamán. A kedvezőtlen külső és belső hatások következményeként legnagyobb visszaesés az építőiparban és a feldolgozóiparban következett be.

A konvergencia program időhorizontján az egyre bővülő külső kereslet a hazai feldolgozóipart termelési kapacitásainak növelésére ösztönzi, a tartósan fennmaradó pozitív export-kilátások pedig növelhetik a beruházási keresletet. Ezt a folyamatot segíti a vállalatok értékesítéseik növekedéséből fakadó javuló likviditási helyzete és hitelfelvételi pozíciója.

Magyarországon az elkövetkezendő években jelentős nagyberuházások valósulnak meg. Ezek közül legjelentősebb az Audi, mely 247 milliárd forint tőkét von be 2010-2013 között. A General Motors 2011-ben kezdi meg jelenlegi gyártósorai bővítését és 2012-ig 137 milliárd forintot fektet be Magyarországon. A Mercedes gyár kecskeméti üzemeibe a gyártósor indításáig 220 milliárd forintot fektet be a beruházó 2011-ig. Tovább bővíti üzemeit a Hankook is, 2010-2011 között 63 milliárd forint tőkét vonva be Magyarországra. Ezek várhatóan 2012-ben kezdik meg, vagy bővítik ki termelésüket, hozzájárulva a feldolgozóipar, illetve az export jövőben is fennmaradó dinamikus bővüléséhez.

A megkezdődött pozitív folyamatokat hosszabb távon tovább erősíthetik a versenyképességet javító intézkedések. Az egykulcsos Szja rendszer bevezetésével csökkennek a régiós viszonylatban magasnak számító munkát terhelő adók. A passzív munkaerő-piaci juttatások visszafogása, a rokkantnyugdíjazási-rendszer felülvizsgálata, a nyugdíjminimum befagyasztása és a nyugdíjkorhatár emelése növeli a munkakínálatot, amely hozzájárulhat a versenyképesség növekedéséhez, így az ország tőkevonzó képességének bővítéséhez is.

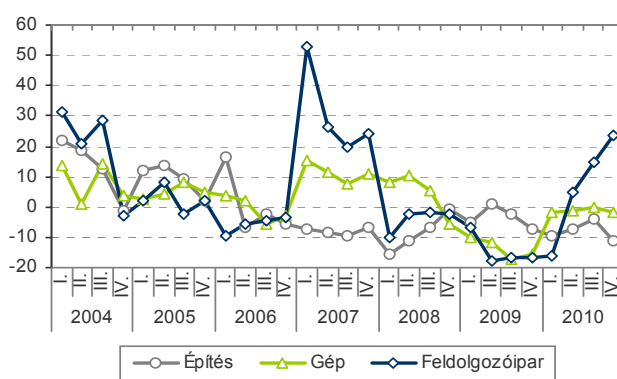
A kedvezőtlen hitelkondíciók és a bizonytalan munkaerő-piaci kilátások következtében a lakossági és építőipari beruházások jelentősen csökkentek, ez a folyamat 2011-ben és 2012-ben továbbra is fennmaradhat, azonban 2013-tól az Új Széchenyi Terv Otthonteremtő programjának köszönhetően várhatóan újra növekedésnek indul a lakossági beruházás. A munkaerő-piaci aktivitás bővülésével javulhat a háztartások jövedelmi pozíciója, ez pedig növelheti beruházási hajlandóságukat és hitelfelvevő képességüket. A makrogazdasági folyamatok stabilizálódásával, elsősorban az államadósság csökkenésével kedvezőbbé válhat az ország kockázati megítélése, és olcsóbbak lehetnek a finanszírozási források.

2011-2012-ben várhatóan kedvezően alakul az uniós források felhasználása Magyarországon, amely alapot ad az infrastrukturális beruházásoknak, valamint vissza nem térítendő forrásokat jelent a vállalatoknak, ösztönözve beruházási keresletüket. Az állami beruházások szintje 2011-re,

a strukturális átalakítások következtében várhatóan csökken, majd az elkövetkezendő években nem változik jelentősen.

Összességében elmondható, hogy a korábbi évek kedvezőtlen nemzetközi és belföldi gazdasági és pénzügyi folyamatai után 2011-től kezdve az élénkülő külső kereslet és a meghirdetett intézkedések hatásaként a bruttó állóeszköz-felhalmozás szintje éves viszonylatban tartósan 6% körüli ütemben bővül. A versenyképesség javulása következtében a beruházási ráta (folyó áron mérve) a jelenlegi 19% körüli szintről 22% fölé növekedhet a konzervatív pálya szerint is.

7. ábra. A beruházási szerkezet alakulása
(változás az előző év azonos időszakához képest, százalék)

Forrás: KSH

2.7. A növekedés összetevői

A globális gazdasági válság következtében magas államháztartási hiánnyal és államadósággal küzdő Magyarország a régiós versenytársaknál is mélyebb recesszióba süllyedt, amely mélypontját 2009-ben érte el. A magyar gazdaságot már a válságot megelőző időszakban is tartósan alacsony növekedés jellemezte, ennek oka a magas államadósság és romló versenyképesség volt. A strukturális problémák és az államadósság megfékezését célzó, nem növekedésbarát fiskális szigorítások következtében Magyarország tartósan elmaradt a régiós versenytársak növekedési ütemétől. Részben e folyamatok eredményeként a foglalkoztatási ráta a legalacsonyabbak közé tartozik az Európai Unióban, s a beruházási ráta is jelentősen elmarad a régiós versenytársakhoz képest.

A külső kereslet élénkülésével a kilábalás fokozatosan kezdődött, így 2010-ben már 1,2%-kal növekedett a magyar gazdaság. Az exportorientált feldolgozóipar 2010-ben 10,6%-kal nőtt, ezzel kiemelkedő mértékben járult hozzá a gazdaság bővüléséhez. A magyar gazdaság fejlődése

szempontjából a külső kereslet továbbra is lényeges szerephez jut: elsősorban Németország konjunkturális kilátásai bírnak nagy jelentőséggel, de az ázsiai országok növekedése - amely közvetve, a fejlett ipari országokon keresztül hat a magyar gazdaságra - szintén egyre fontosabbá válik.

A kezdeti lendületnek további lökést adnak a Széll Kálmán Tervben megfogalmazott, folyamatosan hatályba lépő intézkedések, melyek párhuzamosan csökkentik az államadósságot és hoznak létre egy növekedésbarát makrogazdasági környezetet, kihasználva ezek egymást erősítő hatását. A Széll Kálmán Terv nagy hangsúlyt fektet az alacsony foglalkoztatási szint fokozatos bővítésére, amelyet többek között a passzív munkaerő-piaci juttatások visszafogásán és a nyugdíjrendszer átalakításán keresztül kíván elérni. Az intézkedések hatására jelentős mértékben bővíthet a munkaerő kínálata, növekedhet a versenyképesség, és javulhat az ország tőkevonzó képessége. Mindez hosszú távon segíti a növekedést, erősíti a belső keresletet, és megemeli a fogyasztás szintjét is. A magyar gazdaság a konzervatív pálya alapján így a 2010-es enyhe növekedés után 2011-ben 3,1%-kal bővíthet, és a növekedés a következő években tartósan 3% fölött maradhat. A dinamikus szcenárióban a kockázati prémiumok csökkenése és az Új Széchenyi Terv ösztönző hatása a beruházások gyorsabb bővülését okozza, miközben az intenzív tőkefelhalmozódás hatására a munkaerőkereslet és így a háztartások rendelkezésre álló jövedelme is nagyobb lehet. A dinamikus pálya alapján ezért a magyar gazdaság 2013-2015 között már évente 4,8-5,5%-kal növekedhet.

4. táblázat. A GDP összetevői

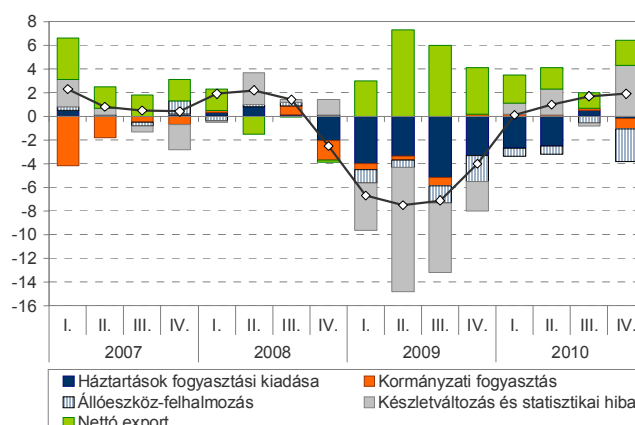
%

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Konzervatív pálya						
Háztartások fogyasztási kiadása	-2,1	3,1	2,2	2,4	2,5	2,7
Közösségi fogyasztás	-0,6	-4,9	0,3	0,5	0,5	0,6
Természetbeni társadalmi juttatás	-2,5	-0,5	-0,7	-0,8	-0,1	-0,1
Bruttó állóeszköz felhalmozás	-5,6	5,7	5,3	6,0	5,7	5,8
Export	14,1	9,7	10,5	12,1	11,6	11,7
Import	12,0	9,7	10,4	12,2	11,8	11,8
<i>GDP</i>	1,2	3,1	3,0	3,2	3,3	3,5
Dinamikus pálya						
Háztartások fogyasztási kiadása	-2,1	3,2	2,6	4,9	4,2	4,2
Közösségi fogyasztás	-0,6	-4,9	0,3	0,4	0,5	0,6
Természetbeni társadalmi juttatás	-2,5	-0,5	-0,7	-0,8	-0,1	-0,1
Bruttó állóeszköz felhalmozás	-5,6	6,4	8,0	8,4	11,4	11,9
Export	14,1	9,7	10,8	12,3	12,5	12,5
Import	12,0	9,8	10,9	12,6	13,0	12,9
<i>GDP</i>	1,2	3,2	3,6	4,8	5,2	5,5

Forrás: KSH, NGM becslés

8. ábra. A GDP felhasználása
(Hozzájárulás a GDP növekedéséhez, %)

Forrás: KSH

2.8. Külső egyensúly

2010-ben a jelentős reálgazdasági többlet és a beáramló EU-transzferek hatására tovább javult Magyarország külső egyensúlya. Míg 2009-ben a reálgazdasági aktívum a GDP 5,1%-át érte el, 2010-ben a többlet 7,2% volt. Az áruk- és szolgáltatások egyenlegének számottevő javulása a folyó fizetési mérleg egyenlegében is tükröződött, a 2009. évi 0,5%-os hiány után 2010-ben 2,1%-os aktívum alakult ki. A külső finanszírozási kapacitás a bővülő tőketranszferek következtében a folyó egyenlegnél jobban növekedett, és 2010-ben a GDP 3,9%-át érte el.

A reálgazdasági egyenleg javulása a belföldi kereslet visszaesésével és így a belföldi felhasználás alacsonyabb importszükségletével magyarázható. 2011-től ugyan várhatóan mind a háztartások fogyasztása, mind a bruttó állóeszköz-felhalmozás jelentős mértékben bővül, a belföldi kereslet válság folyamán elszenvedett szintbeli vesztesége azonban középtávon tartósan csökkenti az import mértékét. A reálgazdasági egyenleg ezért az előrejelzési horizonton végig a GDP 7,5%-a körüli többletet produkálhat.

Mivel 2010-től Magyarország nettó finanszírozói pozícióba került, a külső adósságállomány szintje folyamatosan csökkenhet. A jövedelmi egyenlegben az adósságállomány után kifizetett kamatok ezért fokozatosan csökkenhetnek. A nem adósság típusú jövedelmek alakulását 2014-ig várhatóan főleg egyedi tényezők határozzák meg. Egyrészt a 2011-2013 között tervezett autópári beruházások feltehetőleg belső likvid forrásból valósulnak meg, másrészt 2012-2013 folyamán a termelés beindítása leköti ezen vállalatok más termelőegységeiben keletkezett nyereségének egy részét. Ezért 2012-2013-ban várhatóan mind a külföldre irányuló profittranszferek, mind az

újrabefektetett jövedelmek alacsony szinten maradhatnak. 2014 után azonban már a többlettermelésből származó profit is jelentkezik, ezért a nem adósság típusú jövedelmek hiánya jobban emelkedhet.

Mivel a folyó EU-transzferek felhasználásának évenkénti mértéke még valamelyest növekszik is 2013-ig, a folyó fizetési mérleg többlete 2012-2013 folyamán a GDP 2,7-2,8 százaléka körül alakulhat. 2014 során az emelkedő jövedelemkiáramlás és a kisebb tervezett folyó EU-transzferek hatására a folyó mérleg egyenlege 1,9% körül alakulhat GDP arányosan. A tőkemérlegben megjelenő EU-transzferek 2013 végéig szintén növekednek, ezért 2012-2013 folyamán a külső finanszírozási kapacitás a GDP 5,6-5,8%-át érheti el. 2014-ben továbbra is pozitív nettó finanszírozásra lehet számítani, de annak mértéke a GDP 4,4%-ára tehető.

A működőtőke-beáramlás alakulását szintén a jövedelmeknél már említett egyedi tényezők határozzák meg. Az újrabefektetett jövedelmek mértéke 2011-ben ugyan valamelyest bővülhet 2010-hez képest, 2012-2013-ban az egyedi tényezők miatt visszaesik, és 2014-ben fog ismét jelentősebb mértékben növekedni, miközben a részvény típusú tőkebehozatal átlagos szinten alakulhat. Az egyéb tőkebeáramlás a belső likvid forrásokból finanszírozott autóiipari beruházások hatására a 2011-2013 közötti időszakban átlagot meghaladó mértékű lehet.

5. táblázat. Külső finanszírozás

a GDP %-ában

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Áruk és szolgáltatások egyenlege	7,2	7,2	7,6	7,7	7,8	8,0
Folyó fizetési mérleg egyenlege	2,1	1,6	2,8	2,7	1,9	2,0
Tőkemérleg EU-transzferekkel	1,8	2,6	2,8	3,1	2,5	2,4
Külső finanszírozási igény(-)/kapacitás (+)	3,9	4,2	5,6	5,8	4,4	4,4
Adóssággeneráló finanszírozás*,**	-3,9	-5,6	-6,2	-6,3	-5,3	-5,3
Nem adóssággeneráló finanszírozás	0,0	1,4	0,5	0,6	0,9	0,9
ebből: nettó működőtőke befektetés	1,5	2,0	1,1	1,3	1,7	1,7
ebből: nettó visszaforgatott jövedelem	0,3	1,0	0,3	0,5	0,9	0,9

*/egyéb tőke nélkül

**/a negatív értékek az adósságállományt csökkentik

Az összesen adatok kerekítés miatt eltérhetnek a részadatok összegétől.

Forrás: KSH, NGM becslés

2.9. Inflációs folyamatok

A magyar inflációs ráta 2010-ben az előzetes várakozásoknál (2010. novemberi jelentés) magasabb, 4,9% volt. Ebben a folyamatban a döntő szerepet az üzemanyagok drasztikus árnövekedése (éves átlagban 21%) játszotta, amely két tényezőre vezethető vissza, egyrészt a forint-dollár árfolyam gyengülésére (éves szinten 12%-kal), másrészt a világpiaci olajár

emelkedésére (éves szinten 21%-kal). Az utóbbi folyamattal kapcsolatban meg kell jegyezni, hogy az árnövekedés 2010 utolsó negyedében volt a leggyorsabb, és úgy tűnik, a 2011-es esztendő során még inkább hatással lesz a fogyasztói árindex dinamikájára.

Az üzemanyagok mellett az élelmiszerek árainak alakulására is fel kell hívni a figyelmet. Bár 2010 során az éves átlagos árindex alacsonyabb volt (3,2%), mint 2009-ben (4,4%), a tavalyi év második felétől jelentős emelkedés indult meg a feldolgozatlan élelmiszerek körében. Ennek kezdeti hatásait 2010 utolsó hónapjaiban már lehetett érzékelni a feldolgozott élelmiszerek áremelkedésében, azonban döntően a 2011-es inflációs számokban fog tükröződni.

Előretekintve, 2011-ben főként a világpiaci olajár, illetve az élelmiszerárak alakulása lesz jelentős hatással a fogyasztói árindex alakulására. A 2011 elején tapasztalt olajár-sokk még nem jelentkezett a legfrissebb inflációs adatokban, azonban márciustól számolni kell ennek hatásával is. Az élelmiszerárak növekedése már az év első hónapjaiban is tükröződött az árindex alakulásában, az év hátralévő részében pedig ez továbbra is inflációs nyomást fog jelenteni.

Míg a globális nyersanyag-, valamint élelmiszerárak növekedése jelentős költség-oldali nyomást fejtett ki az inflációra, addig a maginfláció az elmúlt év folyamán az 1-2% közötti sávba süllyedt. Mindez a potenciálistól tartósan elmaradó kibocsátásnak, és a visszafogott belső keresletnek tudható be, ami mögött a továbbra is laza munkaerő-piaci feltételek állnak. A visszafogott jövedelembővülést a mérsékelt prémium-kifizetések is alátámasztják (figyelembe véve azt is, hogy a kifizetéseket néhány esetben csak elhalasztották az adóváltozások miatt). A prémiumösszegek csökkenésének fő oka a gyenge belső konjunktúra, illetve, hogy a válságadókat fizető szektorok a működési költségeiket mérsékelhették a jutalmak, bónuszok csökkentésével. Összességében a bérek alakulása alacsony inflációs nyomást jelent keresleti (fogyasztás) és kínálati (munkaköltségek) oldalon egyaránt.

Az idei évre a maginflációs tételek esetében a mérsékelt javuló belföldi kereslet okán nem látható inflációs nyomás. Ugyanakkor a megemelkedett nyersanyagárak fogyasztói árakba történő begyűrűzését tompíthatja, hogy a vállalatok a megemelkedő nem-bérjellegű költségeiket egy mérsékelt bérdinamikával próbálják ellensúlyozni. Összességében az idei évre 4,0%-os infláció várható, amely a költségsokkok kifutása után 2012-ben 3,4%-ra süllyedhet. Hosszabb távon az inflációs célnak megfelelő 3%-os árszintnövekedés várható.

A hatósági árakat érintően 2011-ben nem várható jelentős inflációs nyomás. A Kormány elköteleződött ugyanis a megélhetési költségek, és ezen belül elsősorban a rezsi költségek kordában tartása mellett, mindezzel támogatva a nehéz körülmények között élők megélhetését.

Ami az önkormányzati hatáskörbe tartozó ármeghatározásokat illeti, ott az esetleges áremelések nagy része már megtörtént év elején, és amelyek a várt inflációt meg nem haladó mértékűek voltak, tehát további inflációs nyomást nem jelentenek.

6. táblázat. Fogyasztói árak alakulása

%

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Fogyasztói árak	4,9	4,0	3,4	3,0	3,0	3,0

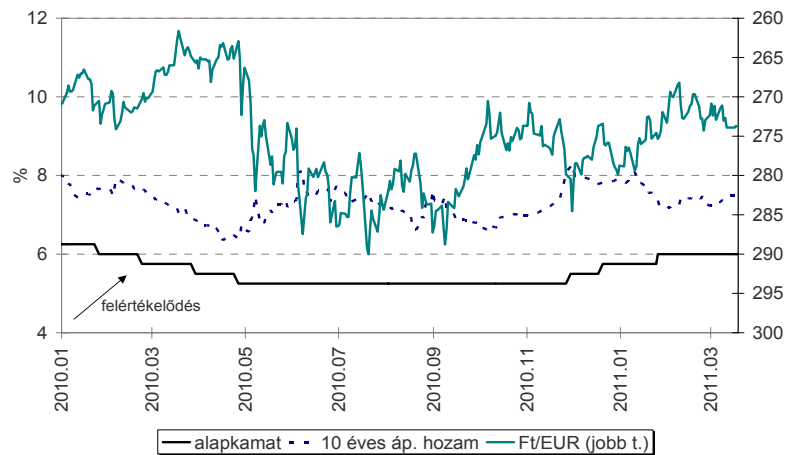
Forrás: KSH, NGM becslés

2.10. Monetáris és árfolyam-politika

Az MNB törvény a jegybank elsődleges céljaként az árstabilitás elérését és fenntartását jelöli meg. Az MNB 2001 óta az inflációs célkövetés rendszerében határozza meg a monetáris politikát. Ennek keretében a monetáris tanács az árstabilitásnak megfelelő számszerű inflációs célt határoz meg, amely jelenleg – folytonos célként – 3%. A 2008 februárja óta működő lebegő árfolyamrendszer a korábbiaknál kedvezőbb feltételeket teremt az MNB számára az inflációs cél eléréséhez, ugyanis az árfolyamsáv széle nem jelent korlátot az inflációs céllal összhangban levő árfolyam-alakulásnak.

A forint euróval szembeni nominális árfolyama a korábbi időszaknál jóval stabilabban alakult: a hazai deviza néhány rövid átmeneti időszakot leszámítva a 265-280 forint/eurós sávban ingadozott. A magyar állampapír-piaci hozamok lényegében a 2010 eleji szintjükön álltak 2011 márciusában is. Mindez ugyanakkor jelentősebb ingadozásokkal alakult ki: a hozamokat (felárakat) nagymértékben mozgatták a hivatalba lépő kormány programjával kapcsolatos várakozások, az egyes intézkedések piaci fogadtatása. Összességében – az eurozóna adósságválságának újabb és újabb fejezetei közepette – a magyar CDS felár is emelkedett, és bizonyos időszakokban rendkívül magas szinteket is elért.

9. ábra. Hozam és árfolyamalakulás

2010-ben a monetáris kondíciók enyhültek. Egyrészt a csökkenő alapkamat és növekvő inflációs várakozások miatt ez előre tekintő reálkamat a 2009-es 4-5%-ról 2-re süllyedt. Másrészt a fajlagos munkaerőköltség alapú reálárfolyam a visszafogott béralakulás miatt gyengült a tavalyi év folyamán.

A pénzügyi-gazdasági világválság miatt ideiglenesen alkalmazott monetáris politikai eszköztár legnagyobb része 2010-ben kivezetésre került. Ennek keretében az MNB 2011-ben nem folytatja jelzáloglevél-vásárlási programját, de kedvező feltételek esetén a jövőben is nyitott lesz hasonló programok indítására. 2010 végén életbe lépett a hathavonta változtatható, rugalmas tartalékráta rendszere. A bankrendszer továbbra is igénybe veszi a három hónapos euro-likviditást nyújtó jegybanki forint/euro FX-swap eszközt.

A hazai bankrendszer megrázkódtatások nélkül vészelt át a válság időszakát, ugyanakkor a hitelportfólió-minőség romlása jelentős; 2010-ben érezhetően nőtt a késedelmes és nem teljesítő hitelek részaránya mind a vállalatok, mind a háztartások esetében. Azonban a hazai bankrendszer működési környezetének elmúlt időszakban megfigyelhető romlása az erős tulajdonosi háttér és a hazai bankok magas tőkeellátottsága miatt nem veszélyezteti a pénzügyi stabilitást.

Magyarország nem rendelkezik konkrét dátummal az euro bevezetésének időpontjára. A gyakorlati felkészülés ennek megfelelően a már jelenleg is ellátható, szükséges feladatokra összpontosult. A gyakorlati felkészülést irányító konzultatív testület, a Nemzeti Euro Koordinációs Bizottság szerkezete igazodott az új kormánystruktúrához annak érdekében, hogy a felmerülő feladatokat késedelem nélkül végezhesse el a Bizottság.

3. Költségvetési egyenleg és államadósság

3.1. Költségvetés-politikai célok

A globális pénzügyi-gazdasági válság kitörése után Magyarországon nem következett be az államháztartás hiányának nagymértékű növekedése. Az országot 2008 őszén elérő súlyos pénzügyi bizalmi válság nem tette lehetővé a recesszió költségvetési élenkítésen keresztül történő enyhítését. A pénzügyi bizalom és stabilitás erősítése érdekében a gazdasági aktivitás és a foglalkoztatás visszaesése nyomán fellépő költségvetési bevételekiesést ellentételező, jelentős részben a szociális kiadások és a közszféra bérkiadásainak visszafogására irányuló kiadáscsökkentésekre került sor. Az egyenlegjavító intézkedések hatására az államháztartás GDP-arányos elsődleges egyenlege 2009-ben csak kevesebb mint fél százalékponttal, 2010-ben pedig mindössze 0,2 százalékponttal romlott. A hiány ugyanakkor a 2008. évi 3,7%-ról a GDP 4,5%-ára emelkedett 2009-ben, majd 2010-ben már 4,2%-ra mérséklődött.

A 2009. júliusi tanácsi ajánlás értelmében Magyarország számára 2011 a túlzott hiány megszüntetésére kitűzött határidő. Mivel a nyugdíjrendszer reformja keretében a korábbi magánnyugdíjpénztári tagok 97%-a visszalépett az állami nyugdíjpillérbe, a pénztárakban eddig felhalmozott vagyonuk átutalása 2011-ben többletet eredményez az államháztartás egyenlegében.

A 2010 májusában hivatalba lépett Kormány elkötelezett az államadósság csökkentése és a költségvetési konszolidáció folytatása mellett. A strukturális reformok és a következő években is érvényesített költségvetési takarékoság együttesen biztosítják, hogy az államháztartás hiánya 2011-től kezdve még óvatos makrogazdasági feltételezésekből kiindulva is a GDP 3%-a alatt maradjon. 2012-ben a GDP 2,5%-át érheti el a deficit, majd a Kormány által eldöntött és a Széll Kálmán Tervben rögzített költségvetési pálya szerint évről-évre fokozatosan mérséklődve a GDP 1,5%-ára csökken a programidőszak végéig.

A nyugdíjreformhoz kapcsolódó vagyonbevétel jelentős része az államadósságot csökkenti, így a bruttó államadósság GDP-hez viszonyított aránya már rövidtávon is mérséklődik. Emellett, a középtávú költségvetési pályában előirányzott egyenlegjavulás is hozzájárul ahhoz, hogy az adósságráta a 2010. évi 80,2%-os csúcstról 2015-ig a GDP 65%-a alá csökkenhet.

7. táblázat A középtávú költségvetési pálya

a GDP %-ában

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Kormányzati szektor egyenlege*	-3,7	-4,5	-4,2	2,0	-2,5	-2,2	-1,9	-1,5
Elsődleges egyenleg	0,5	0,1	-0,1	5,9	1,2	1,5	1,7	1,8
Bruttó államadósság	72,3	78,4	80,2	75,5	72,1	69,7	66,7	64,1

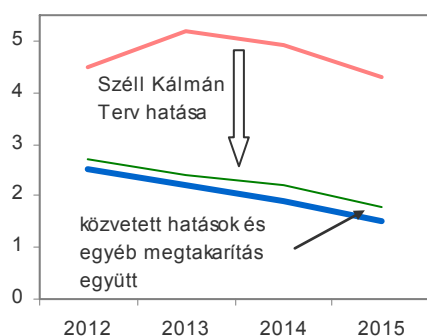
*: EDP módszertan szerint

A Kormány a költségvetési konszolidáció mellett a versenyképesség javítását, a foglalkoztatás ösztönzését és a gazdaság növekedési potenciáljának erősítését helyezte gazdaságpolitikájának középpontjába. E célok elérésének egyik lényeges eszköze az adórendszer egyszerűsítése és átfogó átalakítása. Számos, ún. kisadó megszűnt, a társasági adó kulcsa 500 millió forint éves nyereséig 19%-ról 10%-ra csökkent 2010 második felétől. 2011 januártól 16%-os egységes kulcsot alkalmazó személyi jövedelemadózás lépett életbe, amelyhez jelentős családi adóalap kedvezmény párosul a születésszám növelése, a gyermeknevelés költségeinek elismerése és ezáltal a demográfiai szerkezet hosszú távú javulása érdekében. A szuperbruttósítás intézménye (az adóalapba a munkáltató által fizetett társadalombiztosítási járulék is beleszámít) fokozatosan megszűnik 2013-ig, az adójóváírás jelenlegi rendszere fokozatosan szűkítésre kerül. Az adórendszer strukturális átalakításának költségvetési hatásait rövidtávon az átmeneti jelleggel bevezetett különadókból (pénzügyi szervezeteket és egyes ágazatokat terhelő különadók) származó bevétel és a nyugdíjrendszer reformja ellentételezi. A magán-nyugdíjpénztári tagok a tagdíj helyett 2010. novemberétől 2011 végéig az állami nyugdíjpillérbe fizetnek nyugdíjjárulékot, de emellett 2011 elején lehetőség volt az állami nyugdíjrendszerbe való visszatérésre is. A nagyarányú visszalépéseknek köszönhetően a társadalombiztosítás járulékbevételei tartósan is a GDP több mint 1%-ával megemelkednek.

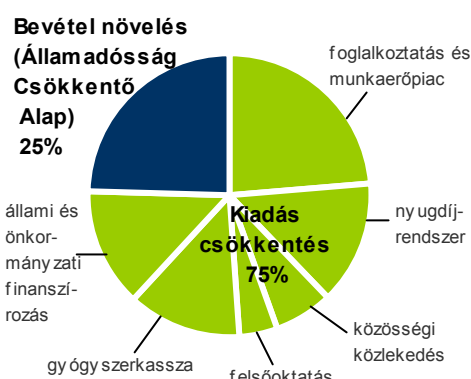
A bevételoldali átalakítás mellett a Kormány számos kiadáscsökkentő intézkedést hozott 2010-2011-ben (előirányzatok zárolása, közsféra béreinek befagyasztása, közfoglalkoztatás átalakításának megindítása, stb.). Ezek azonban nem elégségesek ahhoz, hogy az államháztartás hiánya középtávon is a 3%-os küszöbszint alatt maradjon. Konzervatív makrogazdasági feltételezéseket alkalmazva, változatlan költségvetési politika mellett a különadók „kifutása” után a GDP mintegy 4,5-5%-áig emelkedhetne a deficit és nem csökkenne az adósságráta. A Kormány ezért strukturális reform programot hirdetett meg (Széll Kálmán Terv), amely döntően a kiadási oldalra irányul és olyan területek átalakítását célozza, ahol a kiadások érdemben magasabbak a hasonló gazdasági fejlettségű országokra jellemző mértéknél. A tervezett reformintézkedések a jelenleginél sokkal inkább „növekedésbaráttá” teszik az állami kiadások szerkezetét, a

munkakínálat ösztönzésén keresztül javítják a foglalkoztatást, valamint 2012-ben a GDP 1,8%-ával, 2013-tól 2,8%-ával csökkentik az államháztartás hiányát a Széll Kálmán Terv nélkül számított alappályához képest. A deficitcélok eléréséhez a reformok mellett a takarékos költségvetési tervezés fennmaradása, a közszféra működési kiadásainak (bérek, dologi kiadások) korlátozása is hozzájárul a következő években.

10. ábra. Intézkedések hiánycsökkentő hatása (a GDP %-ában)

11. ábra. A Széll Kálmán Terv intézkedéseinek megoszlása (%)

3.2. A 2010. évi államháztartási folyamatok

A Központi Statisztikai Hivatal (KSH) által az Eurostat számára összeállított első adatközlés a GDP 3,8%-ában kijelölt hiánycél kismértékű túllépését regisztrálta: a kormányzati szektor EDP módszertan szerinti egyenlege a GDP -4,2%-a volt 2010-ben. A központi alrendszereknél, ahol a kormánynak közvetlen ráhatása van az államháztartási folyamatokra, a pénzforgalmi hiány az előirányzat szerint alakult (a GDP-hez viszonyítva a nagyobb nominális GDP-nek köszönhetően kissé kedvezőbb is lett). A helyi önkormányzatok azonban a vártnál rosszabb egyenleggel zárták az évet, a GDP 0,2%-át elérő többlethiányt okozva.

A helyi önkormányzatok nagyobb hiányán kívül az eltérés másik felét a pénzforgalmi és az eredményszámla adatok közötti „híd” változása magyarázza. Utóbbiban az eredményszámla elszámolásban még 2010-hez számító, a vártnál kisebb 2011. januári adóbevételeknek volt a legnagyobb szerepe.

8. táblázat A 2010. évi egyenlegek változása

a GDP %-ában

	2010. januári konvergencia program	2011 tavaszi Notifikáció
Központi alrendszerek pénzforgalmi egyenlege	-3,3	-3,2
Helyi önkormányzatok pénzforgalmi egyenlege	-0,7	-0,9
Központi alrendszerek EDP-egyenlege	-3,1	-3,3
Helyi önkormányzatok EDP-egyenlege	-0,7	-0,9
<i>Kormányzati szektor EDP egyenlege</i>	-3,8	-4,2

Az adóbevételek elmaradása 2010 egészét jellemezte. A kiesést a különadók bevezetése is csak tompítani tudta, és végül összességében a 2010. januári konvergencia programban becsülnél a GDP közel 1%-ával kevesebb bevétel folyt be. Bár a gazdaság a korábban várt enyhe visszaesés helyett már 1%-ot meghaladóan bővült 2010-ben, a növekedés adóban szegényebb, exportvezérelt jellege erősödött. A bevételek elmaradása különösen számottevő volt a jövedelemadóknál, ezen belül is főként a társasági adónál – részben bázishatás, részben a válság alatt elszenvedett veszteségek nagyobb arányú leírása, valamint az adókulcs második félévi csökkentése következtében.

A kedvezőtlen bevételi folyamatokat már az évközi adatok is jelezték, de emellett az első félévben a költségvetésben eredetileg tervezett kiadás-megtakarítások egy része sem bizonyult tarthatónak (közlekedési vállalatok támogatása, közmunkák nagyobb költsége miatt az önkormányzatok támogatása). A Kormány ezért hivatalba lépését követően két gazdasági akciótervet hirdetett meg, amelyek a versenyképességet növelő adóváltozások, valamint a kis- és közepes vállalkozásokat segítő intézkedések mellett átmeneti bevételnövelő lépéseket is tartalmaztak (különadók bevezetése, 2010. novembertől kezdődően 2011 decemberéig a magán-nyugdíjpénztári befizetések átirányítása), de emellett szigorú takarékosági intézkedéseket is életbe léptettek a kiadások korlátozása érdekében (előirányzatok zárolása, személyi és dologi kiadások visszafogása).

Az intézkedéseknek köszönhetően az eredményszemléletű hiány a második félévben az első félévi szint felére csökkent. Az év egészében végül a bérkiadások, társadalmi juttatások a 2010. januári konvergencia programban tervezettel egyeztek, a dologi és beruházási kiadások viszont némileg magasabbak lettek (ez azonban mintegy fele részben az uniós transferek nagyobb arányú felhasználásával függött össze).

9. táblázat 2010. évi államháztartási adatok változása

a GDP %-ában

	2010. januári konvergencia program	Előzetes tény	Eltérés	ebből	
				többlet / elmaradás	GDP- hatás*
Adó- és járulékbévételek	38,9	37,1	-1,8	-0,8	-1,0
Egyéb bevételek	6,1	7,5	1,4	1,6	-0,2
<i>Összes bevételek</i>	<i>45,0</i>	<i>44,6</i>	<i>-0,4</i>	<i>0,7</i>	<i>-1,1</i>
Munkavállalói jövedelem	11,0	10,7	-0,3	0	-0,3
Dologi kiadások	7,1	7,7	0,6	0,8	-0,2
Társadalmi juttatások	18,8	18,3	-0,5	0	-0,5
Beruházási kiadások	2,8	3,2	0,4	0,5	-0,1
Egyéb kiadások	9,1	8,8	-0,3	-0,1	-0,2
<i>Összes kiadások</i>	<i>48,8</i>	<i>48,8</i>	<i>0</i>	<i>1,2</i>	<i>-1,2</i>

*/: a 2010. januári prognózisnál nagyobb folyó áras GDP hatása a GDP-arányos mutatókra
Az összesen adatok kerekítés miatt eltérhetnek a részadatok összegétől.

3.3. A 2011. évi államháztartási folyamatok

A 2011. évi költségvetés a tanácsi ajánlással összhangban, a 3%-os küszöbszint alatti hiány elérését irányozta elő, a GDP 2,9%-ában jelölve meg a deficitcél. Az egyenlegjavulás érdekében a költségvetés korlátozta a közszférában foglalkoztatottak létszámát, az illetmények nem emelkedtek (az alacsony keresetű munkavállalók esetében bérkiegészítés kompenzálja az adójóváírás változásának hatását), jelentősen csökkentek a béren kívüli juttatások és megkezdődött a közmunka-rendszer átalakítása. A nyugdíjmelés mértéke a hatályos törvényeknek megfelelően 80%-ban vette figyelembe a várható inflációt és 20%-ban a keresetek várható alakulását, a családtámogatások, szociális ellátások nominális értéke nem változott.

A költségvetés még azzal számolt, hogy a magán-nyugdíjpénztárakból az állami nyugdíjpillérbe visszalépők vagyona 2011-ben a GDP közel 2%-ával, 2012-ben pedig újabb közel 1%-kal javítja az államháztartás egyenlegét. A visszalépések azonban már 2011 elején lezárultak, így a Nyugdíjreform és Adósságcsökkentő Alapba kerülő vagyon az eredményszemléletű elszámolásban teljes egészében az ideai egyenleget javítja. A mintegy 3 millió pénztártag 97%-a visszatért az állami nyugdíjrendszerbe, így a vagyoni portfólió egyenlegjavító hatása jóval (a GDP mintegy 7%-ával) nagyobb 2011-ben: a visszatérőket megillető reálhozam és munkáltatói tagdíj-kiegészítés kifizetése után is a GDP 9%-ára becsülhető.

Az egyszeri vagyonhatás következtében az államháztartás egyenlege 4%-os többletet mutatna. A közösségi közlekedésnek a Széll Kálmán Tervben megcélzott hatékonyságjavulása érdekében azonban a Kormány úgy döntött, hogy a MÁV és a BKV adósságának jelentős részét a

költségvetés átvállalja. Emellett a jövőbeni terhek enyhítése céljából döntés született egyes PPP projektek kiváltásáról is. Ezek az egyszeri tételek összességében a GDP 2%-ával csökkentik az idei várható többlet mértékét, így az államháztartás 2011. évi egyenlege a GDP +2%-ának felelhet meg.

A rendkívüli tételek mindamellett nem változtatják meg az eredetileg elfogadott költségvetés sarokszámait: a Kormány az egyszeri hatásoktól megszűrt hiánycélt kívánja betartani. Ennek érdekében a GDP 1%-át megközelítő (250 milliárd forint) nagyságú stabilizációs tartalék felállításáról döntött. A februári kormányhatározat a költségvetési fejezetek előirányzatainál zárolásokat, egyes költségvetési szervek tekintetében befizetési kötelezettséget, az állami pénzalapoknál egyenlegjavítást, a fogyasztói árkiegészítésnél csökkentést rendelt el, továbbá az előző évekről megmaradt előirányzatok tekintetében maradványtartási kötelezettséget írt elő.

A külső környezet esetleges kedvezőtlenebb alakulásának esetére létrehozott stabilizációs tartalék ellensúlyozhatja az elsősorban a bevételi oldalon körvonalazódó kockázatokat. Mivel a 2010. évi adóbevételek alacsonyabbak lettek a költségvetés tervezésekor kalkulálnál, döntően a bázishatás következtében az adó- és járulékbévételek a GDP 0,7%-ával elmaradhatnak az előirányzatoktól, ezen belül idén is a társasági adónál lehet a legnagyobb a bevételkiesés. Az egyéb, kisebb nagyságrendű kockázatokat is figyelembe véve a konvergencia program azzal számol, hogy a stabilizációs tartalék feloldására nem kerül sor.

3.4. A 2012. évi költségvetés fő irányai

A Kormány célkitűzése, hogy az államháztartás hiánya tartósan a GDP 3%-a alatt maradjon és évről-évre folyamatosan csökkenjen. A jövő évi költségvetés így a GDP 2,5%-ában kijelölt hiánycélhoz igazodva készül.

2012-ben már beépülnek a kiadási előirányzatokba a strukturális reformoktól várt megtakarítások, de az egyenlegjavulás továbbra is takarékos költségvetési tervezést igényel. Ennek megfelelően

- A közsférában nem emelkednek az illetmények, de az alacsony keresetű munkavállalóknál megmarad az adójóváírás fokozatos szűkítését kompenzáló bértkiegészítés. A szuperbruttósítás fokozatos kivezetése a nettó kereseteket növeli;
- A közmunkák új rendszerének elindulásával, az új programokban résztvevők növekvő számával is kalkulálva, a bérekre és járulékokra fordított GDP-arányos kiadások mintegy fél százalékponttal mérséklődhetnek 2011-hez képest;

- A központi költségvetési fejezeteknél a dologi kiadások nem változnak, a helyi önkormányzatoknál a várható infláció mértékével növekedhetnek;
- A költségvetési fejezetek a 2011. évi stabilizációs tartalék döntő részével csökkentett bázisra tervezhetik a kiadási előirányzataikat;
- Életbe lép az új nyugdíjrendszer, az indexálási szabályok biztosítják a nyugdíjak reálértékének megőrzését;
- A rokkantsági ellátások felülvizsgálata és átalakítása következtében csökken a rokkant nyugdíjakra fordított kiadás;
- A szociális támogatások és a családi támogatások nem emelkednek, a gyermeknevelés költségeit az adórendszeren keresztül ismeri el a költségvetés;
- A munkaerő-piaci ellátások átalakulnak a Széll Kálmán Tervnek megfelelően;
- Csökkennek az ártámogatások: a gyógyszerkassza kiadásai érdemben mérséklődnek, a fogyasztói árkiegészítés csak minimálisan növekszik a 2011. évi csökkentett bázishoz képest. A korábbi gáz- és távhőtámogatás kibővített lakásfenntartási támogatássá alakul, de a célzottság megőrzésével;
- A közösségi közlekedés hatékonyságának javítása lehetővé teszi, hogy a közlekedési vállalatok támogatására már kisebb összeget fordítson a költségvetés.
- Megkezdődik a felsőoktatás rendszerszintű átalakítása;
- Megkezdődik az önkormányzati igazgatás méretgazdaságos átszervezése és a központi igazgatás racionalizálása.

Mindezt figyelembe véve a konvergencia program azzal számol, hogy 2011-hez képest a GDP arányában közel egy százalékponttal mérséklődnek a közsféra folyó működési kiadásai (munkavállalói jövedelem és a dologi kiadások együttesen). A társadalmi juttatások átalakítása további másfél százalékponttal járul hozzá az újraelosztási ráta csökkenéséhez.

A bevételeket mérsékli a személyi jövedelemadónál a szuperbruttósítás „megfelezése”, de ellenkező irányú hatást fejt ki az adójóváírás szűkítésének folytatása. Uniós jogharmonizációs tevékenység keretében emelkedik a dohánytermékek jövedéki adója és a környezet fokozottabb védelmét célzó termékdíj rendszerének átalakítása szintén többletjövedelmet biztosít az államháztartás számára. A társasági adózásban a korábbi évek veszteségeinek leírhatóságára vonatkozó szabályozás várhatóan szigorodik. A pénzügyi különadó fennmaradásával számolva

össességében az adó- és járulékbévételek a GDP %-ában csak minimálisan mérséklődnek 2012-ben.

3.5. A 2013-2015. évi költségvetési folyamatok

2013-2015-ben a javuló makrogazdasági kilátások, a strukturális reformok hatásainak kiteljesedése és a továbbra is fennmaradó költségvetési takarékoság határozzák meg az államháztartási előrejelzés kereteit.

A konvergencia program a Széll Kálmán Tervvel összhangban azzal számol, hogy

- az egyes ágazatokat terhelő különadók („válságadók”) 2013-ban kivezetésre kerülnek;
- Feltételezhető, hogy a következő években európai szinten harmonizált bankadó kerül bevezetésre, ami a jelenlegi pénzügyi különadóhoz képest mintegy felére csökkenő összegben, de 2013-tól is növeli a költségvetési bevételeket;
- A társasági adó kulcsának általános csökkentése elhalasztásra kerül;
- A használatarányos elektronikus útdíj bevezetéséből 2013-tól a GDP 0,3%-át elérő bevétel várható.

Az alkalmazott feltevések mellett a bevételek a GDP-től elmaradva bővülnek, így az egyenleg javulásához a kiadásoknak a bevételeknél erőteljesebb csökkenésére van szükség. A programban kitűzött költségvetési pálya lehetővé teszi, hogy mérséklődjön a kamatkidadások GDP-hez viszonyított aránya, de az elsődleges kiadások is mintegy 3,5 százalékponttal szűkülnek a programidőszak utolsó három évében. Ezt megalapozza, hogy

- a közszférában a szuperbruttósítás megszűnése 2013-ban az illetmények emelése nélkül is növeli a nettó kereseteket. A következő két évben (a közfoglalkoztatás nélkül) a bértömeg szinten tartását feltételezi a program. A közmunka programok bővülésével is számolva a bérekre és járulékokra fordított GDP-arányos kiadások másfél százalékponttal csökkenhetnek 2012 és 2015 között;
- A takarékos költségvetési gazdálkodásnak köszönhetően a dologi kiadások is a GDP-től elmaradva növekednek;
- A nyugdíjak megőrzik reálértéküket. Folytatódik a rokkantnyugdíjazási rendszer átalakítása. A nyugdíjrendszer és a szociális kiadások reformjának eredményeként a GDP-arányos

társadalmi juttatások másfél százalékpontot meghaladóan szűkülhetnek a programidőszak utolsó három évében;

- A közösségi közlekedési rendszer átszervezése és hatékonyabbá tétele az erre fordított kiadások mintegy a GDP 0,2%-át kitevő csökkenését teszi lehetővé;
- Az önkormányzati rendszer méretgazdaságosságának növelése, ellátandó feladatainak felülvizsgálata, hitelfelvételének korlátozása érdemi kiadás megtakarítással jár;
- A kiadások szerkezete a gazdasági növekedés szempontjából kedvező irányba mozdul el: a kiadási oldal nagy tételei közül egyedül a beruházási kiadások bővíthetnek a GDP-nél gyorsabban.

3.6. Strukturális egyenleg és egyszeri tételek

A konvergencia program számításai szerint az érzékenységi együttható 0,28, azaz az államháztartás egyenlege 0,28 százalékponttal változik a GDP 1%-os (változatlan szerkezetű) változása következtében.

A konvergencia program alappályája azzal számol, hogy a gazdasági válság alatt kialakult erősen negatív kibocsátási rés a program időhorizontján fokozatosan szűkül, 2015-ben lényegében zárul. A GDP növekedése várhatóan már 2011-ben is meghaladja a potenciális növekedési ütemet, de a 2008-2010 között kialakult nagy negatív kibocsátási rés zárulása hosszabb időszakot vesz igénybe. A program időhorizontját jellemző negatív kibocsátási rés következtében a ciklikusan igazított egyenleg 2014-ig rendre kedvezőbb a tényleges ESA egyenlegnél, majd 2015-ben megegyezik azzal.

2010 és 2012 között a kormányzati szektor kiadásaiban és bevételeiben jelentős mértékű, összességükben egyenlegjavító egyszeri tételek jelennek meg. 2010-ben kiadásnövelő egyszeri tételnek tekinthető a Malév tőkejuttatása, míg bevételnövelő egyszeri tételként jelenik meg az Európai Bírósági döntés alapján történt áfa-visszatérítés 2009-2010 közötti elszámolásával kapcsolatos bevétel (a GDP 0,1%-a), a MOL szintén Európai Bírósági döntés alapján történt egyszeri befizetése (0,1%), a magán-nyugdíjpénztári tagok állami nyugdíjrendszerbe történő – korhatárhoz kötött – visszalépése miatti átutalás (0,2%), a pénzügyi szektort érintő átmeneti különadónak azon része, amelyik meghaladja a várhatóan európai szinten harmonizált mértéket, (0,3%), valamint az egyes ágazatokra átmeneti jelleggel kivetett különadó (0,6%). Az utóbbi két bevételnövelő egyszeri tétellel 2011-2012-ben is számol a konvergencia program. 2011-ben

további – jelentős - egyszeri bevételnövelő tétel a nyugdíjreform következtében a korábban a magán-nyugdíjpénztárakban felhalmozott eszközállomány átvételével kapcsolatos bevétel (9%). A program kiadásnövelő egyszeri tételként számol a MÁV és BKV adósságának – szigorú kondíciókhoz kötött átvállalásával, valamint a korábbi időszakban PPP keretében végrehajtott beruházások kivásárlásával (összesen 2%), továbbá a népszámlálással (0,1%), az EU-elnökséggel (0,1%) és az MNB veszteségtérítésével (0,1%) összefüggő többletköltséggel. 2012-ben különadók (a pénzügyi rendszer esetében annak fele) kivételével a program már nem számol egyszeri tételekkel. 2013-2015 között egyáltalán nem szerepelnek egyszeri tételek a programban.

A strukturális egyenleg, ami a gazdasági cikluson kívül a költségvetési egyenleget befolyásoló egyszeri tételeket is figyelembe veszi, 2012-től folyamatosan javul, 2013-ban már alig marad el a középtávú költségvetési céltől (MTO), és a programidőszak végén eléri azt. Bár némi romlás figyelhető meg 2011-ben, figyelembe kell venni, hogy Magyarország azon kevés tagállam közé tartozik, ahol a globális gazdasági válság következtében bekövetkező recessziós időszakban is javulás volt tapasztalható a strukturális egyenlegben a válság kitörése előtti utolsó évhez képest (2007-hez képest a strukturális egyenleg kb. 0,5 százalékpontos javulást mutat 2011-ben).

10. táblázat. Strukturális egyenleg

a GDP %-ában

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Kibocsátási rés	-5,0	-3,4	-2,7	-1,9	-1,0	-0,1
Kormányzati szektor egyenlege	-4,2	2,0	-2,5	-2,2	-1,9	-1,5
Ciklikusan igazított egyenleg	-2,8	3,0	-1,8	-1,7	-1,6	-1,5
Egyszeri tételek*	1,3	7,7	0,9	0,0	0,0	0,0
<i>Strukturális egyenleg</i>	<i>-4,0</i>	<i>-4,7</i>	<i>-2,6</i>	<i>-1,7</i>	<i>-1,6</i>	<i>-1,5</i>

*A pozitív szám egyenlegjavító hatást jelent.

A táblázat egyes adatainak eltéréseit kerekítés magyarázza.

3.7. A kormányzati szektor adóssága

Az államadósság 2009 végén a GDP 78,4%-a volt, ami a 2008 végi 72,9%-hoz képest jelentős növekedést jelentett. 2010-ben az államadósság az árfolyamgyengülés és a 2010. januári konvergencia programban előrejelzettnél némileg magasabb költségvetési hiány következtében a GDP 80,2%-át tette ki.

2010-ben a világgazdasági válság hatásainak enyhülésével mérséklődött a globális kockázatkerülés és elkezdett helyreállni a bizalom a nemzetközi piacokon. Az eurozóna adósságproblémáinak súlyosbodása azonban hatással volt a magyar államadóssággal kapcsolatos vélekedésekre is, ami az állampapírok hozamának emelkedésében tükröződött. Ennek ellenére kisebb piaci turbulenciákon

kívül az állampapírpiacon stabilan működött az év során. A forint állampapír-aukciók lefedettsége átlagosan két-két és félszeres volt, a közép és hosszú lejáratú hozamok pedig volatilis év után összességében csökkentek 2010 elejéhez képest – a rövid hozamok szinten maradása mellett. Az ország iránti piaci bizalom erősödését mutatja, hogy 2011 márciusában lezajlott az ország eddigi legnagyobb értékű, illetve leghosszabb lejáratú devizakötvény kibocsátása.

Az Európai Unióval, a Nemzetközi Valutaalappal és a Világbankkal kötött mintegy 20 milliárd eurós hitelcsomagból 2010 folyamán nem történt újabb lehívás, az Államadósság Kezelő Központ a piacról ki tudta elégíteni a finanszírozási igényt. Az államháztartással szemben fennálló hitelállomány így közel 13 milliárd euro, amelynek törlesztését a Kormány a szerződésekben meghatározott ütemezés szerint 2011 decemberében kezdi meg.

A 2010 tavaszán hivatalba lépett kormány megalakulásától kezdve kiemelt ügyként kezelte az államadósság problémáját. Az államadósság folyamatos és fenntartható csökkentése érdekében a kormány elkötelezte magát a szigorú hiánypolitika mellett, ennek nyomán intézkedett a 2011. évi hiányterv betartása és a GDP-arányos államháztartási hiányrátának 2015-ig a 1,5%-ig történő csökkentése érdekében.

A hiánycsökkentés melletti elköteleződés mellett a Kormány a nyugdíjrendszer megreformálásával is csökkenti az államadósságot, a konzervatív hiánypolitika fokozatos adósságcsökkentő hatásával szemben a nyugdíjpénztári vagyon átvétele egyszeri és nagymértékű csökkenést idéz elő. A magánnyugdíj-pénztári tagok mintegy 97%-a döntött úgy, hogy visszalép az állami nyugdíjrendszerbe, ami jelentős hatással bír az állam pénzügyeinek alakulására:

- A visszalépők által felhalmozott magánnyugdíj-pénztári vagyon 2011 júniusában kerül át az erre a célra létrehozott Nyugdíjreform és Adósságcsökkentő Alaphoz (a továbbiakban: Alap). Az átvett portfólió pontos mérete és összetétele 2011. május 31-én válik véglegessé, addig a 2010. december 31-i adatok alapján adható becslés. Eszerint az államhoz visszakerülő portfólió teljes összege megközelíti a GDP 10%-át.
- Az államhoz átkerülő portfólióból a GDP
  - kb. 0,9%-át kitevő felhalmozott reálhozamot és a tagdíj-kiegészítéseket kifizet az Alap 2011. augusztus 31-ig az állami pillérbe visszalépő magánnyugdíj-pénztári tagok számára az elfogadott törvényi rendelkezések alapján,
  - 1,8%-ának megfelelő összeg a 2011-es nyugdíj- és nyugdíjjellegű kiadások finanszírozását szolgálja,

- o mintegy 4,7%-át teszi ki a magyar állampapír-állomány, amely azonnali semlegesítése az adósságrátát ezen mértékben csökkenti,
- o kb. 2,4%-ának megfelelő értékpapírokat adósságcsökkentés céljából a piaci feltételek függvényében értékesít, 2012-2013-ban.

A fentiek alapján a nyugdíjreform 2011-ben a GDP mintegy 4,7%-ával, 2012-2013-ban további 2,4%-ával csökkenti az adósságrátát.

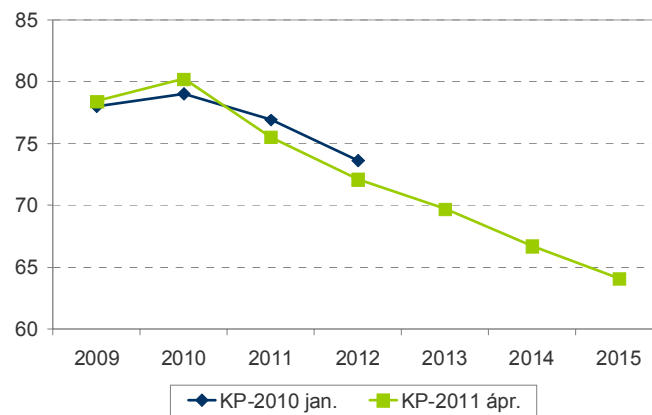
A Kormány döntése értelmében a MÁV és a BKV elmúlt években felhalmozott adósságának egy részét átvállalja. Szintén kormányzati döntés született a PPP-szerződések egy részének kiváltásáról. Ezek az egyszeri tételek összesen a GDP 2%-át teszik ki.

A nyugdíjreform hatásával, illetve az adósságvállalásokkal, PPP-kiváltásokkal együtt idén a 2010. januári konvergencia programban előrejelzettnél mintegy másfél százalékponttal alacsonyabb adósságráta adódik. Az elkövetkező években az adósságráta a konzervatív hiánypolitika és az IMF-hitelekből képzett, MNB-nél lévő devizabetétnek – magával a hitellel párhuzamos – visszafizetésével fokozatosan csökken, 2015-re 65% alá mérséklődik.

11. táblázat Főbb feltételezések a konvergencia programokban a GDP %-ában

		2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Nominális GDP növekedés (%)	KP-2010. jan.	-2,3	2,0	5,6	6,5			
	KP-2011. ápr.	-2,6	4,1	6,1	5,8	5,4	5,6	5,8
Államháztartás egyenlege	KP-2010. jan.	-3,9	-3,8	-2,8	-2,5			
	KP-2011. ápr.	-4,4	-4,2	+2,0	-2,5	-2,2	-1,9	-1,5
Adósságráta	KP-2010. jan.	78,0	79,0	76,9	73,6			
	KP-2011. ápr.	78,4	80,2	75,5	72,1	69,7	66,7	64,1

12. ábra. Adósságráta a 2010. januári és a jelenlegi konvergencia programban

Az államadósság-pálya változásának egyes tényezői:

- A 2010-es Programhoz képest bekövetkezett elmozdulást döntő mértékben a nyugdíjreform hatása okozza. A bevonandó állampapírok és egyes értékpapírok értékesítése már 2011-ben csökkenti az adósságot, a további értékesítések a későbbi években fejtenek ki adósságcsökkentő hatást. Ezekkel a tétélekkel a 2010-es Konvergencia program nem számolt.
- A GDP-arányos kamatkidadások prognózisa jelenleg magasabb, mint az előző Programban volt: ezt – az alacsonyabb adósságállomány ellenére – a magasabb feltételezett hozamszint okozza.
- A nominális GDP tekintetében 2011-ben kissé magasabb, 2012-ben kissé alacsonyabb növekedés volt feltételezhető, amit a 2011-es inflációs várakozásaink emelkedése, illetve 2012-es GDP prognózis csökkenése magyaráz. Ezzel összhangban önmagában a nominális GDP pálya megváltozásának hatására az adósságráta növekedése 2011-ben alacsonyabb, 2012-ben magasabb lenne a 2010-ben előrejelzettnél.
- Az egyéb tételek közül a 2010-es konvergencia programhoz hasonlóan az alappálya időhorizontján nem várhatóak jelentősebb összegű privatizációs bevételek. Az adósság előrejelzéséhez használt technikai árfolyamfeltevés több mint 1%-kal gyengébb forintárfolyammal számol, ami a 2010-es kitekintéshez képest némileg magasabb adósságpályát eredményez. További eltérést jelent, hogy az IMF-EU hitelekből képzett devizabetétek leépítésre más pálya várható.

Az adósságráta jövőbeni alakulása a következő főbb tényezők változására érzékeny (ceteris paribus):

- Elsődleges egyenleg: az elsődleges egyenleg tartós, a pálya végéig érvényesülő 1 százalékpontnyi éves változása nagyjából az első évben 1, majd 2015-re 5 százalékpontnyi állományváltozást indukál.
- Árfolyam: a bruttó adósságállomány deviza aránya 2010 végén 45% körülire nőtt, ám az arány az adósságfinanszírozásban növekvő forint súly eredményeként 40% alá csökken 2015-re. Ennek megfelelően egy 10%-os árfolyamváltozás rendre 3,2–2,6 százalékponttal módosítja a bruttó adósságrátát 2011-15 között.
- Hozampálya: a hozamváltozás fokozatosan jelenik meg a kamatkidrásban a megújuló instrumentumokon keresztül. Az egyes években a megváltozott kamatkidrás adósságrátára gyakorolt kumulált hatása 2010-2015 között, 100 bázispontos hozamváltozás esetén rendre: 0; 0,2; 0,5; 0,8; 1,2 százalékpont (kamatkidrás változása a GDP százalékában: 0; 0,2; 0,3; 0,4; 0,4 százalékpont).
- Gazdasági növekedés: a nominális GDP 2011-től induló 1 százalékpontnyi tartós, a pálya egészen érvényesülő eltérése 2011-ben 0,7 százalékponttal változtatná meg a bruttó adósságráta értékét, amely különbség 2015-ig fokozatosan 3 százalékpontig szélesedne.

Az eladósodás korlátozása az Alaptörvényben

Annak érdekében, hogy az államadósság-csökkentő program megvalósítása nyomán elért eredmények hosszú távon, politikai ciklusokon átívelve fenntarthatóak legyenek, a Parlament által tárgyalt tervezet szerint az új Alaptörvény tartalmaz majd egy államadósság-szabályt. Eszerint az államadósság nem haladhatja meg a megelőző naptári év bruttó hazai termékének az 50%-át. Ennek célja, hogy a jelenlegi kiemelkedően magas államadósság szint elérését a jövőben alkotmányos eszközökkel is megelőzze. A tervezet ugyanakkor megfelelő rugalmasságot tesz lehetővé rendkívüli események és nagymértékű gazdasági visszaesés esetén. Az Alaptörvény tervezete mindemellett foglalkozik az önkormányzatok eladósodásának korlátozásával is, amely a Széll Kálmán Terv egyik sarokpontja is egyben.

4. Alternatív forgatókönyvek és érzékenységvizsgálatok

4.1. A dinamikus növekedési pálya

A konvergencia program egy konzervatív makrogazdasági alappályára épül, amelyben a Széll Kálmán Terv pozitív hatásai csak kis mértékben jelentkeznek. Ugyanakkor, a beazonosított szűk keresztmetszetek felszámolásával egy dinamikusabb növekedési pálya érhető el.

Az 13. táblázatban szereplő alternatív forgatókönyv feltételezi azt, hogy a terv sikeres megvalósításából eredő hitelesség-növekedés az országkockázati-felár csökkenéséhez vezet, melynek során a tőkebefektetések elvárt hozama is mérséklődhet. Mindezek, valamint az Új Széchenyi Terv sikeres ösztönző hatása nyomán egy erőteljesebb beruházás-bővülés jöhet létre, és a beruházási ráta az előrejelzési horizont végére elérheti a 24,5%-ot.

A kiépülő új termelési kapacitások pótlólagos munkaerő-keresletet generálnak, melyek emelik a foglalkoztatás szintjét. Ezzel egy időben a foglalkoztatás növekedéséhez nagyban hozzájárulnak a Széll Kálmán Terv munkára ösztönző intézkedései, melyek többlet munkaerő-kínálatot generálnak azáltal, hogy a népességnek egyre inkább megérje munkát vállalni a passzív ellátási formák választásával szemben.

A termelékenység bővüléséhez a versenyszféra bérei részben alkalmazkodnak, mely – a megemelkedett foglalkoztatotti létszámnak is köszönhetően – erőteljesebb jövedelemnövekedéshez vezet, ennek következtében a háztartások fogyasztása is dinamikusabban bővíthet. A fogyasztás gyorsulásához a kedvezőbb hitelhez jutási feltételek is nagyban hozzájárulnak, melynek következtében a lakosság a rendelkezésre álló jövedelmének egyre nagyobb részét fogyasztja el. Az erőteljesebb belföldi kereslet dinamikusabb importbővüléssel jár, így a külső finanszírozási képesség – különösen a programidőszak utolsó éveiben – a konzervatív makrogazdasági pálya mellett vártnál némileg alacsonyabb lehet.

12. táblázat. A dinamikus növekedési pálya %

	2011	2012	2013	2014	2015
GDP	3,2	3,6	4,8	5,2	5,5
Háztartások fogyasztási kiadása	3,2	2,6	4,9	4,2	4,2
Bruttó állóeszköz-felhalmozás	6,4	8,0	8,4	11,4	11,9
Export	9,7	10,8	12,3	12,5	12,5
Import	9,8	10,9	12,6	13,0	12,9
Infláció	4,0	3,4	3,1	3,0	3,0
Versenyszféra foglalkoztatás	1,2	2,1	3,3	3,3	3,3
Külső finanszírozási igény(-)/képesség(+)	4,1	5,4	4,9	3,1	2,6

4.2. Érzékenységvizsgálatok

A bemutatott két forgatókönyvön kívül érdemes megvizsgálni és számszerűsíteni külön-külön is néhány kockázati tényezőt. Az 14. táblázat a külső kereslet megváltozásának, és a hitelezési feltételek enyhülésének hatásait vázolja.

A fő exportpartnereink vártnál alacsonyabb növekedése az exportunk iránti kereslet mérséklődését okozhatja. A külső kereslet az alappályához képest fél százalékos gyengülése az exportdinamikát – a magyar gazdaság egynél nagyobb külpiaci rugalmassága miatt – több mint fél százalékkal mérsékli. Mindez csökkenti az exportra termelő vállalatok jövedelmezőségét, melyek ennek következtében a kapacitásaikat csökkenthetik, visszafogván a beruházásaikat és a foglalkoztatást. A GDP 2011-ben az alacsonyabb nettó export, valamint belső felhasználás (beruházás és fogyasztás) következtében 0,2 százalékkal lehet alacsonyabb, de a tovagűrűző hatások következtében 2012-re is kissé mérsékeltebb növekedés jelentkezne. Az államháztartás egyenlege a kedvezőtlenebb reálgazdasági folyamatok következtében 2013-ra mintegy 0,2 százalékponttal romolhat, de minderre fedezetet biztosíthat a költségvetési tartalék.

Az alappálya csak nagyon mérsékelten enyhülő hitelezési feltételekkel számolt. Amennyiben a hitelhez jutási feltételek kedvezőbbé válnak, az ösztönzőleg hat úgy a háztartások, mint a vállalatok tevékenységére. Ez utóbbi esetben a háztartások fogyasztási hajlandósága (a fogyasztás jövedelemhez viszonyított aránya) magasabb lehet, ugyanis egyre nagyobb hányadát képesek a fogyasztásuknak hitelből fedezni. Ugyanakkor a kedvezőbb kamatfeltételek esetén a lakás-beruházási kedv is emelkedhet. A vállalati szektorban szintén emelkedhet a beruházási kedv, részben a kedvezőbb hitelhez jutási feltételeknek, részben a lakosság megemelkedett keresletének köszönhetően. A kedvezőbb belföldi kereslet némiképp megnöveli a foglalkoztatást és a versenyszféra béreit is. Összességében ebben a scenárióban fél százalékos pótlólagos fogyasztás, és több mint egy százalékkal magasabb beruházás szerepel. A megnövekedett adó- és járulékbévételek miatt 2013-ra az államháztartási hiány 0,4 százalékponttal kisebb lehet az alappályához képest.

13. táblázat, Eltérés az alappályához képest*

százalékpont

	2011	2012	2013
Külső kereslet csökkenése			
GDP	-0,2	-0,1	-0,0
Háztartások fogyasztási kiadása	-0,1	-0,1	0,0
Bruttó állóeszköz-felhalmozás	-0,2	-0,1	-0,0
Export	-0,6	-0,3	0,0
Import	-0,3	-0,2	-0,0
Infláció	0,0	-0,1	0,0
Versenyszféra foglalkoztatás	-0,1	-0,1	0,0
Államháztartás egyenlege (a GDP %-ában)	-0,1	-0,1	-0,2
Hitelezés bővülése			
GDP	0,3	0,2	0,1
Háztartások fogyasztási kiadása	0,5	0,3	0,1
Bruttó állóeszköz-felhalmozás	1,3	0,6	0,0
Export	0,0	0,1	0,2
Import	0,3	0,2	0,2
Infláció	0,1	0,1	0,1
Versenyszféra foglalkoztatás	0,0	0,2	0,2
Államháztartás egyenlege (a GDP %-ában)	0,1	0,3	0,4

*: Makrogazdasági változók növekedési ütemeinek százalékpontos eltérése az alappályához képest

5. Az államháztartás hosszú távú fenntarthatósága

A hosszú távú fenntarthatósággal kapcsolatos kiadások alakulását a nyugdíj, az egészségügyi, az időskori ápolási és az oktatási rendszer, valamint a munkanélküli segélyezés rendszere, illetve a hosszú távú demográfiai folyamatok határozzák meg. A demográfiai folyamatok következtében – a nyugdíj- és egészségügyi rendszer átalakítása nélkül – a kiadásoknak a népesség idősödésével párhuzamosan bekövetkező emelkedésével mindenképpen számolni kell, ami az államadósság hosszú távú növekedése irányába hat. A államadósság 2060-ra számított mértékét az államháztartás jelenlegi helyzete (kötségvetési egyenleg, a jelenlegi államadósság nagysága) és a jövőben megnövekedő, idősödéshez kötődő költségvetési kiadások nagysága határozza meg.

2006-2007 és 2009 során jelentős parametrikus változtatások történtek, amelyek hatására mintegy a GDP 4,2%-kával csökkentek az államháztartás hosszú távú, 2060-ra előreszámított, nyugdíjrendszerrel kapcsolatos kiadásai. Ez egyúttal azt is jelentette, hogy 2007 és 2060 között is csökkenés következett be az előreszámított nyugdíjkiadásokban.

A Kormány értékelése szerint az 1998-ban bevezetett második nyugdíjpillér nem váltotta be a hozzáfűzött reményeket, ezért 2010-ben megnyitotta a lehetőségét, hogy a magánnyugdíj-pénztári tagok visszaléphessenek a tisztán állami nyugdíjrendszerbe. A tagok 97%-a élt ezzel a lehetőséggel. Ez az államháztartás hosszú távú fenntarthatóságát több csatornán keresztül befolyásolja: egyrészt azonnal és jelentős mértékben csökken az explicit államadósság, és a visszalépők járulékbefizetési tartósan javítják a felosztó-kirovó rendszer egyensúlyát³, másrészt a felosztó-kirovó rendszerből történő jövőbeni kifizetések a hosszú távú állami nyugdíjkiadások növelése irányában hatnak.

A Kormány ezért a nyugdíjrendszer hosszú távú fenntarthatóságának javítása érdekében számos további változtatás (ld. 5.1.2. fejezet) mellett döntött. Ezek hatására összességében csökkennek a nyugdíjkiadások és a nyugdíjrendszer közép- és hosszútávon egyensúlyba kerül, a korcentrum jelentős mértékben emelkedik. Mivel így a korhatár alatt kevesebben vesznek igénybe ellátásokat, államháztartási szinten is kevesebb kiadást jelent.

A hosszú távú előreszámításokban a nyugdíjkiadások 2012-től már profiltisztított formában jelennek meg. A korhatár alatti ellátások átminősítésre kerülnek egyéb ellátássá (ellátások átkonvertálása). A korhatár alatti ellátások átvilágítása lehetőséget ad arra, hogy minden egyes

---

³ A járulékok magánnyugdíj-pénztárakba történt utalása évente a GDP közel 1,5%-ának megfelelő bevételkiesést jelentett a kormányzati szektor szempontjából.

elem újradefiniálásra kerüljön, és egy tiszta rendszer kerüljön kialakításra. A profiltisztítás következtében a korhatár alatti nyugdíjak és a különböző kedvezmények kikerülnek a nyugdíjrendszerből, így csökkenek a nyugdíjkiadások.

Amennyiben csak a Nyugdíjbiztosítási Alap által finanszírozandó tisztított, korhatár feletti nyugdíjakból adódó ellátásokat vesszük figyelembe, akkor megállapítható, hogy a Nyugdíjbiztosítási Alap egyenlege egyensúlyban van és 2060-ban többletet mutat. Ez az új konstrukciók (özvegyi járadék, 40 éves jogosultsági idővel nyugdíjba vonuló nők) fedezetére fontos tartalékot jelent. A becslés azzal számol, hogy a munkára képes korhatár alattiak fokozatosan visszatérnek a munka világába. Így korhatár alatti ellátások folyamatos csökkenést mutatnak. A korhatár alatti ellátások figyelembevételével tehát – államháztartási szinten – ennél magasabb kiadás jelentkezik, ugyanakkor így is jelentős hosszú távú megtakarítás érhető el azáltal, hogy a korhatár alatti rendszer nem automatikus nyugdíjat, hanem feltételekhez kötött ellátásokat biztosít. Összességében megállapítható, hogy ezen intézkedésekkel a nyugdíjrendszer hosszabb távon is fenntartható.

A Nemzetgazdasági Minisztérium előzetes számításai szerint a nyugdíjkiadások 2007 és 2060 között a GDP arányában mintegy 10,9%-ról 7,8%-ra csökkennek.

A hosszú távú fenntarthatóság szempontjából jelentős további kiadási területekre vonatkozó számokat az EU Gazdaságpolitikai Bizottsága (EPC) 2009-ben kiadott Jelentése (Ageing Report 2009) tartalmazza. A Jelentés alapján az egészségügyi kiadások a GDP arányában 2007 és 2060 között 5,8%-ról 7,1%-ra, az időskorúak ápolására fordított kiadások 0,3%-ról 0,6%-ra nőnek, míg az oktatási kiadások 4,4%-ról 4%-ra csökkennek.

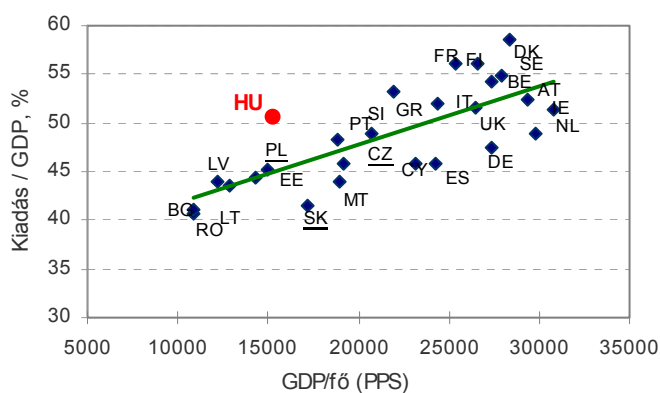
6. Közpénzügyek minősége

6.1. Állami kiadások változása

6.1.1. A Széll Kálmán Terv költségvetési hatásai

A magyar újraelosztási ráta 2008-ig jelentősen, egyes években több mint 10 százalékponttal meghaladta a hasonló fejlettségű tagországokra jellemző átlagos mértéket, sőt még a gazdaságilag fejlettebb régi tagállamok átlagánál is magasabb volt néhány százalékponttal. Az eltérő válságkezelési stratégiák hatására ez a különbség mérséklődött 2009-ben, amikor a költségvetési élénkítés az országok többségében átmenetileg megemelte a kiadás/GDP arányt, Magyarországon azonban a kiadáscsökkentő intézkedések következtében jóval moderáltabb volt az újraelosztási ráta növekedése. A magyar államháztartás mérete 2009-ben már kissé elmaradt mind az EU-27, mind az EU-15 átlagától, de továbbra is mintegy 6 százalékponttal nagyobb volt a hasonló fejlettségű országok, vagy a többi visegrádi ország átlagánál.

13. ábra Az újraelosztási ráta és az 1 főre jutó GDP 2009-ben

Forrás: Eurostat

A kiüröan magas GDP/fő mutató miatt Luxemburg nem szerepel az ábrán.

Az eltérés közel fele a jóval nagyobb kamatkiadásnak tulajdonítható, de a magyar államháztartás GDP-arányos elsődleges kiadásai is – bár a korábbi években megfigyelhető különbség 2009-ben jelentősen csökkent – meghaladják a gazdasági fejlettség szempontjából hasonló szinten álló tagállamokét. Emellett, a gazdaság növekedési potenciálja szempontjából kedvezőtlen az állami kiadások szerkezete: relatíve alacsony a beruházási kiadások és magas a folyó kiadások (ezen belül is a társadalmi transzferek) aránya.

Funkciók szerinti felosztásban Magyarország - fejlettségéhez mérten – általános közszolgáltatásokra és szociális védelemre az átlagosnál többet fordít és bár az egészségügy kiadások némi elmaradást mutatnak, ezen belül nemzetközi összehasonlításban kiemelkedően magas a gyógyszerekre fordított kiadások aránya.

A Széll Kálmán Terv hat kritikus területet azonosít, ahol az állami kiadások érdemben nagyobbak az ország gazdasági fejlettsége, társadalmi berendezkedése és fenntartott intézményrendszere mellett indokolhatónál. A strukturális reformok az államháztartás hiányának fenntartható szerkezetben megvalósuló csökkentését célozzák, ami elengedhetetlen az államadósság tartós mérséklődéséhez.⁴

1. Foglalkoztatás és munkaerőpiac

költségvetési hatás a GDP %-ában

	2012	2013
Passzív munkaerőpiaci ellátások csökkentése		
Álláskeresési segély megszüntetése, bérpótló juttatás átalakítása	0,2	0,2
Álláskeresési járadék maximális folyósítási idejének csökkentése	0,1	0,1
Aktív és szakképzési munkaerőpiaci eszközök finanszírozása uniós forrásból	0,1	0,1
Táppénz rendszer átalakítása	0,03	0,03
Több jogcímen igénybe vehető szociális transzferek összegének maximálása	0,05	0,05
Családtámogatási ellátások nominális szintjének rögzítése	0,06	0,1
Összesen	0,6	0,7

Az intézkedések célja az inaktív csoportok minél nagyobb arányú visszavezetése a munkaerőpiacra, amelynek köztes állomása az új típusú közmunka programokban való részvétel lehet.

Időbeli ütemezés:

2011. július 1: Nemzeti Foglalkoztatási Program új jogszabályainak előkészítése

2012. január 1: közmunkák új rendszerének elindítása

2011. július 1: táppénzrendszer felülvizsgálata, visszaélések lehetőségének szűkítése

⁴ A Széll Kálmán Terv intézkedéseinek számszerűsítése a 2010. december végi szabályozás fennmaradása mellett adódó kiadási szintekhez képest történt.

2. Nyugdíjrendszer

költségvetési hatás a GDP %-ában

	2011	2012	2013
Áttérés a tisztán infláció-követő indexálásra		0,01	0,02
Korkedvezmények felülvizsgálata		0,01	0,02
Rokkantsági nyugdíj-megállapítás felülvizsgálata	0,04	0,3	0,4
Összesen	0,04	0,3	0,4

Az intézkedések célja a nyugdíjba vonulás effektív korcentrumának emelése, a nyugdíjrendszer fenntarthatóságának erősítése. A nyugdíjreform keretében középtávon egy transzparens, a szociális elemektől megtisztított, biztosítási elven nyugvó öregségi nyugdíjrendszer jön létre, amely biztosítja a Nyugdíjbiztosítási Alap egyensúlyának megőrzését.

Időbeli ütemezés:

2011. július 1: új rokkanttá nyilvánítási rendszert megalapozó jogszabályok

2012. január 1-ig: korábbi rokkanttá minősítések felülvizsgálata

2011. július 1: javaslat az öregségi nyugdíjkorhatár előtti nyugdíjak rendszerének megváltoztatására

2011. július 1: új közszolgálati életpálya modellek kidolgozása

2011. december 31: új nyugdíjrendszer működéséhez szükséges jogszabályok

2012. január 1: új nyugdíjrendszer életbe lépése

3. Közösségi közlekedés

költségvetési hatás a GDP %-ában

	2012	2013
MÁV és VOLÁN integrációja	0,02	0,05%
MÁV költséghatékonyságának javítása, költségtérítés és árkiegészítés csökkenése	0,1	0,1
Összesen	0,1	0,2

Az intézkedések célja a közösségi közlekedésben a párhuzamosságok kiküszöbölése, a szervezeti hatékonyság növelése, a 65 éven felüliek utazási kedvezményeinek kivételével az utazási kedvezmények szűkítése.

Időbeli ütemezés:

2011. december 31: átszervezési tervek kidolgozása

2012. január 1: Nemzeti Közlekedési Társaság megalakulása, szervezeti konszolidáció megkezdése, ezt követően új díj- és kedvezményrendszer életbe lépése

4. Felsőoktatás

költségvetési hatás a GDP %-ában

	2012	2013
Államilag támogatott hallgatói létszám összetételének átalakítása, természettudományos és műszaki diplomák arányának növelése, kiüresedett kapacitások megszüntetése	0,04	0,1
Összesen	0,04	0,1

Az intézkedések célja a képzési rendszer munkaerőpiaci igényekhez igazítása

Időbeli ütemezés:

2011. szeptember: új közoktatási és felsőoktatási jogszabályok

2012. szeptember 1: felsőoktatás új rendszere megkezdte működését

5. Gyógyszerkassza

költségvetési hatás a GDP %-ában

	2012	2013
Generikus program, terápiás felülvizsgálati rend megteremtése, a betegek együttműködését értékelő rendszer kialakítása, nemzetközi referenciaárazás, támogatási rend átalakítása, befizetések növelése	0,3	0,4
Összesen	0,3	0,4

Az intézkedések célja a nemzetközi összehasonlításban kiemelkedően magas gyógyszerkiadások visszafogása.

Időbeli ütemezés:

2011. április 1-től: konzultációk egy új, hatékonyabb finanszírozási rendszer kialakítása érdekében

2011. július 1: új rendszer működéséhez szükséges jogszabályok

6. Állami és önkormányzati finanszírozás

költségvetési hatás a GDP %-ában

	2012	2013
Önkormányzati feladatok méretgazdaságos átszervezése, hitelfelvétel korlátozása	0,05	0,3
Adóhatóság megerősítése, adóeljárások egyszerűsítése	0,02	0,03
Központi közigazgatás racionalizálása, kiszereződések tilalma	0,04	0,04
Összesen	0,1	0,4

Az intézkedések célja az állam működésének hatékonyabbá tétele, a bürokrácia csökkentése, a transzparencia erősítése.

Időbeli ütemezés:

2011. július 1: új közbeszerzési törvény

Új alkotmány hatályba lépésével: adóssághék intézményének bevezetése

Pártok támogatásának befagyasztása a 2011-es szinten

A jelentős arányú kiadáscsökkentés mellett a tervezett intézkedések mindössze negyede irányul a bevételek növelésére:

7. Bevételek: Államadósság Csökkentő Alap	költségvetési hatás a GDP %-ában	
	2012	2013
Használatarányos elektronikus útdíj bevezetése	-	0,3
Pénzüintézetek különadója 2012-ben még teljes összegben fennmarad	0,3	- ⁵
Társasági adó általános csökkentésének elhalasztása	-	0,4
Összesen	0,3	0,7

6.1.2. Strukturális kiadáscsökkentő intézkedések

Központi közigazgatás

A közigazgatás megújítását célzó kormányzati program, az ún. Magyary Program általános célja a „hatékony nemzeti közszolgálat” megteremtése. Az új Kormány munkájának megkezdése óta a Magyary Program mind a négy fő pillérében: a feladat, a szervezet, az eljárás és a humánpolitika tekintetében megtörténtek az első hatékonyságjavító intézkedések, valamint további lépésekre kerül sor.

A feladatrendszer megújítása

A közigazgatás újjászervezéséhez mindenképp rögzítésre kerül, hogy az államnak milyen feladatokat kell ellátnia mind nemzeti szinten, mind a nemzetközi vállalások tekintetében. A feladatok számbavételének eredménye egy mindenre kiterjedő állami feladat-nyilvántartás lesz.

Ezt követően történik meg annak vizsgálata, hogy az egyes állami feladatok a közigazgatás mely szintjén (a központi vagy a helyi közigazgatásban, a minisztériumokban vagy a háttérintézményekben) oldhatók meg a leghatékonyabban. Ennek nyomán alakítható ki a megfelelő szervezetrendszer, amelyet az állami szervezeti kataszter fog rögzíteni.

Központi szinten a miniszterekhez telepített hatósági ügyek felülvizsgálata és lehetőség szerinti felszámolása zajlik jelenleg, míg helyi szinten alapvető törekvés, hogy a helyi önkormányzatoktól elkerüljenek az őket feleslegesen terhelő és sok erőforrást lekötő államigazgatási feladatok, s azokat részben kormányhivatalok, részben a 2013-tól felálló térségközpontok (járási szint) kapják meg.

⁵ A 2011. évi költségvetés kitekintő fejezete 2012-től kezdve számolt egy európai szinten harmonizált bankadó bevezetésével, ezért az intézkedés 2013-ban már nem jelent többletbevételt az eredeti feltételezésekhez képest.

A hatékony szervezeti működés megteremtése

A szervezetrendszer átalakítása két irányba történik. Egyrészt a szervezeti rendszer átalakításával, másrészt a közigazgatási szervezetek belső működésének megújításával.

2011. január 1-jével megvalósult a korábban széttagoltan működő középszintű területi államigazgatási szervek integrációja. Az integráció által a jövőben összefogottabb, ellenőrzöttebb és költségtakarékosabb lesz a területi államigazgatási feladatok ellátása. A megyei és fővárosi kormányhivatalok keretei között olyan integrált ügyfélszolgálati irodák működnek, ahol lehetőség van egy helyen különböző hatósági eljárások intézésére.

A 2011. év elsődleges feladata az integrációba bevont alrendszerek összekapcsolása, az egységes ügyfélszolgálati iroda fejlesztésének elindítása. Emellett az alsó-közép szintű területi államigazgatásban a jelenleg kistérségiként működő egységek 2013-tól a járási szint megújításával alakulnak át. Integráltabb, összefogottabb igazgatás jöhet így létre, melyhez egy komplett, egységes ügyfélszolgálati felület kapcsolódik.

2011. január 1-jétől megkezdte működését a Nemzeti Államigazgatási Központ, amely a kormányhivatalok szakmai alapfeladatainak ellátásához szükséges pénzügyi és más anyagi feltételek biztosítását végzi, továbbá ellenőrzi a kormányhivatalok integrált ügyfélszolgálatának működését.

Az eljárások felülvizsgálata

A teljes közigazgatásban bevezetésre kerül az egységes módszertan szerint kialakított korszerű tervezési rendszer, amely hozzájárul a kormányzati célok eredményesebb megvalósításához. A minisztériumok rendelkezni fognak aktuális, egységes módszertan szerint megfogalmazott szakpolitikai stratégiával, valamint a stratégiák végrehajtásának módját rögzítő akciótervekkel.

Az állam és az ügyfelek kapcsolatában olyan többszörös (személyes-, elektronikus- és telefonos) kormányzati ügyfélszolgálati rendszer létrehozása a cél, amely lehetőséget teremt az ügyek egyablakos elintézésére. 2011. január 3-án megnyílt az új típusú ügyfélszolgálati rendszer első 29 irodája, az úgynevezett „kormányablak”-ok. 2013-ra minden járásban kialakításra kerülnek a kormányablakok, egyenlő hozzáférést biztosítva a korszerű egyablakos ügyintézéshez.

A személyzeti megújulás

Kidolgozásra kerül az új közigazgatási életpályarendszer, amely kiszámítható, biztonságos és tervezhető jövőképet fog biztosítani a tisztviselőknek. Az életpályarendszer alapját egy világos munkaköri rendszer fogja képezni, melynek keretében munkakörönként meghatározásra kerülnek

a célok, a fő felelőségek, a teljesítménymutatók, és a szükséges tudás, tapasztalat, kompetenciák. Az életpálya keretében a valóban szükséges ismereteket oktató és mérő vizsgarendszer és továbbképzési rendszer jön létre, lehetőséget nyújtva az élethosszig tartó tanulásra, a közigazgatáson belüli mobilitásra. A Nemzeti Közszerológati Egyetem létesítéséről szóló törvény alapján 2012-től az államigazgatási, a katonai és rendőri képzés egységes intézményi alapokra helyeződik.

Az új életpályarendszer 2011. június 1-jével indul el, egyes elemei pedig 2012. január 1-jéig folyamatosan, több ütemben kerülnek bevezetésre.

Helyi önkormányzatok

A helyi önkormányzati alrendszerben cél a feladatellátás strukturális átalakítása a minőségi, szakmailag eredményes és gazdaságilag is optimalizált közszolgáltatások biztosítása érdekében.

A helyi önkormányzati feladatok hatékonyabb szervezetfejlesztésének eredményeképpen a méretgazdaságosság erősödik, a kiadások csökkennek.

A közfeladat-ellátásban az állami és a helyi önkormányzati szerepvállalás újraszabályozásra kerül.

Az államigazgatási feladatokat egyértelműen szét kell választani önkormányzati és központi igazgatási feladatokra. A jegyző hatáskörébe utalt feladatok döntő részét (például okmányirodai, építéshatósági, segélyezési, gyámhivatali ügyeket) a megalakuló járási kormányhivatalokhoz indokolt koncentrálni.

A közoktatásban az államnak jelentősebb szerepe lesz, ami az intézmények ésszerűbb megszervezését eredményezi. Cél az állami kontroll erősítése az oktatás egységes tartalmi szabályozásában, országos szakmai minőségi ellenőrzésének kialakításában. Az oktatás színvonala így válhat függetlenné az önkormányzatok anyagi helyzetétől.

Az iskolarendszerű szakképzésben a képzési idő és a szakmai tartalom újragondolására kerül sor a „szükséges és elégséges” elvhez, a gazdaság valós igényeihez, valamint a munkaerőpiac változásaihoz igazodva.

A kötelezően ellátandó önkormányzati feladatokhoz – a feladatfinanszírozás erősítésével és az ezzel összhangban lévő helyi bevételi szerkezet biztosításával – a folyó működésben nem lehet forráshiány, így a működési hitelfelvétel megtiltható.

A fejlesztéseket illetően az önkormányzatok két típusú korláttal szembesülnek majd. Egyrészt a fejlesztések csak a közszolgáltatások országosan egyenletes biztosítására irányulhatnak, másrészt a

jövőben – a Kormány által kontrolláltan – csak fejlesztési hitelfelvételre lesz lehetőség, de csak akkor, ha feltételezhető a végrehajtott fejlesztés megtérülése.

A munkaerő-piaci szabályozás átalakítása

A konvergencia program hangsúlyos elemének, a foglalkoztatási helyzet javításának megvalósítását szolgálja az előkészítés alatt álló munkaügyi törvénycsomag, amelyet várhatóan a 2011. tavaszi ülészen fogad el az Országgyűlés.

A törvénycsomag egyfelől a *munkajogi szabályok rugalmasabbá tétele érdekében* tartalmaz javaslatokat:

- 6 hónapos próbaidő kikötésének lehetősége,
- annak a jelenlegi, - a válságra tekintettel 2011 végéig tartó átmeneti időre meghatározott - szabálynak a véglegesítése, miszerint a rendes munkaidő mértékének (megrendelések hiánya miatti) átmeneti csökkentése miatt fel nem használt munkaórák hosszabb időre átcsoportosíthatók oly módon, hogy később a munkavállalók heti 44 órát is dolgozhatnak, heti 40 órára járó bérért.
- a rendes szabadságra jogot adó, a munkától való távollét idejének esetei közül a gyermek gondozása, ápolása céljára kapott fizetés nélküli szabadság időtartamából az első év helyett az első hat hónap jogosító időként történő megjelölése,
- a szabadság kettőnél több részletben való kiadhatósága a munkáltató fontos gazdasági érdeke esetén is;
- a szabadság részbeni pénzbeni megváltása a GYES-ről (a gyermek ápolása, gondozása céljából kapott fizetés nélküli szabadságról) való visszatéréskor is, a munkavállaló beleegyezése esetén,
- annak előírása, hogy a munkavállaló a huzamosabb időn át tartó, gyermek gondozása, ápolása céljára kapott fizetés nélküli szabadságáról való visszatérését megfelelő idővel (30-60 nap) korábban a munkáltató tudomására hozza,
- a munkáltató egyoldalú döntése alapján annak lehetővé tétele, hogy ne pótlékkal, hanem szabadidővel honorálja a rendkívüli munkavégzést.

Másrészt a foglalkoztatás bővítését szolgálja az *egyszerűsített foglalkoztatás* további könnyítése is. A tervek szerint:

- a 2010 nyarán bevezetett új, egyszerűsített foglalkoztatás könnyebben hozzáférhetővé válik a mezőgazdasági termelők által egyes munkafolyamatok (pl. csomagolás) végzésére létrehozott szövetkezetek számára.
- Pontosabbá válik továbbá a mezőgazdasági időnyomunka értelmező rendelkezése.
- Az adminisztrációcsökkentés érdekében a munkavégzés megkezdéséig a szerződés munkavállaló kérésére történő írásba foglalása csak az alapvető kérdésekre (felek neve, elvégzendő munka, bér) terjed ki, az egyéb azonosítókkal kapcsolatos rovatok a nap végéig is kitölthetők lesznek.
- A rövid időtartamú munkák esetén az írásba foglalt munkaszerződéssel a törvénytervezet kiválthatóvá tenné a külön munkaidő-nyilvántartás és bérelszámolás kiadásának kötelezettségét.

Közfoglalkoztatás

A közfoglalkoztatás átalakítását megalapozó intézkedések célja , hogy egyrészt tegyék hatékonyabbá a korlátozottan rendelkezésre álló állami források felhasználását, másrészt növeljék az álláskeresői aktivitást, segítsék elő a versenyszférába történő átmenetet, és értékteremtő foglalkoztatás révén járuljanak hozzá a hátrányos helyzetű munkavállalók munkavégző képességének megőrzéséhez, nagyobb esélyt adva ezzel az elsődleges munkaerőpiacra történő visszatéréshez. Az intézkedések eredményeként a közfoglalkoztatás új rendszerében a korábbinál több munkára képes és kész aktív korú, szociálisan rászoruló ember számára lehet munkalehetőséget biztosítani.

2011. január 1-jétől megszűnt a közmunkaprogram, a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény által szabályozott közcélú munka, valamint a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvényben szabályozott közhasznú munkavégzés. Helyükbe az egységes közfoglalkoztatás lépett.

Az új szabályozás a közfoglalkoztatásnak több támogatási lehetőségét vezette be. Az önkormányzati (helyi, kisebbségi), egyházi, illetve civil szervezet által történő rövid időtartamú közfoglalkoztatásba az alacsony iskolai végzettségű, szociálisan rászoruló, bérpótló juttatásban részesülők kerülnek bevonásra. Ezáltal biztosítható a tartós munkanélkülieknek a munka világába történő visszavezetése, esetükben elsősorban rövid időtartamú, napi 4 órás munkaidővel a fokozatosságot is biztosítva. Támogatás a foglalkoztatásból eredő munkabér – a minimálbér időarányos része – és a járulékok 95%-ának mértékéig nyújtható, amelyet költségterítés egészít ki.

Az önkormányzatok és intézmények, továbbá az egyházak, civil szervezetek által történő hosszabb időtartamú közfoglalkoztatás a helyben felmerülő, közfeladattal, a helyi közösség érdekeivel, a helyi közösség számára fontos szolgáltatások nyújtásával összefüggő munkaigények kielégítését segíti. Ebben a támogatási formában nyílik igazán lehetőség az értékteremtő, szakképzettséget is igénylő munkák elvégzésére, ezért itt napi 6-8 órás munkaidővel történik a foglalkoztatás, illetve ez esetben a dologi költségek is szélesebb körben támogathatók (pl. anyagköltség, szerszámköltség). A támogatás mértéke a munkavállaló munkabére és az ahhoz kapcsolódó – a járulékkedvezmények igénybevételeivel csökkentett – járulékok mértékének 70-100 százalékáig terjedhet.

Az országos közfoglalkoztatási programok a gazdaságban bekövetkezett változásokhoz, a mindenkori munkaerő-piaci helyzethez és az esetleges „vis major” helyzetek kezeléséhez jelenthetnek hathatós megoldást. Az országos közmunkaprogramok keretében valósíthatók meg a jelentős nemzetgazdasági haszonnal járó, egész ágazatokat átfogó programok. Az ár- és belvízvédelem, a közutak, vasutak, az állami erdőterületek mellett újabb területként a megújuló energiaforrásokhoz, és az energiatakarékossághoz kapcsolódó közfoglalkoztatás is megvalósulhat. E programok esetében a bérek és járulékok finanszírozásáról a foglalkoztatási támogatási rendszer gondoskodik. A támogatás mértéke a munkabér és járulékai 100%-áig, a költségek tekintetében pedig e támogatás 20%-áig, továbbá legalább száz fő vagy a fölötti létszám foglalkoztatása esetén a szervezési költségek 3%-áig terjedhet. A támogatás legfeljebb 12 hónapra nyújtható.

Az egységes közfoglalkoztatás megvalósítása a munkaügyi kirendeltségeken keresztül történik. A kirendeltségek – kormányhivatali rendszer keretében – mind a munkaerő közvetítésében, mind a támogatás biztosításában kiemelt feladatot látnak el.

A 2011. évi közfoglalkoztatási program

A 2011. évi közfoglalkoztatási program finanszírozása két lényeges ponton eltér a korábbiétól. A közfoglalkoztatásra és a szociális ellátásokra elkülönített források nem egyetlen és felülről nyitott előirányzatban kerültek meghatározásra. A közfoglalkoztatás támogatására a Munkaerőpiaci Alapból 64 milliárd forint, míg a szociális típusú ellátásokra, beleértve a bérpótló juttatást is összesen 88,5 milliárd forint került meghatározásra. Ezen kívül a bérpótló juttatásban részesülők vállalkozóknál történő foglalkoztatásának támogatására uniós forrásból a TÁMOP 1.1.3. keretében kerül sor.

A közfoglalkoztatásra ebben az évben rendelkezésre álló keretből az előzetes számítások szerint rövid idejű közfoglalkoztatásnál mintegy 190 ezer, a hosszabb időtartamúnál pedig 15-20 ezer fő foglalkoztatása valósulhat meg.

A közfoglalkoztatás további átalakítására a Széll Kálmán Terv részeként kerül sor 2011. júliusig. 2012. januártól az új keretek lépnek hatályba. A három szintű modell országos szinten megvalósuló elemei sok ember munkáját igénylő beruházásokat segítenek, mint pl. gátak, víztárolók építése, belvízelvezető csatornák kialakítása és karbantartása, stb. A helyi, térségi szinten megvalósuló programok továbbra is az önkormányzati (helyi, kisebbségi), egyházi, illetve civil szervezet által történő rövid időtartamú közfoglalkoztatást fogják támogatni. A harmadik szinten megvalósuló közfoglalkoztatás koncepciójának kidolgozása folyamatban van. A munkanélküliséghez kapcsolódó ellátások átalakításával, a szociális támogatások maximalizálásával és a rokkantsági ellátás-jogosultságok felülvizsgálatával a közfoglalkoztatásban résztvevők létszámának növekedése várható. Így az érintett személyek szociális jellegű ellátás helyett munkajövedelmet kaphatnak.

A szociális ellátás változása

Nemzetközi összehasonlításban Magyarország jóval többet költ jóléti ellátásokra, miközben az elemzések szerint a támogatások nem minden esetben az arra rászorulókhöz jutnak el. Az elfogadott és tervezett intézkedések célja ennek megváltoztatása, már rövidtávon a rendszer célzottabbá tétele és a gazdasági aktivitás, a munkába állás ösztönzése támogatása. Ezen a területen a legfontosabb intézkedések:

- a szociális támogatások átalakítása, nominális értékének fenntartása,
- változások a családtámogatási rendszerben,
- az egészségkárosodási járadékok rendszerének átalakítása.

A szociális támogatások átalakítása, nominális értékének fenntartása

A szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. tv. módosítása szerint a rendelkezésre állási támogatást (RÁT) az ún. bérpótló juttatás (BPJ) váltotta fel, amely már csak annak a személynek lesz folyósítható, aki évente legalább 30 nap munkaviszonyt tud igazolni, - közfoglalkoztatásban vesz részt, egyszerűsített foglalkoztatás keretében idénymunkát végez, vagy egyéb formában dolgozik - illetve teljesíti az önkormányzatok által helyi rendeletben meghatározott egyéb követelményeket, mint például a közvetlen lakókörnyezet rendben tartása. A bérpótló juttatás összege a mindenkori öregségi nyugdíj legkisebb összege. Az önkormányzatok

önrésze a bérpótló juttatás összegének 20%-a. Az ellátásra való jogosultságot a települési önkormányzat továbbra is szociális rászorultság alapján állapítja meg, de az érintetteknek az eddiginél aktívabban kell közreműködniük a munkakeresésben, álláskeresőként együtt kell működniük az illetékes munkaügyi központ kirendeltségével.

A bérpótló juttatás megállapításához szükséges 30 napos munkavégzési kötelezettség a közfoglalkoztatás, idénymunka és egyéb keresőtevékenység mellett közérdekű önkéntes munkával is teljesíthető. Ez mindenkinek, aki erre hajlandó, lehetővé teszi, hogy a jogosultsági feltételeknek egy év alatt eleget tudjon tenni.

A korábbi gyakorlathoz képest tehát lényeges változás, hogy a közfoglalkoztatás új rendszerében mindenkinek, aki munkavégzésre alkalmas, valamilyen formában dolgoznia kell, különben elveszti jogosultságát a bérpótló juttatásra.

Családtámogatási rendszer változásai

A családi támogatások esetében a családi pótlék, az anyasági támogatás, a gyermekgondozási segély, a gyermeknevelési támogatás, az életkezdési támogatás, továbbá a pénzügyi gyermekvédelmi támogatások összege a 2011. évi költségvetés alapján 2011. évben nem emelkedett. Indokolt a továbbiakban az ellátások nominális értékének fenntartása. Változás a rendszerben, hogy a családok támogatásáról szóló törvény 2011. január 1-től hatályos módosítása értelmében a gyermekgondozási segély (GYES) a gyermek kétéves kora helyett ismét a hároméves koráig jár. A GYES módosításával összhangban változtak a gyermeknevelési támogatás (GYET) szabályai is. A GYET-et újra a legkisebb gyermek hároméves korától lehet igénybe venni, hiszen a GYES ekkor jár majd le. Módosultak a GYES melletti munkavégzésre vonatkozó szabályok is. 2011. január 1-jétől a gyermek egyéves korának betöltése után a GYES mellett részmunkaidőben, heti 30 órában végezhető munka. A törvény a megváltozott szabályokhoz való alkalmazkodásra 2011. március 31-éig átmeneti időt biztosít azon szülők számára, akik 2011. január 1-jén a régi szabályok szerint, azaz a gyermekük egyéves kora után teljes munkaidőben folytatnak keresőtevékenységet. Ezen időpontot követően már csak legfeljebb heti 30 órában folytatható a keresőtevékenység és a korlátot meghaladó mértékű keresőtevékenységet folytatók GYES-re való jogosultsága március 31-ével megszűnik.

Egészségkárosodási járadékok rendszerének átalakítása

A tervezett intézkedés következtében az egészségkárosodáson alapuló ellátások rendszerszerű átalakítása érinti az átmeneti járadékban, bányász dolgozók egészségkárosodási járadékában és rendszeres szociális járadékban részesülőket. Az átalakítás lényegi eleme, hogy a járadékra jogosult

személy esetében szükséges az egészségkárosodás mértékének felülvizsgálata és amennyiben a felülvizsgálat során az egészségkárosodott személy munkaképesnek bizonyul, úgy a járadékok jelenlegi formájában történő további folyósítása indokolatlan. A változtatás következtében az egészségkárosodott személyek szociális járadékairól szóló kormányrendelet, valamint a megváltozott munkaképességűek támogatási rendszere is átalakulhat. A változtatás hangsúlyos célja a foglalkoztatás növelése az érintett személyek körében.

Felsőoktatás

A felsőoktatás strukturális átalakítását egy új felsőoktatási törvény alapozza meg. Az átalakítás fő céljai: az ágazat versenyképességének javítása, a gazdaság és a munkaerőpiac igényeinek érvényesítése, a természettudományos és műszaki képzések preferálása, a képzési szerkezet javítása, a képzésekre fordított társadalmi költségek megtérülésének biztosítása.

A felsőoktatást érintő egyes szabályok már 2010-ben módosultak, úgymint a képzés minőségjavítását bemeneti oldalról támogató új felvételi eljárás (2013-tól a felvételihez több szak esetében kötelező emelt szintű érettségi vizsgát tenni).

A Széll Kálmán Terv a célok eléréséhez az átgondolt és tervszerű döntések szükségességét és az állam szerepének újragondolását, adott kérdésekben erősítését fogalmazza meg. A Kormány kiemelt figyelmet fordít az államilag finanszírozott helyek számának és összetételének a gazdaság igényeinek függvényében történő megállapítására, ami a következő időszakban az összlétszám szűkítését jelenti (pl. egyes szakokon a túlzott mértékű „diplomás munkanélküliség” csökkentése érdekében). 2012-től a felvehető államilag finanszírozott létszámkeret fokozatosan csökken, a 2011. évi 53 450 főről 2014-re kb. 30 000 fő körülire, az ezen felül felsőoktatásba jelentkezők pedig költségtérítéses képzésben vehetnek részt. Ezt a lépést közoktatási és demográfiai folyamatok is indokolják (a tanulólétszám folyamatos csökkenése). Sor kerül a képzési szerkezet belső összetételének – a természettudományos és műszaki képzések nagyobb arányát biztosító – átalakítására is.

Jelentős változás várható a finanszírozás módja, kedvezményezettjei, jogcímei és egyéb paraméterei (pl. normatív támogatás) tekintetében, mely révén az állami támogatások az állami feladatellátás biztonságát szolgálják. Finanszírozási eszközök is szolgálják az állami szerepvállalás mértékének korlátok közé szorítását. Ehhez kapcsolódik a felsőoktatás szervezeti és intézményi struktúrájának átgondolása, racionalizálása, a feladatellátás hatékonyságának e tekintetben történő javítása.

Gyógyszerkassza

A gyógyszerkasszánál elérendő megtakarítások érdekében az alábbi támogatáspolitikai elemek kerültek kidolgozásra 2011. elején:

- az Egészségbiztosítási Alap szempontjából kedvezőbb hatóanyagok és gyógyszerek orvosi gyógyszerfelírásának és a patikai expedálásának ösztönzése,
- a hivatalból történő felülvizsgálat szabályainak átdolgozása az érintett terápiás területek előre történő meghatározásával, a megfelelő költséghatékonysági elemzések biztosításával és az adott terület finanszírozási protokolljának figyelembevételével,
- a kombinációs készítmények befogadása, támogatása részletszabályainak kidolgozása,
- az új gyógyszerek befogadása során a legalacsonyabb Európai Uniói árszint biztosítása érdekében a kérelem formájának módosítása.

A fentiekén túl a Kormány által elfogadott Széll Kálmán Terv kiindulópontját képezi a 2011. évi gyógyszerkassza bázis tartása, illetve a 2012-re előirányzott 83 milliárd forint, 2013-ra további megtakarítás elérése, amely részben gyógyszer-politikai intézkedések révén, részben pedig a gyártói befizetések megemlése útján valósulhat meg.

A bevételt érintő intézkedések közül megemlézendő a 12%-os mértékű gyártói befizetés és az orvoslátogatói díj emelése, a támogatásvolumen szerződéses újrakötése.

A kiadást érintően a Terv többek között a következő intézkedések hatásával számol: a terápiás felülvizsgálati rend megteremtése, a terápiák eredményességét, a beteg együttműködését is értékelő, a generikus programot preferáló komplex rendszer kialakítása, a biohasonló támogatási rend kidolgozása, a nemzetközi referenciaárazás, illetve további, a rendszer transzparenciáját növelő intézkedések bevezetése, közöttük a gyógyszerbefogadás, a közgyógyellátási illetve a méltányossági keretgazdálkodás átalakítása.

Nyugdíjreform

A nyugdíjreformhoz kapcsolódó új jogszabályok 2011. december 31-ig kidolgozásra kerülnek. A koncepció alapján cél egy új finanszírozási rendszer, átlátható nyugdíjrendszer biztosítása. A nyugdíjkasszát egyensúlyba szükséges hozni, nem finanszírozhatók olyan ellátások, amelyek nem a nyugdíj alaprendeltetése szerinti időskori biztonságot szolgálják. A korhatár alatti nyugdíjak és a különböző kedvezmények kikerülnek a nyugdíjrendszerből. A cél a korhatár alatti ellátásban részesülők lehetőség szerinti minél nagyobb hányadának visszavezetése a munkaerőpiacra.

Az átalakítás azt szolgálja, hogy a felosztó-kirovó rendszerben hosszútávon is mindenkinek biztosítható legyen a nyugellátása, és megteremtődjön egy, a nyugdíjak értékét megőrző rendszer.

A nyugdíjrendszer átlátható, a kockázati profilokat megkülönböztető nyugdíj-megállapításra épülő, fedezeti elemeiben profil-tiszta rendszerré válik. Az egyes kezelt kockázatokon belül sor kerül a biztosítási, a szolidaritási és a szociális elem beazonosítására, lehetőség szerinti szétválasztására és a biztosítási teljesítménnyel nem, vagy csak részben alátámasztott jogosultságok fokozatos megszüntetésére, szociális ellátássá alakítására.

A finanszírozási rendszer átalakításának eredményeként minden meglévő, korhatár alatti ellátás szociális ellátássá minősül át (ellátások konvertálása). A korhatár alatti ellátások átvilágítása lehetőséget ad, hogy minden egyes elem újradefiniálásra kerüljön és egy tiszta rendszer kerüljön kialakításra. A 40 éves jogosultsági idővel rendelkező nők kedvezménye a nyugdíjrendszer része marad, és nem kerül felülvizsgálatra.

A korhatár alatti nyugellátások megszüntetésének két fő iránya a korhatár alatti rokkantsági rendszerre, illetve a korai nyugdíjazásra irányul. A rokkantsági rendszer tekintetében cél, hogy az egészségkárosodott, de bizonyos munkakörök ellátására képes ellátottak visszakerüljenek a munka világába. Egy profil-tiszta, egyensúlyba kerülő állami nyugdíjrendszer kialakításához szükség van a korai nyugdíjrendszer felülvizsgálatára is. Ehhez meg kell szüntetni minden olyan jogcímet (korai nyugdíjazás) amely lehetővé teszi, hogy a törvény által előírt korhatár előtt munkaképes emberek nyugdíjba menjenek.

A rokkantsági nyugdíjrendszer tekintetében lényeges a felülvizsgálati rendszer hatékonyabbá és funkcionálisabbá tétele. A felülvizsgálat célja nemcsak az egészségkárosodás mértékének és a rehabilitálhatóságnak megállapítása, hanem annak meghatározása is, hogy a felülvizsgált személy a továbbiakban milyen munkakörökben és milyen feltételek mellett alkalmazható. A jelenleg alkalmazott egészségügyi jellegű felülvizsgálati rendszert felváltaná egy foglalkoztatás-jellegű felülvizsgálati rendszer. A felülvizsgálat annak megállapítására irányul, hogy egyfelől a munkavégző képesség fennáll-e, másfelől hogy az aktív státusba való visszavezetés és foglalkoztathatóság milyen munkaköri kritériumok mellett lehetséges. Ha az egészségkárosodott személy nem talál a nyílt munkaerőpiacon munkalehetőséget, akkor szociális rehabilitációs munkahelyen, közfoglalkoztatási program keretében foglalkoztatják tovább, ha nincs ilyenre lehetőség, természetesen nem marad ellátatlanul.

Egységes lesz a nyugdíjszámítás módja is. Mindenkinek, aki nyugdíjba megy, egységes, azonos elvek szerint megállapított nyugdíjkorhatárral és nyugdíjszámítási móddal kell számolnia. Azon

foglalkozási csoportok esetében, amelyek eddig előnyösebb nyugdíjazási szabályokat élveztek, új életpályamodelleket kell kialakítani, amelyek más eszközökkel, nem a korai nyugdíjazással veszik figyelembe az elvégzett munka különböző sajátosságait.

Az intézkedések hatására csökkenek a nyugdíjkiadások és a nyugdíjrendszer közép-és hosszútávon egyensúlyba kerül, a korcentrum jelentős mértékben emelkedik. Az egységes, átláthatóbb szabályok alkalmazása egy tisztább, csak az időskori kockázatot kezelő konstrukciót hoz létre, amelyben nyugellátást csak a nyugdíjkorhatárt betöltők kapnak. A korhatár alatti ellátások kedvezményei nem járnak automatikusan, a cél, hogy elsősorban a munkaerőpiacon maradjanak a munkavégzésre alkalmas korhatár alattiak.

Hosszabbtávon várhatóan nő a foglalkoztatottság és ezáltal a járulékbévételek is. Mivel korhatár alatt kevesebben vesznek igénybe ellátásokat, ez államháztartási szinten is kevesebb kiadást jelent. Ennek hatására nemcsak a Nyugdíjbiztosítási Alap kiadásai csökkennek jelentős mértékben, de összességében az államháztartás kiadásai is.

Közösségi közlekedés

A Kormány a Széll Kálmán Terv keretében meghirdette azokat az alapelveket, amelyek mentén végrehajtja a közösségi közlekedés átszervezését. A Tervben nevesített intézkedések a következők:

- 2011. december 31-ig a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium kidolgozza a MÁV adósságrendezésének és átszervezésének tervét. A MÁV működésének jelenlegi formája megváltoztatásra szorul annak érdekében, hogy egy versenyképes, hatékony és magas színvonalú szolgáltatást nyújtó vasúti társasággá alakulhasson.
- 2012. január 1-jével a MÁV és a Volánok integrációjával létre jön a Nemzeti Közlekedési Holding, és megkezdődik a közösségi közlekedés szervezeti konszolidációja. A tevékenységek összehangolásával és a feladatellátás ésszerűsítésével hatékonyabb feladatellátás valósul meg, és megszűnik a közösségi közlekedési szolgáltatását végző vasúti és autóbusz társaságok menetrendi párhuzamossága.
- Közösségi közlekedés új kedvezményi és díjrendszere: a közösségi közlekedést használók ma közel ötven jogcímen vehetnek igénybe kedvezményt. Ez az állapot a jövőben nem tartható fenn, ezért felül kell vizsgálni valamennyi meglévő kedvezményt. Az intézkedések eredményeként a központi költségvetés kiadási oldalán megtakarítást lehet majd elérni.
- 2013. január 1-jétől életbe lép a használatarányos elektronikus útdíj-rendszer. A jelenleg hatályos használati díjas (e-matricás) tarifarendszer nem teszi lehetővé, hogy az úthasználók a

ténylegesen okozott fenntartási, karbantartási költségek után fizessenek. A megtett úttal arányos tarifarendszer bevezetésének eredményeként a gyorsforgalmi úthálózati rendszer használatának költségei arányossá válnak a terheléssel. A használatarányos elektronikus útdíj-rendszer bevezetésével csökkenthető a közúti közlekedés vasúti közlekedéssel szembeni előnye és a központi költségvetés 2013-tól jelentős többletbevételre tehet majd szert.

6.2. Állami bevételek változása: adópolitika

A Kormány egy új gazdasági rendszer kiépítése érdekében már 2010 közepén elkészítette első gazdasági akciótervét. Ennek keretében – a társasági adó csökkentésén túl – számos egyszerűsítést vezetett be: tíz kisebb adó megszűnt, többek között az épület utáni idegenforgalmi adó, a vállalkozók kommunális adója, a nagyteljesítményű személygépkocsik, vízi, illetve légi járművek adója, a tv-készülék üzemben tartási díja, a vízgazdálkodási termelői érdekeltségi hozzájárulás, a bérfőzési szeszdó, valamint egyenes ági öröklés esetében az öröklési és az ajándékozási illeték. Ezek az intézkedések nem csupán a vállalkozások adóterheit, hanem az egyéb adminisztrációs terheket is jelentősen csökkentik, amely pozitívan hat tevékenységük fehéritésére, vagyis, hogy gazdasági tevékenységüket legális keretek között folytassák, valamint kedvező irányba befolyásolja a vállalkozások beruházási hajlandóságát is.

A Kormány javaslata alapján további változások voltak 2010 folyamán, melyek következtében a jogrendszerben megjelent az adózáson kívüli jövedelem fogalma (a házi vagy ház körüli feladatokkal kapcsolatosan), illetve egyszerűsödtek az alkalmi munkavállalás feltételei.

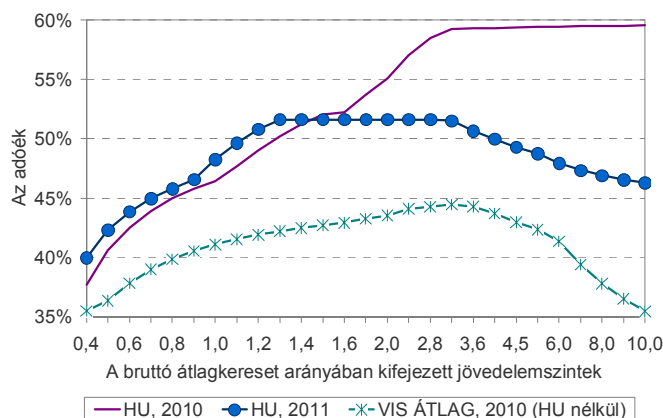
A személyi jövedelemadó rendszerében 2011-től strukturális változások történtek. Eszerint a korábbi sávós adórendszert egy arányos adózást megvalósító, 16%-os kulccsal működtetett, egykulcsos rendszer váltotta fel, miközben a szuperbruttósítás intézménye (amely szerint az adóalapba a munkáltató által fizetett társadalombiztosítási járulék is beleszámít) 2013-ig fokozatosan megszűnik. Egyúttal módosult az adójóváírás: 2011-től a havi felső értéke 12 100 forintra, míg a teljes érvényesítéshez tartozó jövedelemhatár évi 2 750 000 forintra csökkent. Elsősorban az alacsony mértékű egykulcsos adórendszer bevezetése és a különböző jövedelmek közötti semleges adóztatásra irányuló törekvés indokolta a béren kívüli juttatásoknál alkalmazott adómértékek átalakítását. Megváltozott az elkülönülten adózó jövedelmek (egyéni vállalkozók és mezőgazdasági kistermelők átalányadója, osztalék, életjáradék, árfolyamnyereség, ingatlan és ingó

tárgy átruházásából, illetve az ingatlan bérbeadásából származó jövedelem, valamint az egyéb forrásadóval terhelt jövedelmek) adókulcsa is, szintén 16%-ra.

A személyi jövedelemadó új rendszere kiemelt figyelmet fordít a gyermekneveléssel összefüggő terhek érdemi mérséklésére. Ennek keretében átalakult és kibővült a családi kedvezmény konstrukciója, így 2011-től az egy, illetve két gyermeket nevelő családok is jogosultak a családok részére fenntartott kedvezményre (a kedvezmény 2011-ben is megosztható a szülők között). További változás, hogy az adóból levonható korábbi kedvezmény helyett az érintettek 2011-től az adóalapjukat csökkenthetik a gyermeknevelés elismert költségével. A mértékek tekintetében elmondható, hogy az egy- és kétgyermekesek gyermekenként havonta 62 500 forinttal, míg a legalább három gyermekről gondoskodók gyermekenként havonta 216 250 forinttal csökkenthetik az adóalapjukat. A családi kedvezmény hatására 2011-ben az egygyermekes adózók havi kb. 109 ezer forint, a kétgyermekes adózók havi kb. 158 ezer forint, míg a három gyermeket nevelő adózók havi kb. 487 ezer forint bruttó keresetig nem fizetnek személyi jövedelemadót.

Az új adórendszernek lényeges közvetlen és közvetett pozitív makrogazdasági hatásai vannak. A magasabb jövedelmű háztartásoknak, amelyek nagyobb hitelfelvételi képességük következtében magasabb hitelállománnyal rendelkeznek, az adócsökkentésből származó nettó többletjövedelmük miatt javul a törlesztő-képességük. Ezzel enyhül a pénzügyi rendszer portfólióromlása, csökkentve a pénzügyi stabilitási kockázatokat. A határadóék (marginal tax wedge), amely a magas jövedelmű adófizetők körében kiugróan magas a régió többi országához viszonyítva, a módosítások következtében csökkenni fog, kedvező hatást gyakorolva a jövedelmek fehéritésére, azaz a bevallott jövedelemtömeg nagyságára. Tapasztalatok alapján ugyanis a határadóék bevallott jövedelemre gyakorolt hatása a magas jövedelműek esetében a legjelentősebb.

14. ábra. Az adóék (teljes közteher/teljes munkaerőköltség) alakulása

Az új családi adóalap-kedvezmény közvetetten a fogyasztást illetve a foglalkoztatást is pozitívan befolyásolja. Egyrészt, mivel a kedvezményt csak adóköteles jövedelemmel rendelkező családok vehetik igénybe, ezért ösztönzi a szülők munkavállalását. Másrészt növeli a családok rendelkezésre álló jövedelmét, amely fogyasztási vagy a már említett hiteltörlesztési célokra fordítható.

A személyi jövedelemadó 2012-től bekövetkező változását tekintve kiemelendő, hogy az Országgyűlés 2010 őszén törvénybe iktatta a superbruttósítás fokozatos kivezetését, melynek eredményeként az adórendszer ezen eleme 2013-ra megszűnik. Az említett módosítást kíséri az adójóváírás 2011-től megkezdett és a későbbi években is folytatódó csökkentése: a vonatkozó javaslat szerint 2012-től az adójóváírás átalakítása kb. 180 milliárd forintos, míg 2013-ban kb. 230 milliárd forintos megtakarítást jelent.

2010 augusztusától kezdődően módosult a társasági adó rendszere is, amelynek lényege a kedvezményes adókulcshoz rendelt adóalap értékhatárának 50 millió forintról 500 millió forintra történő felemelése volt. Mivel a törvénymódosítás év közben lépett hatályba, ezért a 2010. évre számított társasági adókötelezettség megállapításához a vállalkozásoknak éves adóalapjuk megosztására volt szükség: míg 2010 első félévében még a korábbi rendszer szerint, azaz 50 millió forintos határig, addig a második félévben már a módosításokat és az időbeli arányosítást figyelembe véve 250 millió forintig lehetett alkalmazni a kedvezményes, 10%-os adókulcsot. 2011-től a kedvezményes kulcs adóalapjának értékhatára - mivel már egész évre az új rendszer érvényes - 500 millió forintra emelkedett. Az Országgyűlés 2010 őszén törvénybe iktatta, hogy 2013-tól, általános jelleggel 10% lesz a társasági adó általános kulcsa. Ugyanakkor az államadósság

csökkentését megalapozó Széll Kálmán Terv elfogadásával döntés született arról, hogy az egységes, 10%-os társaságadó-kulcs a 2013-2014-es időszakban még nem valósul meg. Tekintettel a korábbi évek elhatárolt veszteségének leírhatóságára vonatkozó jelenlegi szabályozás engedékenységre, 2012-től a szabályozás várhatóan szigorodik (pl.: csak az adózás előtti eredmény 50%-áig érvényesíthető; felhasználhatóság 3-5 éves időbeli korlátozása; csak azon tevékenység esetében használható fel, amelynél a veszteség keletkezett a korábbi években).

Az államháztartás egyensúlyának javítása érdekében, az általános adófizetési kötelezettséget meghaladó közteherviselésre képes adózók a 2010-2012-es időszak három évében különadót kötelesek fizetni. A különadókat a pénzügyi ágazatba tartozó vállalkozásoknak, az energetikai cégeknek, a telekommunikációval foglalkozó, illetőleg a kiskereskedelmi tevékenységet végző társaságoknak kell fizetniük. Itt szükséges kiemelni a Széll Kálmán Terv azon pontját, miszerint a pénzügyi vállalkozásoknak 2012-ben is akkora összegben kell különadót fizetniük, mint az azt megelőző két évben.

Az energiaellátó vállalkozások által fizetendő jövedelemadóval az érintett vállalkozásoknak a 2011-2012-es időszakban is számolniuk kell (a korábban hatályos törvény szerint ez az adónem 2011-től megszűnt volna).

A fogyasztási típusú adók területén bekövetkezett változások közül kiemelendő, hogy az általános forgalmi adónál 2011-től bővült a fordított adózás alkalmazási köre. A jövedéki szabályozást érintően, a jogharmonizációs kötelezettségből fakadóan, 2011-től emelkedtek a dohánygyártmányokra kivetett jövedéki adók: a cigaretta esetében (az átlagos kiskereskedelmi cigarettaárra vonatkoztatva) valamivel több mint 4%-kal emelkedett a jövedékiadó-teher, míg a fogyasztási dohányynál az adóminimum 8%-kal nőtt. A K+F tevékenység támogatása érdekében 2011-től a kísérleti motorfejlesztés adókedvezménye lehetővé teszi, hogy az üzemanyagoknak a környezetet jobban kímélő motorok fejlesztésével foglalkozó kísérleti projektek területén való felhasználása után vissza lehessen igényelni a jövedéki adót. A jövedéki adó esetében 2011 júliusában, valamint a következő években - a 2018. január 1-jéig teljesítendő EU-s jogharmonizációs intézkedések keretében - egyenletes emelésre kerül sor.

A társadalombiztosítás terén fontos változás, hogy a 2011. évtől megszűnt a főállású vállalkozókra irányadó, a tevékenységre jellemző kereset utáni járulékfizetés szabálya, helyette a főállású egyéni és társas vállalkozóknál a 2011-től érvényes új minimális járulékalap a minimálbér, illetve a középfokú végzettséget/szakképzettséget igénylő főtevékenység esetén a garantált

bérminimum összege. A biztosítottak által fizetendő nyugdíjárulék mértéke a 2010. évben alkalmazott 9,5%-ról 2011-re 10%-ra emelkedett.

Az adóigazgatásnál reformértékű változás, hogy a költségvetési bevételek egységes nyilvántartása, beszedése és ellenőrzése érdekében, valamint a hatékonyság növelése és az adózással összefüggő eljárások érdemi egyszerűsítése céljából 2011. január 1-én elindult az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal és a Vám- és Pénzügyőrség integrációja, és létrejött a Nemzeti Adó- és Vámhivatal.

Az adórendszer átalakításával kapcsolatos további, a Széll Kálmán Tervben rögzített cél, hogy az önkormányzatok finanszírozásának átfogó reformja keretében új szabályozás lép életbe a helyi adók esetében.

7. Az államháztartás intézményi jellemzői

7.1. Közpénzügyi szabályozás

A 2011. évben megalkotásra kerülő új Alkotmány és az úgynevezett „sarkalatos” törvények, valamint az EU-s szabályok alapján történik a közpénzügyi, költségvetési rendszer megújítása.

Ennek keretében a Kormány kiemelt szándéka, hogy

- a tervezés idősíkját növelje egy hiteles középtávú költségvetési keret kialakításával;
- a részletesebb és megalapozottabb tervezés mellett a törvényhozás által elfogadott éves költségvetés annak végrehajtása során ne kerüljön újrairásra, ezért a betartásának erősítését szolgáló eszköz- és szabályrendszer kerüljön kialakításra;
- érdemben csökkenjen a költségvetési szervek működésével és gazdálkodásával kapcsolatos túlburjánzó adminisztráció;
- a közvagyon megvédését és a korrupció visszaszorítását biztosító garanciális elemek épüljenek be a közpénzek elköltésének folyamatába.

Az új Alkotmányban megjelenő közpénzügyi javaslatok

2011. március 14-én az új Alkotmány tervezete (a továbbiakban: Javaslat) az Országgyűlés elé került.

A Javaslat elvi szinten rögzíti, hogy kötelező a kiegyensúlyozott, átlátható és fenntartható költségvetési gazdálkodás elvét érvényesíteni. Mind a nemzeti köztulajdonra, mind a közpénzekre kiterjedően rögzíti a nyilvánosság általi megismerhetőséget azzal, hogy az ezekre vonatkozó adatokat közérdekű adatnak minősíti.

A Javaslat önálló közpénzügyi fejezettel rendelkezik, amelynek keretében azért, hogy az aktuális szükségletek vagy érdekek túlzott előtérbe helyezése ne róhasson elviselhetetlen terhet a jövő generációkra, szigorú követelményt állít a költségvetési gazdálkodás elé. Az államadósság tartós és tendenciaszerű csökkentését tartja kívánatosnak, ennek megfelelően az államadósság azon szintjét, amely felelős gazdálkodás mellett tolerálható a bruttó hazai termék felében - az európai uniós követelményekből fakadó értéknél még kisebb összegben - határozza meg.

Mivel az államadósság jelenlegi szintje a Javaslatban előírt 50%-os szintnél jóval magasabb, ezért a Javaslat e célszint eléréséig az államadósság csökkentését írja elő a költségvetési törvény

megalkotására jogosult Országgyűlés és a költségvetés végrehajtásáért első helyen felelős Kormány számára.

A fenti fiskális szabályok szem előtt tartása alól csak kivételes körülmények beállta esetén, azokkal arányos mértékben kap lehetőséget a Kormány. Mivel az államadósság és a bruttó hazai termék esetében is annak egyértelmű meghatározása szükséges, a Javaslat törvényi szintre utalja ezek számítási módjának megállapítását.

A Javaslat alapján törvény rendelkezése szerint a helyi önkormányzat — törvényben meghatározott — kölcsönfelvételéhez vagy más kötelezettségvállalásához a kormány (vagy kormányzati szerv) hozzájárulása írható elő.

A Javaslat tartalmazza a Magyar Nemzeti Bankra (MNB), az Állami Számvevőszékre (ÁSZ) és — a jelenleg hatályos alkotmánytól eltérően — a Költségvetési Tanácsra vonatkozó legfontosabb kérdéseket: a feladatokat, a hatásköröket, a tagok megválasztására vonatkozó szabályokat. A hatályos törvényi szabályozás (lásd később), illetve a tervezett alkotmányos szabályozás szerint a Költségvetési Tanács tagja a Költségvetési Tanács elnöke (akit a köztársasági elnök nevez ki), valamint a Magyar Nemzeti Bank elnöke és az Állami Számvevőszék elnöke. A Javaslat alapján a Költségvetési Tanács előzetesen fogja vizsgálni az adott évi költségvetési törvényjavaslat megalapozottságát, valamint az Alkotmányban rögzítésre kerülő fiskális szabállyal való összhangját.

A Javaslat a fentiekén túl tartalmazza a közpénzek védelméről és a nemzeti közvagyonról szóló alapvetéseket. A köztulajdon elidegenítését a Javaslat tartalmi feltételekhez is köti azzal, hogy csak törvényben meghatározott célokból teszi azt lehetővé, valamint — törvényi kivételekkel — előírja az átruházás értékarányosságát. A nemzeti közvagyon átruházása, hasznosítása körében pedig csak olyan szervezettel lehetne szerződni, amelynek a tulajdonosi háttere, illetve tevékenysége átlátható.

A megújult Költségvetési Tanács

A hatályos szabályozás szerint a Költségvetési Tanács továbbra is a takarékos állami gazdálkodásról és a költségvetési felelősségről szóló törvény alapján végzi tevékenységét, amelynek szabályait több helyen módosította a Magyar Köztársaság 2011. évi költségvetését megalapozó egyes törvények módosításáról szóló 2010. évi CLIII. törvény.

A módosítások értelmében a Tanács tagjai az MNB és az ÁSZ mindenkori elnöke, valamint egy, a köztársasági elnök által megbízott személy. A régi tagok megbízatása megszűnt. A módosított

törvény alapján a Költségvetési Tanács tagjai tevékenységükért nem részesülnek díjazásban, illetve megszűnt a Tanács munkáját segítő szervezet, a Költségvetési Tanács Titkársága. A Tanács feladatainak ellátásában az ÁSZ és az MNB elnök rendelkezésére álló munkaszervezet kapacitásaira tud támaszkodni.

Az új szabályok szerint a Költségvetési Tanács kizárólagos feladata az éves költségvetési törvény tervezetéről történő véleményformálás, jogköre a költségvetési törvény tervezete vonatkozásában bővült. A költségvetés tervezetét az Országgyűléshez való benyújtást megelőzően meg kell küldeni a Költségvetési Tanácsnak, amely a tervezet alapvető hiányosságai esetén annak ismételt véleményezésére is jogot kap, azzal, hogy a Kormány ez esetben az újbóli megtárgyalásra köteles, és az új vélemény megérkezését vagy az arra szabott határidő eredménytelen elteltét követően nyújthatja csak be a költségvetés tervezetét az Országgyűléshez.

A 2011. évi költségvetés tarthatóságát elősegítő szabályozási elemek

Az államháztartásról szóló törvény 2011. március 16-án elfogadott módosítása a 2011. évi költségvetés végrehajtása során megteremti a jogi lehetőséget arra, hogy az évközben felmerülő többletkiadások forrását a fejezetek saját költségvetésükön belül, és ne a központi költségvetés rendkívüli kormányzati intézkedések előirányzatából, illetve az évközi zárolással előállt ún. „stabilitási tartalék” felhasználásával biztosítsák. Ezáltal nem fordulhat elő az a helyzet, hogy az egyes ágazati ügyek rendezése a központi tartalékok forrásait terheli, miközben a forrás a tárca költségvetésén belül is rendelkezésre áll.

A költségvetési főfelügyelői rendszer működtetése

2010. augusztus 15-én jött létre a költségvetési felügyelői, főfelügyelői rendszer működésének jogi kerete. Az új konstrukció célja az volt, hogy a Kormány irányítása alá tartozó központi költségvetési fejezeteknél folyamatos kontroll valósuljon meg a kötelezettségvállalások felett a fejezetnél, az irányítása, felügyelete alá tartozó költségvetési szerveknél, valamint az elkülönített állami pénzalapoknál. A rendszer alapja, hogy a kiadási folyamat legelején, időben létrejön a szükséges színvonalú ellenőrzöttség, mely jelentős mértékben csökkenti a későbbiekben felmerülő kockázatokat. A szabályok értelmében a Kormány dönthet arról, hogy mely fejezetekhez hány (fő)felügyelőt kell kirendelni, majd ez alapján a nemzetgazdasági miniszter jelöli és nevezi ki a személyeket. A törvény hatályba lépése óta számos helyre került költségvetési (fő)felügyelő kirendelésre. A kezdeti tapasztalatok azt mutatják, hogy a kirendeléseknek minden esetben pozitív hozadéka volt mind a költségvetési szervek gazdálkodási szabályainak

minőségében, mind a kötelezettségvállalásaik megalapozottságában. A rendszer további fenntartása, bővítése a Kormány fontos célkitűzései között szerepel.

7.2. Az államháztartás-statisztikai adatszolgáltatás felépítése

Magyarországon a kormányzati szektorra vonatkozó statisztikákat a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) és a Magyar Nemzeti Bank (MNB) készíti. A jelenlegi munkamegosztás szerint a KSH a nem-pénzügyi számlákért, az MNB a pénzügyi számlákért felelős. A Túlzott Hiány Eljárás keretében történő adatszolgáltatásban (EDP Notifikáció) a (t-1)-dik időszakig terjedő tényadatok összeállításában a fenti munkamegosztás érvényesül, míg a tárgyévi (t) várható kormányzati egyenleg és adósság kiszámítása a Nemzetgazdasági Minisztérium (NGM) feladata. Korábban a (t-1) időszak hiányát is az NGM számította ki, 2006-tól azonban a Notifikációs határidők egy hónappal későbbre tolása lehetővé tette, hogy a KSH átvegye ezt a feladatot, ami által biztosítottá vált a nemzeti számlákkal való összhang. A KSH, az MNB és az NGM képviselőiből álló statisztikai munkabizottság vezetői és szakértői szinten működik, együttműködési megállapodás rögzíti az adatáramlás, a munkamegosztás, a módszertani megítélés eljárási kérdéseit.

A kormányzati szektor statisztikáinak meghatározó adatforrása az államháztartási információs rendszer, az államháztartás szervezeteinek éves és évközi beszámolóit, amit kiegészít a kormányzathoz sorolandó vállalatok és non-profit szervezetekről történő statisztikai adatgyűjtés, továbbá a kormányzati szektor egészére vonatkozó bank- és értékpapír-statisztikai adatgyűjtés. Az EDP Notifikációs jelentést a KSH az Eurostatnak történő kiküldésekor teszi közé honlapján, majd az Eurostattal történő három hetes egyeztetési időszak után az Eurostat által jóváhagyott EDP Notifikációs táblákat is publikálja, valamint annak idősorát és az összeállításához kapcsolódó, a magyar hatóságok által folyamatosan aktualizált módszertani leírást („EDP Inventory”) az Eurostat sajtóközleménnyel együtt és azzal egyidőben. A Nemzetgazdasági Minisztérium a kialakult gyakorlatnak megfelelően az Országgyűlésnek benyújtott éves költségvetés, illetve zárszámadás indokolásában önálló fejezetben mutatja be a hivatalos államháztartási, illetve a maastrichti egyenleg- és adósságmutató eltérését. 2008-tól kezdődően a KSH a nemzetiszámla-statisztikák publikációiban közzéteszi a kormányzati szektor negyedéves adatait.

Az Eurostat legutóbbi látogatásakor (2010 júliusában) vizsgálta a Túlzott Hiány Eljáráshoz kapcsolódó adatszolgáltatások intézményi hátterét, a társhatóságok együttműködését, az adatforrásokat, az alkalmazott módszertant és eljárásokat, valamint a közzétételi politikát.

A Széll Kálmán Terv intézkedései

2011

2012

2013

ÖSSZESEN

15

550

902

1. FOGLALKOZTATÁS ÉS MUNKAERŐPIAC

3

195

213

1	Az álláskeresői segély megszüntetése	0,0	27,2	27,2
2	Passzív munkaerőpiaci ellátások csökkentése	0,0	41,0	41,0
3	Az álláskeresői járadék feltételrendszerének szigorítása (folyósítási idő és ellátási összeg csökkentése)	0,0	42,9	42,9
4	Aktív és szakképzési eszközök csökkentése	0,0	40,5	40,5
5	Táppénzkiadás csökkentése	3,0	10,0	10,0
6	Szociális transzferek összességének korlátozása	0,0	15,0	15,0
7	Családtámogatási ellátások	0,0	18,0	36,0

2. NYUGDÍJRENDSZER

12

93

129

8	Év eleji emelés szabályának megváltoztatása, emelés a fogyasztói árindex alapján	0,0	3,0	6,0
9	Nyugdíjrendszer	0,0	0,0	2,5
10	Fegyveres testületek nyugellátási kedvezményeinek megszüntetése	0,0	1,5	3,0
11	Rokkantsághoz és egészségkárosodáshoz kapcsolódó ellátások átalakítása	12,0	88,0	117,0

3. KÖZÖSSÉGI KÖZLEKEDÉS

0

45

60

12	Nemzeti Közlekedési Holding kialakítása	0,0	5,0	15,0
13	MÁV szervezeti átalakítása, költséghatékonyságának javítása	0,0	30,0	35,0
14	Utazási kedvezményrendszer felülvizsgálata	0,0	10,0	10,0

4. FELSŐOKTATÁS

0 12 38

15 Hallgatói létszámcsökkentés

Államilag támogatott és költségterítéses létszámkorlát csökkentése, összetételének átalakítása, természettudományos és műszaki képzés preferálása

0,0

5,4

15,5

16 Felsőoktatási strukturuális intézkedések, intézményi és egyéb szervezeti kapacitások, determinációk csökkentése

A kiüresedett kapacitások felszámolása, jogszabályi finanszírozási kényszerek megszüntetése

0,0

6,6

22,5

5. EGÉSZSÉGÜGY

0 83 120

17

Bevétel növekedés: gyógyszergyártói befizetések növelése (12%-os mérték emelése, orvoslátogatói díj emelése, szerződések újrakötése)

0,0

16,0

15,0

Kiadások csökkentése:

18

Generikus program (preferált referencia ársáv rendszer, generikus ösztönzés)

0,0

20,0

21,0

19

a) lejáró szabadalmak - generikus készítményekkel való kiváltás és b) első generikum térnyerése

0,0

4,0

6,0

20

a) biohasonló támogatási rend, és b) terápiás eredmény alapú támogatás

0,0

5,0

6,0

21

Terápiás felülvizsgálati rend

0,0

8,0

8,0

22

Beteg-egytütműködéses támogatási rend

0,0

3,0

4,0

23

a) nemzetközi referencia-árazás és b) kombinációs készítmények felülvizsgálata, fixesítése

0,0

4,0

4,0

24

Koleszterinszint-csökkentő gyógyszerek támogatásának csökkentése

0,0

14,0

19,0

25

Átsorolásból (bizonyos - infúziós, injekciós és onkológiai - készítmények kórházi finanszírozásba sorolásából) eredő megtakarítás

0,0

5,0

5,0

26

Egyedi méltányosság átalakítása

0,0

2,0

5,0

27

Közgyógyellátás átalakítása

0,0

2,0

2,0

28

További hosszú távú intézkedések a gyógyszer-támogatások hatékonyságának növelése érdekében és - szükség esetén - a gyógyszerpiaci szereplők terheinek növelése

0,0

0,0

25,0

6. ÁLLAMI ÉS ÖNKORMÁNYZATI FINANSZÍROZÁS

		0	32	122
29	Helyi önkormányzatok szervezettefejlesztése			
	Kötelező önkormányzati feladatok méretgazdaságos átszervezése	0,0	15,0	100,0
30	Működési hitelfelvétel megtöltése, fejlesztési hitelfelvétel csak a Kormány által kontrolláltan			
31	Adóhatóság megerősítése	0,0	5,0	10,0
	Az adóhatóság megerősítése, az adóeljárások egyszerűsítése			
32	Központi közigazgatás racionalizálása	0,0	12,0	12,0
	Központi szervek, háttérintézmények és dekoncentrált szervek működésének racionalizálása, kiszerveződések tilalma			

7. AZ ÁLLAMADÓSSÁG CSÖKKENTŐ ALAP BEFIZETÉSEI

		0	90	220
33	Elektronikus útdíj	0,0	0,0	100,0
	Használatarányos elektronikus útdíj rendszer kialakításának azonnali megkezdése			
34	Bankadó	0,0	90,0	0,0
	2012-ben a bankadó mértéke még nem változik. (Ez az alappályához képest - ami 2012-től a bankadót 50%os mértékben tartalmazza - 2012-ben +90 mrd forint többlet adóbevételét jelent.) 2013-tól a bankadó az Európai Unió harmonizált szinten kerül kivételre.			
35	Társasági adó	0,0	0,0	120,0
	A társasági adókulcs nem változik 2013-tól általánosan 10%-ra			

TÁBLÁZATOK

1.a. táblázat Makrogazdasági kilátások

	ESA- kód	2010 Mrd Ft	2010	2011	2012	2013	2014	2015
			változás %-ban					
1. GDP (előző évi áron)	B1g	26359,8	1,2	3,1	3,0	3,2	3,3	3,5
2. GDP folyó áron	B1g	27119,8	4,1	6,1	5,8	5,4	5,6	5,8
A növekedés összetevői (előző évi áron)								
3. Háztartások fogyasztási kiadása	P.3	13208,7	-2,1	3,1	2,2	2,4	2,5	2,7
4. Közösségi fogyasztási kiadás*	P.3	6101,5	-1,7	-2,4	-0,3	-0,2	0,2	0,2
5. Bruttó állóeszköz-felhalmozás	P.51	5135,8	-5,6	5,7	5,3	6,0	5,7	5,8
6. Készletváltozás (a GDP %-ában)	P.52 + P.53	-29,7	-0,1	-0,6	-0,6	-0,6	-0,5	-0,5
7. Termékek és szolgáltatások exportja	P.6	23020,5	14,1	9,7	10,5	12,1	11,6	11,7
8. Termékek és szolgáltatások importja	P.7	21077,0	12,0	9,7	10,4	12,2	11,8	11,8
Hozzájárulás a GDP növekedéséhez								
9. Belföldi végső felhasználás		-	-2,6	2,2	2,2	2,4	2,6	2,7
10. Készletváltozás	P.52 + P.53	-	1,6	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0
11. Termékek és szolgáltatások külkereskedelmi egyenlege	B.11	-	2,2	0,7	0,8	0,8	0,7	0,8

*/: Kormányzat és háztartásokat segítő non-profit intézmények együtt

1.b. táblázat Árindexek alakulása

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
változás %-ban						
12. GDP implicit árindexe	2,9	2,9	2,7	2,1	2,2	2,2
13. Háztartások fogyasztási kiadásának implicit árindexe	5,1	4,0	3,4	3,0	3,0	3,0
14. Harmonizált fogyasztói árindex (HICP)	4,7	4,0	3,4	3,0	3,0	3,0
15. Közösségi fogyasztási kiadás implicit árindexe	2,4	1,2	2,3	1,3	2,0	1,9
16. Állóeszköz-felhalmozás implicit árindexe	2,0	3,0	2,8	2,6	2,6	2,6
17. Export implicit árindexe (árúk és szolgáltatások)	1,9	4,1	2,1	1,0	0,9	0,9
18. Import implicit árindexe (árúk és szolgáltatások)	1,8	4,5	2,3	1,3	1,2	1,2

1.c. táblázat Munkaerőpiac alakulása

	ESA- kód	2010	2010	2011	2012	2013	2014	2015
			változás %-ban					
19. Foglalkoztatottak száma (ezer fő) (15-64)		3750,1	0,0	0,7	2,0	1,7	1,6	1,5
20. Munkanélküliségi ráta (%)		-	11,2	10,9	10,5	9,9	9,3	8,7
21. Munkatermelékenység, foglalkoztatottra		-	1,2	2,4	1,0	1,5	1,7	1,9
22. Munkavállalói jövedelem (Mrd Ft)	D.1	11462,6	-4,9	2,4	3,9	5,7	4,7	4,9
22.a. Munkavállalói jövedelem, egy alkalmazottra (millió Ft)		4,2	-4,8	1,7	1,9	4	3,1	2,9

1.d. táblázat Finanszírozási pozíciók

	ESA- kód	2010	2011	2012	2013	2014	2015
		a GDP %-ában					
23. Nettó külső finanszírozási képesség (+) /igény (-) ebből:	B9.	3,9	4,2	5,6	5,8	4,4	4,4
- áruk és szolgáltatások egyenlege		7,2	7,2	7,6	7,7	7,8	8,0
- elsődleges jövedelmek és transzferek egyenlege		-5,1	-5,6	-4,7	-5,0	-5,9	-6,0
- tőkemérleg egyenlege		1,8	2,6	2,8	3,1	2,5	2,4
24. Magánszektor nettó finanszírozási képessége (+)/ igénye (-) statisztikai eltéréssel együtt	B9.	8,1	2,2	8,1	8,0	6,3	5,9
25. Kormányzati szektor nettó finanszírozási képessége (+)/ igénye (-)	EDP B9.	-4,2	2,0	-2,5	-2,2	-1,9	-1,5

2. táblázat Az államháztartás összefoglaló adatai

	ESA- kód	2010 Mrd Ft	2010	2011	2012	2013	2014	2015
			a GDP %-ában					
Nettó hitelnyújtás (EDP B.9.)								
1. Kormányzati szektor	S.13	-1132,0	-4,2	2,0	-2,5	-2,2	-1,9	-1,5
2. Központi kormányzat	S.1311	-925,2	-3,4	2,4	-2,1	-1,9	-1,7	-1,3
3. Tartományi kormányzat	S.1312	-	-	-	-	-	-	-
4. Helyi önkormányzatok	S.1313	-242,5	-0,9	-0,5	-0,4	-0,3	-0,3	-0,2
5. TB alapok	S.1314	35,7	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Kormányzati szektor (S.13)								
6. Bevételek összesen	TR	12095,1	44,6	51,7	41,6	40,3	39,4	38,7
7. Kiadások összesen	TE ¹	13227,1	48,8	49,7	44,1	42,5	41,3	40,3
8. Egyenleg	EDP B.9	-1132,0	-4,2	2,0	-2,5	-2,2	-1,9	-1,5
9. Kamatkiadások	EDP D.41	1098,0	4,0	3,9	3,8	3,7	3,6	3,4
10. Elsődleges egyenleg		-34,0	-0,1	5,9	1,2	1,5	1,7	1,8
11. Egyszeri és egyéb átmeneti jellegű tételek ²		343,3	1,3	7,7	0,9	0,0	0,0	0,0
Bevételek összetevői								
12. Adóbevételek (12=12a+12b+12c)		6807,0	25,1	23,2	23,2	21,8	21,6	21,3
12.a. Termelési és importadók	D.2	4527,9	16,7	16,7	16,5	15,7	15,6	15,4
12.b. Jövedelem és vagyonadók	D.5	2133,2	7,9	6,0	6,3	5,8	5,8	5,7
12.c. Tőkejövedelem adó	D.91	145,9	0,5	0,5	0,5	0,2	0,2	0,2
13. Társadalombiztosítási hozzájárulások	D.61	3245,8	12,0	12,5	12,3	12,2	12,1	11,9
14. Tulajdonosi jövedelem	D.4	293,5	1,1	0,8	0,6	0,5	0,5	0,4
15. Egyéb		1748,8	6,4	15,3	5,4	5,7	5,2	5,0
16=6. Bevételek összesen	TR	12095,1	44,6	51,7	41,6	40,3	39,4	38,7
Adóteher ³ (D.2+D.5+D.61+D.91-D.995)		10119,8	37,3	35,9	35,8	34,3	33,9	33,6
Kiadások összetevői								
17. Munkavállalói jövedelem + folyó termelő felhasználás	D.1+P.2	5004,4	18,5	17,1	16,3	15,4	14,7	14,1
17.a. Munkavállalói jövedelem	D.1	2906,6	10,7	10,1	9,5	8,9	8,4	8,0
17.b. Folyó termelő felhasználás	P.2	2097,8	7,7	7,0	6,8	6,6	6,3	6,1
18. Társadalmi juttatások (18=18a+18b)		4968,1	18,3	17,7	16,2	15,5	15,0	14,6
18.a. Piaci termelők útján nyújtott természetbeni társadalmi juttatások	D.6311, D.63121, D.63131	734,0	2,7	2,5	2,1	1,9	1,8	1,8
18.b. Pénzbeli társadalmi juttatások	D.62	4234,1	15,6	15,1	14,0	13,6	13,2	12,8
19.=9. Kamatkiadások	EDP D.41	1098,0	4,0	3,9	3,8	3,7	3,6	3,4
20. Támogatások	D.3	256,2	0,9	0,9	0,8	0,8	0,7	0,7
21. Bruttó állóeszköz-felhalmozás	P.51	879,4	3,2	3,9	3,4	3,4	3,8	3,8
22. Egyéb kiadások		1021,0	3,8	6,2	3,6	3,7	3,4	3,7
23.=7. Kiadások összesen	TE ¹	13227,1	48,8	49,7	44,1	42,5	41,3	40,3

Az összesen adatok kerekítés miatt eltérhetnek a részadatok összegétől.

¹: swap-ügyeletek nettó hatásával igazítva, TR-TE=EDP B.9.

²: a pozitív szám deficitcsökkentő tételt jelent

³: Az EU-t megillető bevételekkel együtt

3. táblázat Az államadósság alakulása

	ESA-kód	2010	2011	2012	2013	2014	2015
		a GDP %-ában					
1. Bruttó adósságráta		80,2	75,5	72,1	69,7	66,7	64,1
2. Adósságráta változása		1,8	-4,7	-3,3	-2,4	-3,0	-2,6
Az adósságállomány változásának tényezői							
3. Elsődleges hiány		0,1	-5,9	-1,2	-1,5	-1,7	-1,8
4. Kamatkiadás	EDP D.41	4,0	3,9	3,8	3,7	3,6	3,4
5. Az adósságrátára ható egyéb tényezők		0,7	1,9	-1,7	-0,9	-1,3	-0,5
ebből: - privatizációs bevételek		-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
- nemzetközi intézményektől felvett, finanszírozási céllal fel nem használt hitelek állományváltozása		-0,6	-0,1	-0,4	-1,3	-1,2	0,0
Implicit kamatláb az adósságállományon (%)		5,2	5,1	5,3	5,4	5,5	5,4

4. táblázat Ciklikus folyamatok

	ESA-kód	2010	2011	2012	2013	2014	2015
		a GDP %-ában					
1. GDP előző évi áron (éves növekedési ütem)		1,2	3,1	3,0	3,2	3,3	3,5
2. Kormányzati szektor egyenlege	EDP B.9	-4,2	2,0	-2,5	-2,2	-1,9	-1,5
3. Kamatkiadások	EDP D.41	4,0	3,9	3,8	3,7	3,6	3,4
4. Egyszeri és egyéb átmeneti jellegű tételek ¹		1,3	7,7	0,9	0,0	0,0	0,0
5. Potenciális GDP (éves növekedési ütem)		1,1	1,3	2,3	2,4	2,4	2,6
összetevők: - munkatényező		0,0	0,2	0,3	0,4	0,5	0,5
- tőketényező		0,8	0,9	1,8	1,7	1,6	1,8
- teljes tényező termelékenység (TFP)		0,3	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3
6. Kibocsátási rés		-5,0	-3,4	-2,7	-1,9	-1,0	-0,1
7. Kormányzati szektor egyenlegének ciklikus komponense		-1,4	-0,9	-0,8	-0,5	-0,3	0,0
8. Ciklikusan igazított egyenleg (2-7)		-2,8	3,0	-1,8	-1,7	-1,6	-1,5
9. Ciklikusan igazított elsődleges egyenleg (8+3)		1,3	6,9	2,0	2,0	2,0	1,8
10. Strukturális egyenleg (8-4)		-4,0	-4,7	-2,6	-1,7	-1,6	-1,5

Az összesen adatok kerekítés miatt eltérhetnek a részadatok összegétől.

¹: a pozitív szám deficitcsökkentő tételt jelent

5. táblázat Eltérés az előző konvergencia programhoz képest

	ESA-kód	2010	2011	2012	2013	2014	2015
GDP növekedése (%)							
1. 2010. januári konvergencia program		-0,3	3,7	3,8			
2. 2011. évi konvergencia program		1,2	3,1	3,0	3,2	3,3	3,5
3. Különbség		1,5	-0,6	-0,8			
Kormányzati szektor egyenlege (a GDP %-ában)							
1. 2010. januári konvergencia program	EDP B.9	-3,8	-2,8	-2,5			
2. 2011. évi konvergencia program	EDP B.9	-4,2	2,0	-2,5	-2,2	-1,9	-1,5
3. Különbség		-0,4	4,8	0,0			
Bruttó államadósság (a GDP %-ában)							
1. 2010. januári konvergencia program		79,0	76,9	73,6			
2. 2011. évi konvergencia program		80,2	75,5	72,1	69,7	66,7	64,1
3. Különbség		1,2	-1,4	-1,5			

6. táblázat Hosszú távú fenntarthatóság

	2007	2015	2020	2030	2040	2060
	a GDP %-ában					
Állami nyugdíjkiadások (nettó) ¹	10,9	9,6	8,7	7,8	7,7	7,8
Öregségi jellegű és korhatár alatti öregségi nyugdíjak	9,0	8,7	8,1	7,2	7,2	7,3
Egyéb nyugdíjak (korhatár alatti rokkantsági, hozzátartozói)	1,9	0,9	0,7	0,7	0,6	0,6
Egészségügyi, oktatási és egyéb korfüggő kiadások ²	10,7	10,3	10,3	10,7	11,0	11,5
Egészségügyi kiadások	5,8	5,9	6,0	6,4	6,7	6,9
Hosszú távú ápolási kiadások	0,3	0,3	0,3	0,4	0,4	0,5
Oktatási kiadások	4,4	3,8	3,8	3,7	3,7	3,8
Egyéb korfüggő kiadások	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2
Nyugdíjbiztosítási járulékbévételek ³	8,6	8,8	8,3	7,7	7,5	7,5
Feltételezések⁴						
Munkatermelékenység növekedése	1,1	1,8	2,1	2,5	2,3	1,6
GDP volumen növekedése	0,8	3,5	2,6	2,1	1,1	0,9
Aktivitási ráta, férfiak (15-64)	68,9	70,8	75,8	74,6	73,6	73,7
Aktivitási ráta, nők (15-64)	55,2	63,6	68,0	67,0	66,1	66,2
Aktivitási ráta, összesen (15-64)	61,9	67,2	71,9	70,8	69,9	70,0
Munkanélküliségi ráta	7,4	8,7	8,7	7,7	7,5	7,3
A 65 éves és idősebb népesség aránya	14,8	17,7	19,8	22,0	25,0	31,9

¹: A nyugdíjkiadások (öregségi és egyéb) előreszámítása a Nemzetgazdasági Minisztérium előreszámítása alapján készült.

²: Az EPC (Economic Policy Committee) 2009-es előrejelzése „AWG reference scenario”, valamint „Baseline” elnevezésű forgatókönyvének eredményei.

³: A Nemzetgazdasági Minisztérium előreszámítása alapján.

⁴: A feltételezések részben az EPC (Economic Policy Committee) 2009-es előrejelzésén (népesség, aktivitási ráta, tőkeállomány) részben az Ageing Munkacsoport javaslatain és legfrissebb előrejelzéseken (munkanélküliség), illetve egy magyar módosító javaslaton (TFP) alapulnak.

7. táblázat Feltételezések a külső gazdasági környezetre

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Magyarország: rövid lejáratú hozam (éves átlag,%)	5,4	5,9	5,7	5,1	4,4	4,0
Magyarország: hosszú lejáratú hozam (éves átlag,%)	7,3	7,5	7,0	5,9	5,1	4,6
Nominál effektív árfolyam (%-os változás)	-1,1	-1,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Forint/euro	275,4	274,6	274,8	274,8	274,8	274,8
Világgazdaság (kivéve EU) GDP növekedési üteme	5,6	4,6	4,6	4,6	4,6	4,6
EU-27 GDP növekedési üteme	1,8	1,8	1,9	1,9	1,9	1,9
Magyarország exportpiacainak növekedési üteme	10,8	6,3	6,8	6,8	6,8	6,8
Világ import (kivéve EU) növekedési üteme	13,8	8,2	8,0	8,0	8,0	8,0
Olajárak (Brent – USD / hordó)	80,1	104,7	104,3	103,3	102,7	102,7